GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

30 Agustos 87

400 TL (KDV dahil)

REFERANDUMDA NİÇİN

EVET?

Doğu Sorununun Neresindeyiz

Sol Dergilerde Bu Ay

DİSK Açılmalıdır Kampanyası

SHP Hangi Dönemeçte

Grevler Yükseliyor

KARDEŞLERİM ÖLDÜKLERİYLE KALDILAR

18 yaşındaki kardeşim ve 15 yaşında bir arkadaşı çalıştıkları Eltenm Isı Ticaret Sanayi'nde 27 Ekim 1986 günü, branşı dışında yaptırılmak istenen bir iş sırasında sanayi elektriğine kapıldı ve öldü. İşveren, hiçbir hakları olmadığını söyledi. Dahası onları suçlamaya başladı. Yani hem ölmüşlerdi hem de işverene zarar vermişlerdi. Kaza sonrasında savcılığın verdiği bilirkişi raporu da nasıl ve neden bilinmez, bir süre sonra değiştirildi.

Bütün bunlar sırasında dava açacak parayı bile bulamadığımız için işvereni mahkemeye veremedik.

Olay gününden buyana dokuz ay geçti. Kardeşim, kardeşlerim öldükleriyle kaldılar. İşveren de daha çok kâr için aynı sorumsuzlukla çalışabileceğini gördü. İki genç işçi yaşamlarının baharında aramızdan göçüp gittiler.

Bu mektubu kardeşimin acısıyla yazmıyorum. Bu cinayetlere karşı birşeyler yapılması için birşeyler yapmamız için yazıyorum.

Y.E.YÜREK

DOLMUŞA İKİ KAT FAZLA PARA ÖDÜYORUZ

Rami Yenimahallede oturan emekçilerin ulaşım sorunlarını yazmak ve duyurmak istiyoruz.

Sabah ve akşam saatlerinde gerek otobüsler gerek dolmuşlar ilk duraktan doluyor, semtimize geldiğinde durmadan geçiyor. Sonuçta işe gitmek bizler için tam bir işkence oluyor. Ayrıca dolmuşlar da, kısa mesafe taşımasının kârlılığından yararlanmak için, Vezneciierden GOP-Yıldıztabya-Pazariçi yolcusu almıyor, Edirnekapı'ya kadar geliyorlar. Oradan yeniden yolcu alıp asıl semtlere götürüyorlar. Böylelikle biz iki kat daha fazla para ödemiş oluyoruz.

Bu konularda uzun süredir girişimlerde bulunuyoruz ama, sonuç yok. İsteğimiz GOP-Yıldıztabya-Pazariçi hattının otobüs sayısının artırılması ve Taksim yönü için de yeni bir hat açılmasıdır.

RAMİ-YENİMAHALLE'den bir grup işçi

GENÇLİK MERKEZİ KİMLER İÇİNDİR?

İstanbul'da "Gençlik Merkezi" olarak açılmış tek yer vardır. O da Bayrampaşa'da ve Belediye binasının üst katındadır. Gençlik Merkezi'nde müzik, tiyatro, satranç, kütüphane, muhasebe, basketbol, vücut geliştirme, karate, flüt dallarında çalışma yapar. Branşlarda genellikle iki üç kişi bulunur. Kimi dallar ise hiç yoktur. Yalnızca karate dalı tam "verim"le işletilir.

Gençlik merkezinin 10 milyonluk yıllık bütçesi olmasına karşın, gençlerden girişte beş bin ve aylık bin lira alınır. Bu da, "koruma derneği" makbuzuyla yapılır.

Gençlerin "kılık kıyafet yönetmeliğine" uygun olmayan görüntüyle merkeze gelmeleri "yasaktır." Gazete, dergi getirmeleri "yasaktır". Yalnızca Merkezin aldığı İslam-Türk sentezi doğrultusundaki yayınlar okunabilir. 18 genç tiyatro çalışması yapar, "yasaklanır." Karşılığında da yalnızca karate eğitimi sürdürülür ve bir müdür üç ilkokul mezunu müstahdemden oluşan kadrosuyla, 10 milyonluk bütçe yetmez, gençlerden para toplanır. Biz öğrenmek istiyoruz, burası Gençlik Merkezi midir? Çalışmalarımız neden "yasaklanıyor", neden merkeze gidip gelmemiz engelleniyor?

BAYRAMPAŞA'dan bir grup genç

GÜN'E ABONE OL, ABONE BUL!

Abone koşulları: Yurtiçi/Yıllık 3500 TL - Altı Aylık 2000 TL
Yurtdışı/Yıllık 20 DM - Altı Aylık 10 DM

Yukarıdaki tutarları, Posta Çeki No: 27580 8, İstanbul'a yatırdıktan sonra, derginizin gönderilmesini istediğiniz adresi mektupla bildiriniz.

GÜN

12 EYLÜL'E KARŞI, DEMOKRASİ İÇİN...

REFERANDUMDAN evet mi, hayır mı çıkacak, kesin bir öngörü yapmak çok güç. Devletin ve rejimin tüm olanakları ANAP öncülüğünde seferber edildi, pervasızca 'hayır' kampanyası yürütülüyor. 82 Anayasası'na 'hayır' diyenler, bu kez aynı Anayasa'nın koyduğu yasakların geçici 4. maddesinde belirtilenlerin kaldırılıp kaldırılmamasına, 'evet', kaldırılsın diyorlar. Kaldırılması istenen yasaklar, 12 Eylül'ün koyduğu gerici, antidemokratik yasakların yalnızca çok küçük bir bölümü. Yasakların topyekün kaldırılması, doğrudan rejimin tümüyle tasfiye edilmesi savaşımının ana hedeflerinden. Bu savaşım, toplumun tüm kesimleri tanık ki, gün geçtikçe daha kararlı biçimde sürdürülüyor. Bu savaşımın tabanı genişledikçe, ülkemizin geleceği biraz daha aydınlanıyor. Geçici 4. maddesinin kaldırılması için referandumu ilerici, demokratik güçler istemedi. Demokratik güçlerin tümünün ve emekçi halk yığınlarının seslerini örgütlü biçimde duyuramadıkları koşullarda yapılan bir referandumu, sosyalistler başından reddederler. Ne var ki, biz şimdi ağır basmıyoruz. Referandum yapılıyor. Toplumun geniş kesimlerini ilgilendiren bu referandum yok mu sayılacak? Sorun yalnızca bu da değil. ANAP'ın ve cuntacıların kalmasını ısrarla istedikleri yasakların kaldırılması, demokrasi düşmanlarıyla demokrasi güçleri arasında mevzi bir kapışma değil midir?
Sosyalistler, referandumda 'evet' diyor ve ülkemizin yarınlarına göz diken tüm güçleri de 'evet' demeye çağırıyor. Boş oy vermek ya da boykot etmek ya da referandumu yalnızca burjuvazinin bir oyunu olarak görüp yok saymak, sonuçta referandumda 'hayır' demektir. Böyle bir yanlış, sosyalistleri toplumun gündeminden bir kez daha düşürecektir.
12 Eylül'e, ANAP'a, 82 Anayasası'na, tüm yasaklara 'hayır' demek için, referandumda 'evet'!

REFERANDUMDA NİÇİN EVET?

BURJUVA politikasının temel özelliğini, burjuva politikacılarının pek hoşlandıkları şu sözle ifade etmek mümkündür: "Politika olanaklardan yararlanma sanatıdır." Burjuva politikasının ilkesizliğini ve fırsatçılığını yansıtan veciz bir ifade. Sınıfına yakışan bir söz.

Bir burjuva politikacısı olarak Özal'ın bu sözün tam hakkını verdiğini kabul etmek gerek.

12 Eylül sonrasında "demokrasiye geçiş" ANAP'a ihale edildi. Tüm olanaklar böyle bir iktidar için kullanıldı. Bunun sonucundadır ki, ANAP bugün milletvekillerinin yüzde 60'ından fazlasını saflarında toplayarak parlamentoda hegemonya kurmuş durumdadır. Özal bu olanaktan alabildiğine yararlanıyor.

Haziran'da yapılan seçimler parlamentodaki hegemonyaya dayanan iktidar olanağının nasıl kullanıldığına bir örnektir. Fonlar da öyle. Kanun kuvvetindeki kararnameler de öyle. İktidar öylesine keyfi, sorumsuzca kullanılıyor ki, sanki "parlamento dışı bir iktidar"la yönetiliyoruz.

6 Eylül'de yapılacak halkoylaması da iktidar olanağının böylesine kullanılmasının taze bir örneğidir.

Halkoylamasının konusu: Anayasa'nın geçici maddesiyle eski partilerin yöneticilerine konansiyasetyasağıkalksın mı, kalkmasın mı? Konu **biçimsel** olarak bu.

Bu **biçim** kafaları karıştırmışa benziyor. Çünkü demokratik kamuoyunda halkoylamasında alınacak tutum konusunda tereddütler olduğu görülüyor. İnsanlar kendilerini şöyle bir açmazın içinde hissediyorlar: Ecevit'in yasağı kalkmalı, hadi diyelim ki Demirel'inki de kalksın. Ve benzerlerininki de. Ya Türkeş? Ve benzerleri? Türkiye'deki demokrat insanlar Türkeş'i bir faşist, bir siyasal cinayet şebekesinin başı olarak görürler. Ona da mı özgürlük? Tercihli oy da olmadığına göre ne yapmalı?

Halkoylaması siyasal bir olay. Her siyasal olayda olduğu gibi burada da konunun ele alınışında **temel bir siyasal eksen** gözetilmelidir. Oyun rengini belirleyecek olan kişiler değil, her zaman olduğu gibi siyasal nirengiler olmalıdır.

Birincisi, konuya yaklaşımdaki demokratiklik ölçütüdür. Yasaklar keyfidir ve antidemokratiktir. Eğer hukukun üstünlüğü demokrasinin vazgeçilmez bir koşulu ise, böyle bir yasaklamanın olmaması gerekir. Türkeş örneği burada ayrıntılıdır. Demokrasi bir bütündür ve çifte standartlara demokrasilerde yer yoktur. Örneğin demokratlar idam cezasına karşıdırlar. Bunu söyledikten sonra şöyle bir tutum olabilir mi?: "İdam cezası kalksın, ama şunlar şunlar asılabilir." Bu, siyasal hasımlarımızı eleştirdiğimiz çifte standartlılığa kendimizin düşmesi olmaz mı?

İkincisi **ve daha önemlisi,** halkoylamasının ardında yatan Özal'ın hesabıdır. Siyasetde, askerlikte olduğu gibi, düşmanın hesaplarını dikkate almak temel bir kuraldır. Özal'ın hesabı, galip çıkacağı bir genel seçimin koşullarını oluşturmaktadır. Siyasal hasımlarını kendi belirlediği minderde dövüşe çekmek (Haziran seçimlerinde olduğu gibi) ve genel seçime kadar parça başı başarılarla, yitirmekte olduğu siyasal etkinliğini yükseltmektir. Açıkçası Özal, halkoylamasında yasakların sürmesinden daha fazlasını bekliyor. Halk oylamasının önemi de burada.

Bugün ülkemizde güncel siyasal hedef 12 Eylül-ANAP ittifakının siyasal, ideolojik, ekonomik, toplumsal, velhasıl her alanda yenilgiye uğratılmasıdır. Çözülmesi gereken ivedi sorun budur. "Demokrasiye geçişin" temel sorunu budur.

Özal'ı genel bir seçimde yenilgiye uğratmak nasıl önemli ise, belirleyici muharebeden önceki mevzi çatışmaları kazanmak da o kadar önemlidir.

Özal'ın önümüze sürdüğü koşullardaki yanıltıcı faktörlerden kendimizi kurtarmamız, bu "olanaklar sanatçısının" tuzaklarına düşmememiz gerekir. Siyasal pusulayı izlediğimiz zaman, hatalardan kendimizikurtarmamız olanaklı hale gelecektir.

Böyle olunca boş oy da anlamsızlaşmaktadır. Boş oy, yersiz bir jest, siyasal olmayan bir tutum, demokrasi adına ziyan edilmiş bir güç demektir.

Halkoylamasının sonucunda, 7 Eylül 6 Eylül'den farklı koşulları taşıyacaktır. EVET'le yenilmiş bir Özal genel seçim sancılarını daha fazla duyacak, kamuoyunda yaratmaya çalıştığı güçlülük izleniminden epey şey yitirmiş olacaktır.

Parlamentodaki muhalefet partilerimize gelince: DYP mavili (ve Nazım Hikmet'li) militan bir kampanya yürütüyor. Amacında kararlı. Sayın DSP 'istemem, yan cebime" diyor. Asıl dikkatler ana muhalefet partisi üzerinde. SHP'nin halkoylamasına ilişkin tutumu (ya da tutumsuzluğu) iki şeyi gösteriyor. SHP neyi, ne kadar yapabilir? Her siyasal olay, bu partininistekliliğinin, girişimciliğinin, yeteneğinin sınırlarını gösteriyor. İkincisi, sırf siyasal rekabetten, anti-Ecevit tutumlardan dolayı ülkenin kaderiyle ilgili bir konuda bile, partinin bünyesini kemiren hizipçiliğin ortaya çıktığını, ülke çapındaki sorunlara bakışta da egemen olduğunu görüyoruz. SHP halkoylamasına bir ana muhalefet partisi gibi değil, bir hizip gibi bakıyor. SHP'nin bu durumu, SHP'li olsun olmasın tüm demokratları üzmektedir.

Her şey sol seçmenin kararlılığında ve kararlılığın yaratacağı genel etkide düğümleniyor. Özal'a ve müttefiklerine bir yenilgi tattırıp tattıramamak bu kararlılığın gösterilip gösterilemeyeceğinde toplanıyor.

"Genelkurmay olayı''nın gözardı edilen boyutları

Başbakan Özal, hem kendisinden bağımsız siyasal çıkışlar yapmayacak hem de Amerikalılarla ilişkilerini onların kendisinin arzuları yönünde anlayabilecek bir ismi atarken, Amerikan yetkilileriyle tam bir görüş birliği içindeydi. "Özal kime güvenerek bu kararı aldı?" sorusunun yanıtı da burada olmalıydı.

CEMİL TURAN

"Sürpriz Genelkurmay operasyonu büyük yankı uyandırırken asker-sivil herkes şu sorunun yanıtını arıyordu: "-Özal kime güvenerek bu kararı aldı?" (Ankara kulisi, Milliyet, 30 Haziran 1987)

Genelkurmay başkanı Üruğ'un erken emekliye ayrılarak yerine kara kuvvetlerikomutanıÖztorun'u getirmek istemesini ani bir çıkışla önleyen Özal neden böyle bir yöntemi seçti? Böyle zorlu gibi görünen bir kararı nasıl kolayca açıklayıverdi? "Demokratikleşme", "sivilleşme" gibi görünen ve basının desteğini alan bu uygulamanın görünmeyen ve belki de asıl değinilmesi gereken boyutları nelerdir?

Bu soruların yanıtlarını bulmak için geçtiğimiz ayların çabuk unutulabilen ayrıntılarını kurcalamak gerekli.

Özal'ın Üruğ ve Öztorun'a karşı bu çıkışını kişisel gerekçelerle açıklamak sorunun çok basitçe algılanışı olurdu, bu yolda beyanlar ve veriler bulunsa da:

"...Özal'ın Üruğ'u Konsey döneminden bu yana hiç sevmediğini biliyoruz paşam. Bunu ben de bizzat kendisinden ve Semra hanımdan duydum." (Emin Çölaşan'ın Turgut Sunalp'le Pazar Sohbeti, Hürriyet, 5 Temmuz 1987). MDP'nin kuruluşunda Üruğ'un rolü ve Özal'a "tavsiyeleri" o günlerde Özal'ı çok zorlamıştı ama, son gelişmeleri anlamada asıl etken herhalde bu tür anılar değildi. Önemli politik kararlarda, üstelik politik yaşamdaki "ağırlığı" malum olan silahlı kuvvetlerin üst kademelerini düzenlemeye dönük bir kararda geride kalmış bu anılar asal etken olamazdı; etkisini tümden yadsımamak kaydıyla

***

Türban tartışmasının ülkenin siyasal gündeminde önemlice bir yer edindiği günlerde, dinci akımlarla ilişkili olan öğrencilere Genelkurmaydan bir tırpan geliyor ve çok sayıda öğrencinin kaydı askeri okullardan siliniyordu. Konu manşetlere çıkarken hükümetteki sıkıntı hissediliyordu:

"—Sayın başbakanım, askerlerin bu yaptığı bizi çok zor duruma düşürdü. Hükümet mi askerin emrinde, asker mi hükümetin diye şimdi konuşulacak. Tarikatlar bizim oy depomuz. Hiçbir şey yapamazsak DYP alır götürür. Zaten bir kısmı DYP'ye eğimli. Bir kısmı tereddütlü."

"—Haklısınız, bir erken seçimi ne zaman yapalım diye düşünür taşınırken, bunlar bizim tabanımızı oyuyor. Atatürkçülükleri tuttu. 1982 Anayasa oylamasında tarikatlarla oy pazarlığı yaparken nerdeydiler? Önce besle sonra getir karşıma koy."

Tarikatçı akımların 12 Eylül döneminde büyük gelişme göstermesi sonucunda Silahlı Kuvvetlerin "Atatürkçülüğün bekçisi, laikliğin şaşmaz koruyucusu" olduğu yolunda kuşku duyan tartışmalar boyutlanırken, durumu toplamak gerekliliği kavranmıştı. "Atatürkçülük ve güçlü liderlik" üzerine konferanslar Öztorun tarafından verilirken, hükümetin izlediği ekonomik politikaya ilişkin taşlar da aynı yönden gelmiyor değildi. "İzlenen para politikası, Atatürkçü para politikası değil-di. Öztorun paşa aynı zamanda iktisatçıydı, iktisatta yüksek lisans yapmıştı. Başbakan danışmanları ile konuyu tartışırken, ne yapılması gerekliliğini düşünüyordu.

"—Ekonomiyi de generallerden öğreneceksek işimiz iş. O önemli değil ama şu askeri okullardaki temizlik, basbayağı siyasal bir karar, beni zor duruma sokmaktan başka anlamı yok. Namaz kılan, dua eden üç-beş çocukla uğraşmanın zamanı mı şimdi?"

Bu arada Amerika ile Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması (SEİA)'nın uzatılması için görüşmeler Türk Genelkurmayı ve Pentagon temsilcileri arasında sürüyor, Türk tarafından Öztorun ve Torumtay görüşmelere katılıyorlardı. Anlaşmanın uzatılmaması konusunda en ufak bir görüş farklılığı bile yoktu. Yalnız Öztorun, kuşkusuz komutanı Üruğ'un da tutumunu yansıtan istekler öne sürüyordu:

"—Size bu anlaşmayla yeni kolaylıklar tanıyoruz. Üsler genişletiliyor, yeni üsler yapılıyor. Stratejik bakış açılarımız tamamen aynı. Buna karşılık savunmamızı güçlendirmek için yapacağınız askeri ve ekonomik yardımı hangi güvencelere bağlıyorsunuz? Ya bu yardım Kongreden küçültülerek geçerse?"

Amerikan Savunma Bakan Yardımcısı, "karanlıklar prensi" diye nam yapan usta müzakereci Perle ise hep aynı şeyleri tartışmaktan bıkmış bir halde,

"—Bize güvenmiyor musunuz? Size söz veriyoruz, burada anlaşmaya geçireceğimiz yükümlülüklerimiz için elimizden geleni yapacağız. Başkan Reagan da böyle düşünüyor."

Basın ve muhalefet partileri SEİA'nın hemen imzalanmaması ve sıkı pazarlık yapılması konusunda, Amerikan kanadından ve hükümetten farklı sesler yükseltiyordu. Özal sıkıntılıydı: Danışmanlarına sordu:

"—ABD'ye şu sıralar ödeyeceğimiz borç ve faizi ne kadar?

"—1.6 milyar dolar ana para ve 1.9 milyar dolar faiz borcu birikti. Bu borçların ertelenmesi SEİA'nın imzalanmasına bağlı. Bunun yansı-

Necip Torumtay, Necdet Uruğ

Karanlıklar prensi Perle: "Eğer sorunlar Reagan ve Evren'e kalsa hemen çözülürdü. Veya General Torumtay ve bana kalsa yine çözülürdü. Çünkü Torumtay muhteşem bir subaydır. Fakat sorunlar farklı unsurlardan kaynaklanıyor."

ra daha birçok ekonomik ve politik kozları var. Hepsini lisan-ı münasiple öne sürüyorlar efendim."

Kendisinin iktidara gelmesi Amerikan desteğiyle mümkün olmuştu. Partinin kuruluşunu orada planlamıştı. Bu destek boşuna verilmemişti. Bunu hissettirmekten hiç de geri kalmıyorlardı. 1988 seçimleri öncesinde kredi musluklarının açılması için ABD'nin tersine gelen işler yapmak hiç de akılcı değildi. Pragmatik olmak gerektiğini düşündü Özal. Dışişleri Bakanı Halefoğlu'na,

"—Vahit bey, anlaşmayı imzalayabilirsiniz, bu işi uzatmanın gereği yok," talimatını verdi.

Genelkurmay devreden çıkarılmıştı.

Halefoğlu anlaşmayı Washington'da Amerikan Dışişleri Bakanı Shultz'la imzaladıktan sonra Türkiye'ye gelen Savunma Bakanı ve Yardımcısı Weinberger ile Perle, Genelkurmaydaki soğukluğu hissettiler. Durumu Genelkurmaya yakınlığı ile bilinen Milliyet'ten Mehmet Ali Kışlalı gazetede ve Haftaya Bakış ekinde kamuoyuna yansıttı:

"Genelkurmay Başkanı Orgeneral Ürüğ ile Birinci Ordu Komutanı Orgeneral Ergun'un 'ABD'nin ciddi garantiler vermemesine tepki' olarak Weinberger'le görüşmekten kaçındıkları..." yazıldı (**Milliyet**, 21 Mart 1987).

Org. Ürüğ, İzmir'deki bir tatbikatı gerekçe göstererek Ankara'dan ayrılırken, "...Birinci Ordu Komutanı Org. Recep Ergun'un karşılamaya gitmediği kaydediliyor. Genelkurmay Başkanı Org. Ürüğ, daha önce de ABD Dışişleri Bakanı Shultz'un kendisiyle görüşme isteğini geri çevirmiş, konunun Dışişleri Bakanlığını ilgilendirdiğini öne sürmüştü" (Milliyet, 21 Mart 1987).

Mehmet Ali Kışlalı'nın yönetimindeki Haftaya Bakış gelişmeleri yorumlarken, "...haysiyet kırıcı bir şekilde imzalanarak uzatılmış olan SEİA ..." ya "...bir başka tepki, karşılama ve uğurlama gibi vesilelerle kendilerine özgü üsluplarıyla hep dikkati çekegelmiş Türk askeri tarafından gösterildi. Bunu Türk Silahlı Kuvvetleriyle sıkı ilişkiler içinde olan Amerikalıların farketmemeleri de imkansızdı," diye yazıyordu. (**Haftaya Bakış**, 22-28 Mart 1987, Sayı 33). Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Vekili Kaya Erdem, Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk ve Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'la görüşen Amerika Savunma Bakanı ve Yardımcısı gelişmeleri kendi aralarında değerlendirmekten geri durmadılar:

"—Ürüğ ve Öztorun'un bu tepkileri de ne oluyor? Ne Evren, ne Özal güçlük çıkarmazken...

"—Haklısınız. Genelkurmay İkinci Başkanı Torumtay daha anlayışlı. Ürüğ'dan sonra Öztorun gelirse bu tür sorunlar hep çıkacağa benzer."

Nitekim sonraki günlerde Perle bu kanısını açıkça söylemekten kaçınmayacak ve basında yeralacak bu görüşleri de köşe yazarlarının dikkatinden kaçmayacaktı:

"Eğer sorunlar Başkan Reagan ve Cumhurbaşkanı Evren'e kalsa hemen çözülürdü. Veya General Torumtay ve bana kalsa yine çözülürdü. Çünkü Torumtay muhteşem bir subaydır. Fakat sorunlar farklı unsurlardan kaynaklanıyor." (**Cumhuriyet**, 1 Mayıs 1987. Aktaranlar: Teoman Erel ve Melik Aşık, **Milliyet**, 2 Temmuz 1987.)

Daha sonra hükümet takdir yetkisini kullanarak Gen. Torumtayı Genelkurmay Başkanlığı için düşündüğünü açıkladığında Teoman Erel şu yorumu yapıyordu:

"Perle'in muhteşem bir subay olarak takdir ettiği Sayın Torumtay'la çok iyi anlaştığını... söylemesi ilginçtir. Şimdi anlaşılıyor ki Turgut bey, sadece sivilleşme konusunda değil, ABD ile yapılacak müzakerelerin esneklik dozajı üzerinde de kendisini Orgeneral Torumtaya daha yakın bulmaktadır. Bu durumda Sayın Torumtay'ın Genelkurmay Başkanlığına gelmesiyle Türk-ABD anlaşmazlıklarının çözümünde daha olumlu bir ortam doğacağı düşünülebilir." (**Milliyet**, 2 Temmuz 1987).

"Bu sözler (Perle'nin sözleri) Amerikalılar ile Türk Genelkurmayı arasındaki ilişkilerin geçmişe göre daha yakın diyalog içinde süreceğini haber veriyor. Orgeneral Necdet Ürüğ'un gün olup Amerikan Dışişleri Bakanı Shultz veya Amerikan Büyükelçisi Hupe ile görüşmeyi reddettiği hatırlanırsa, yeni dönemde oluşacak farklılık önem kazanıyor." (Melih Aşık, **Milliyet**, 2 Temmuz 1987)

Başbakan Özal, hem kendisinden bağımsız siyasal çıkışlar yapmayacak, hem de Amerikalılarla ilişkileri onların kendisinin arzuları yönünde anlayabilecek bir ismi atarken Amerikan yetkilileri ile tam bir görüş birliği içindeydi. "Özal kime güvenerek bu kararı aldı?" sorusunun yanıtı da burada olmalıydı. "Hükümet Öztorun'u istemiyor, Torumtay'ı tercih ediyor" şeklindeki ani çıkışını da İstanbul'da, Amerikan dış politikasının etkin isimlerin-

den Brzezinski'nin de katıldığı toplantıya gitmeden hemen önce yapması anlamlı bir mesajdı. "Anlayan anlasın"dı. Partisinin kuruluş açıklamasını 1983'te yaparken nasıl Amerikan başkonsolosunu sağına oturtup mesajını verdiyse burada da aynı yöntemi izlemişti.

"—Şimdi iş bunu siyasal kazanca çevirmek. Refarandum öncesinde 'hayır' kampanyamızda örgüt bunu alttan alta yaysın. Başkaları şapka bırakıp giderken biz orduyu böyle kontrol ederiz işte desinler. Askerlere sırtını yaslamış iktidar görüntüsünü vermemek için iyi bir fırsat bu."

"Vurdum mu oturturum" sözleri, gelişmeleri siyasal kazanıma çevirme yolunda talimat alan ANAP örgütünden yayılırken, basın da bu işlemin demokratikleşme ve sivilleşme açısından olumlu olduğu kanısında genellikle birleşiyordu. Özal 1983 seçimlerinde "askerlere sırtını yaslamayan sivil parti" görüntüsünü ustaca verebilmiş, iktidara gelmesinde bu imajı yaratabilmesi etkili olmuştu. Şimdi de aynı hesabı yapmış ve doğrusu tutmuştu. Siyasal iktidarın ordu üzerinde otorite kurması gibi demokrasinin gereği olan bir güdüyle hareket etmeden, o görüntüyü verme ve referanduma dönük kazanım elde etmek için böyle ani ve sert çıkışı planlamıştı. Üruğ erken emekli olacağını açıklayarak Öztorun'a yolaçacağını aylar öncesinden duyurmasına karşılık, Özal bu planı uygulatmayacak hiçbir yumuşak önlemi almadan, aylarca bekleyerek bombasını patlatmıştı. Bir taşla çok kuş vurmak diye buna denirdi.

Üruğ ve Öztorun'un sezemediğiya da sezipde birşey yapamadıkları için bekledikleri "Genelkurmay operasyonu"nun önceden planlandığına ve dışta bilindiğine ilişkin bir kanıt Turgut Sunalp'in yaptığı açıklamadan da anlaşılıyordu. Emin Çölaşan'la yaptığı Pazar Sohbetinde bu yönde sorulan soruya verdiği karşılık ilginçtir:

"—Olay şöyledir efendim. Olay, Türkiye'de patlak vermeden bir hafta önce, o sırada Amerika'da bulunan bir dostumuza durum bildirilmiştir.

"—Kim bildirmiştir? Kim bildirmiştir bizim böylesine önemli bir olayımızı?

"—Türkiye meselelerine ilgi duyan bir Amerikalı senatör tarafından bir dostumuza söylenmiştir." (Hürriyet, 5 Temmuz 1987)

Genelkurmay'da bu değişikliğin yapılacağının dışarda bilindiğini, bir kanıtı da Mayıs ayı başında Ankara'da görüştüğümüz bir yabancı gazetecinin ısrarla 30 Ağustostan sonra Öztorun'un genelkurmay başkanı olarak kalmayacağını, yalnızca iki aylığına bu göreve getirileceğini söylemesiydi. Gazetecinin yanıldığı nokta iki aylık süreydi. Onun dışındaki istihbaratı doğruydu.

Bütün bu gelişmeler arasında Kara Kuvvetleri Komutanlığına kimin atanacağı konusunda da ipuçları bulmak belki de olasıdır. ABD'nin SEİA görüşmelerindeki tutumuna karşı, Üruğ ile aynı tutumu takınan Orgeneral Recep Ergun'un KKK'ya atanmamasının, Öztorun örneğine bakarak güçlü bir olasılık olduğu ortaya çıkmıştı. Orgeneral Kemal Yamak'ın, en kıdemli orgeneral olmamasına karşın KKK'ya atanmasının beklendiği basına da yansırken, Yamak'ın Özel Harp Dairesi Başkanlığı yapmış olduğunu belirtelim. Öte yandan başbakana yakın olduğu söylenen Orgeneral Ergun, 12 Mart döneminde Nurettin Ersin'in MİT müsteşarlığında, müsteşar yardımcısı olarak çalışmış bir isim. Onunda "onurlandırıcı" bir göreve getirilmesi beklenebilir.

***

Parlamenter demokrasinin tartışılmaz gerekliliği, Silahlı kuvvetlerin siyasal iktidara bağlı olması, silahlı kuvvetler üst kademelerinin atanmasının yasalar çerçevesinde siyasal iktidarın takdirinde olmasıdır. Genelkurmay olayında kamuoyundan Özal'a gelen destek bu görüntünün verilebilmesi ve ordunun siyasal yaşamdaki ağırlığının azaltılması özlemleri ile bağlantılı görünmektedir. "Demokrasi yolunda atılmış cesur bir adım", "sivilleşme" diye nitelenen ve genellikle desteklenen bu işlemi gerçekleştirirken Özal'ın kaygısının bu olmadığı, bir yandan Amerika'nın Genelkurmayda daha iyi anlaşabileceği bir isim görmesi arzusunu karşılamak, öte yandan kendisi ile daha uyumlu ve iktidarı güç durumlara düşürmeyecek bir isim bulmak niyetiyle hareket ettiğinin yukarda ele alınanların yanında bir başka kanıtı da basının ürettiği fantezilere verdiği yanıt olmuştur. Basında çıkan "hükümet Genelkurmay başkanlığını eskiden olduğu gibi Milli Savunma Bakanlığına bağlayacak ve MİT'te sivilleşmeye gidilerek askerin ağırlığı azaltılacak" yolundaki haberler yalanlanmıştır. Ordunun 12 Eylül döneminde artırdığı siyasal ve kurumsal ağırlık yalnızca basının değindiği noktalardan ibaret değildir. Özal hükümetinde bu konuda en ufak bir niyet belirtisi bile yoktur. İktidar, yine 12 Eylül'ün iktidarıdır, onun programını uygulamaktadır.

Genelkurmayda değişen, "esas"'ta değil "teferruat"ta farklı düşünenlerin arasında yapılan bir tercih olmuştur. "Esneklik dozajı"nı ayarlayamayanlar görev dışı bırakılmışlardır. Cumhurbaşkanının tutumu da hükümetten yana olmuştur. ABD-Evren-Özal arasındaki görüşbirliği, Perle'nin yukarda alıntılanan sözlerinde yansımaktadır. □

Necdet Öztorun

Olağanüstü Kongreden sonra

SHP hangi dönemeçte

Sosyal demokrat partiler oldukça sık topladıkları kongrelerini parti yaşamında dönüm noktalarına dönüştüremiyorlar. Her kongreden biraz daha güç yitirerek çıkıyorlar. Çünkü kongrelerde ilkesiz hizip çatışmalarının yerine, programatik tartışmaları koyamıyorlar. Oysa siyasi parti kongreleri, yeni bir döneme ilişkin strateji ve taktiklerin belirlendiği platformlar olmalıdır.

SEÇKİN CÖMERT

SHP bir kongre daha yaşadı ve hemen ertesinde görülüyor ki, birkaç ay sonraki bir başka kongrenin telaşı içine şimdiden girdi. Sorun da herhalde burada. Yapılan Olağanüstü Büyük Kongre SHP'ye hangi olumlu katkıları getirdi? Hiç kuşku yok ki, siyasi bir partinin kongresinden ileri dönük yararlar beklenir. Ancak bu sorun öncelikle SHP'nin kendisini ilgilendiriyor. Bilimsel sosyalistler SHP'yi sosyal demokrat hareketin ana kolu olarak, vazgeçilmez bir bağlaşık yerine koyuyor ve bu nedenle de bu partide olan biteni dikkatle izliyorlar.

SHP parlamento içindeki muhalefetin odağı olmayı hakedebilmiş değil. SHP'den beklenen, ülkedeki asıl muhalefet güçleriyle diyalog içine girmesi, dahası, ancak bu muhalefetle işbirliği ve bağlaşıklık halinde kendi geleceğinin de esenlikli ve açık olacağını görmesidir. Türkiye'de sosyal demokrasi, kendisi dışındaki sol blok güçlerinin aktif desteğini almaksızın, hiçbir koşulda iktidar olamayacaktır.

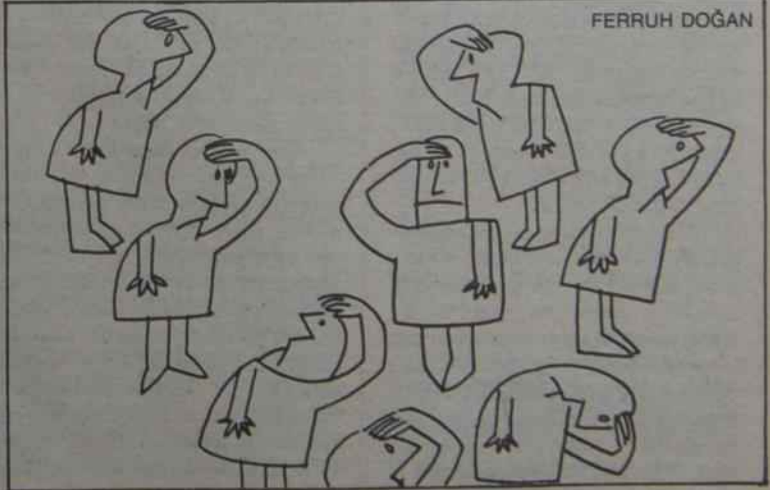
Sosyal demokrat hareket öteden beri kendisini ideolojik olarak tamamlamamış, kadrolaşmamış aydınların parti içindeki bitmez tükenmez çekişmesi illetinden kurtaramıyor. Bu nokta şu nedenle önemli: Sosyal demokrat hareket, yığınsal bir emekçi hareketi, demokrasi savaşımı içinde kazanılmış bir işçi hareketi olamadığı için, partili aydınlar katında süren hizipler çatışmasıyla dinamiğini sınırlayan bir akım olageldi. Başka bir deyişle, "dinamiğini" büyük ölçüde parti içi çatışmalarda buldu. Politik etkinliğin başlıca alanı olarak, ister istemez hiziplerin çekişmeleri seçilmiş oldu.

Sosyal demokrat parti içinde hizipler elbette olacaktır. Ne var ki, hiziplerin varlığı ancak ideolojik ve politik ayrılıklar temelinde anlam kazanacaktır; SHP'de olmayan da ne yazık ki budur.

Böyle bir partinin iktidar olması her zaman tatlı bir düş olarak kalmaya mahkumdur. Acı bir gerçektir; sosyal demokrat partiler oldukça sık topladıkları kongrelerini parti yaşamında dönüm noktalarına dönüştürememişler ve her kongreden daha diri çıkmak yerine, neredeyse biraz daha güç yitirerek çıkmışlardır. Kongrelerde programatik tartışmalar olmuyor. Oysa siyasi parti kongreleri, strateji ve taktiklerin gözden geçirildiği, yeni bir politik döneme ilişkin olarak yeniden belirlendikleri platformlardır. SHP kongreleri bu olmazsa olmaz gerçeğin kıyısına bile yanaşamıyor. Kim kaybediyor? Tabi ilkin kendisi. Ama işçi ve emekçi yığınların ve ülkemizin sol, sosyalist güçlerinin özen ve sabırla izledikleri bağlaşıklık politikası da bir türlü karşılık bulamıyor. 12 Eylül rejimi hâlâ tasallutunu sürdürüyor, faşizan karakterli ANAP hükümeti ülkeyi kırıp geçiriyor, demokrasi güçlerinin vazgeçilmez parçası olan sosyal demokrasi günlük politikanın içine giremiyor.

Üstelik SHP'den politikanın dümen suyunda olması değil, belirleyeni olması bekleniyor. Başka türlü parlamentoda ana muhalefet nasıl olunur ki? SHP kadroları politikanın dışında, entellektüel düzeyi son derece düşük, yaşamdan kopuk, gelişkin olmayan bir bütün oluşturuyorlar. Bu kadronun nasıl hükümet olacağı, devleti nasıl yöneteceği elbette emekçi yığınları düşündürüyor; yığınlar politik savaşımın sorunlarının farkında.

Parti kendisini ancak programatik tartışmalarla gözden geçirir,

yeniler, bütünü ve tek tek kadrolarını eğitir, yetiştirir. SHP bu -üstelik hiç de zor olmayan- görevin üstesinden gelemediği için, "kasaba politikacılığı" düzeyini bir türlü aşamıyor. Yine sol kanat sosyal demokratların bireysel çıkışların ötesinde, "ilkesiz yaklaşımlar"ı aşarak, bir grup ya da akım olarak kendisini gösterememesinin nedeni de budur. Sol sosyal demokratlar, Kamil Kırıkoğlu'nun dile getirdiği görüşleri üstüne daha doğru dürüst bir taş koyamadılar. Programatik tartışmalar, sosyal demokrat hareket içinde de ayrışmaya yolaçacak ve bu sosyal demokrat hareketin bütününe olumlu etkiler yapacaktır. Bu ayrışmayı bölünme olarak görüp korkmamak gerekir.

SHP'nin Haziran ayında yapılan son kongresi de bu hastalıkların tümüyle mâluldü. Tek tek tümü de önemli ve sol blok güçlerinin talepleri olan kongre kararları, her zaman olduğu gibi, önemsenmiyor. Gerçekleştirilmesi için, gerekirse çetin bir savaşımın göze alınacağına inanç yok. Yığınların SHP'den beklentileri gün geçtikçe azalıyor.

İşçi ve emekçi yığınlar SHP'den halkçı bir politika izlemesini bekliyor. Doğu'da yaşayan halkın politik ve kültürel sorunlarına ışık tutan partililer hakkında soruşturma yapmak yerine, en çok ezilen, baskı ve terör altında tutulan bu kesimin sorunlarına sahip çıkmasını istiyor. İşçi sınıfı yaşama ve direnme hakkını gaspeden ANAP hükümetine karşı yükselttiği grev bayrağının bir ucunda SHP'nin tutmasını bekliyor. Sol, sosyalist güçler politik özgürlüklerin geri alınması, işkencenin ve keyfiliğin son bulması, haksızlıklara son verecek koşulsuz bir genel af için SHP'yi ortak savaşıma çağırıyor... SHP ya bunlara sırtını dönüp kayıtsız kalacak ve o zaman giderek eriyecek ya da kulak verecek ve yığınların desteğiyle demokratik bir hükümetin kararlı arayışı içinde olacaktır.

SHP sorunlar içinde; sorunlarını nasıl çözeceğinin yollarını görmesi zor değil. İlkin hangi dönemeçte olduğunu saptaması gerekiyor. 12 Eylül rejimine karşı, demokrasi için bir adım olarak referandumda evet çıkması için göstereceği kararlılık, onun bu dönemeci dönmesini sağlayacak ilk sınavdır. SHP bu sınavı vermek zorundadır. Yoksa işi zor. □

Değişen dünya ve değişen ulusal güvenlik kavramı

Artık soyut bir "ulusal güvenlik"ten sözetmek olanaksızlaşmakta evrensel güvenlik, uluslararası güvenlik önem kazanmakta ve ulusal güvenlik de, ancak bu bağlamda, buna yaptığı katkı ölçüsünde anlam taşımaktadır.

CELAL A.KANAT

DÜNYAMIZ değişiyor ve bu değişme sanıldığından çok daha hızlı oluyor. Değişmenin temel dinamiklerini gözlemek, ana eğilimi belirlemek için bilimin ve mantığın keskin yolgöstericiliği gerekiyor. Ve bu dinamiklerin, bu eğilimin saptanması, bir anlamda, sözkonusu değişme sürecine katılmakla mümkün olabiliyor.

Değişen dünyayı çözümlemek için, bilimin şaşmaz ilkelerine dayanan ve yeni olguları gözönüne alan yeni çözümlemeler gerekiyor. Eski "şemalara", eski çözümlemelere sığınmak artık yetmiyor. Bu çözümlemeleri dönüştürücü biçimde yenilemek ve düzeyini yükseltmek zorunlu bir nitelik alıyor.

Öte yandan, dünyanın dönüştürülmesi eylemine katılan etkenlerin yalnızca niceliği değil, çeşitliliği de artıyor. Ekim Devrimi'nde önce esas olarak uluslararası işçi sınıfından oluşan dönüştürücü güçler, Ekim'den sonra, kapitalist ülkeler işçi sınıfının yanısıra, artık iki sosyalist ülkeyi (Sovyetler Birliği ve Moğolistan) ve Ekim Devrimi'yle büyük bir canlılık kazanan ulusal kurtuluş hareketlerini de kapsamaktaydı. İkinci Dünya Savaşı sonucunda Hitler faşizmi ve Japon militarizminin yenilmesiyle birlikte, bunlara (Sovyetler Birliği ve Moğolistan'ın da içinde yer aldığı) güçlü bir dünya sosyalist sistemi ekleniyordu. Geçtiğimiz yıllar ise, çok çeşitli etkenler altında, dünyayı savaşlardan ve askersel güç kullanma tehditlerinden uzak, barışçı bir gezegene dönüştürme eylemine demokratik yığın hareketlerine giderek daha fazla katıldığına tanık olmuştur. Bu bakımdan, SBKP 27. Kongresi'nin dünya sosyalist sistemi, kapitalist ülkeler işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketlerinin yanısıra, demokratik ve barışçı yığın hareketlerini ve dünya devrim sürecinin başlıca bileşenleri arasında sayması bir rastlantı değildir.

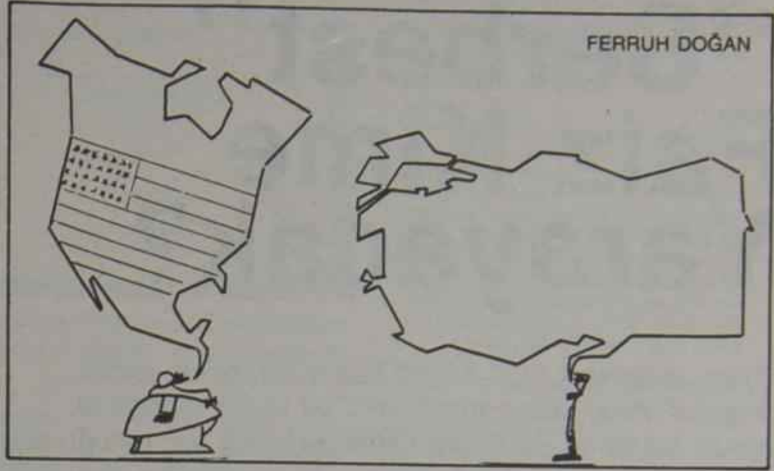
Dünya çapında sosyalizmin yeni bir atağa kalkışını belirleyen ve onun başını çektiği geniş barış hareketinin derin insancıl amaçlarını yığınların bilincine ve ruhuna yerleştiren bu koşullarda, emperyalizmin izlediği politikaların bencil ve dar sınıfsal niteliğinden sözetmek kolaylaşıyor. Bu durum, hem bir bütün olarak barış hareketinin, hem de uluslararası işçi sınıfı hareketinin "sınıflarüstü" bir politika izlediği anlamına gelmiyor; tersine, başta işçi sınıfı olmak üzere pekçok sınıf ve katmanın yaşamsal çıkarlarını kap-

sayan, geniş çerçeveli bir sınıfsal strateji ve taktikler izlemesi anlamına geliyor.

Bu strateji ve taktiklerin, her şeyden önce, nükleer savaşın önlenmesi, nükleer tehlikenin uzaklaştırılması üzerinde odaklaşması yeni bir nükleer felaket sonucunda ne yenen, ne de yenilen olmayacağı gibi, nesnel bir saptamadan kaynaklanıyor. Bu saptama, savaşların ve savaş tehlikesinin yeryüzünden kazınmasının Ekim Devrimi ve Hitler faşizmine karşı zaferle eşdeğerde bir kazanım olacağı çıkarsamasını içeriyor. Gorbaçov'un, "günümüz, dünyası savaşlar ve güç politikası için çok küçüktür, kolay yaralanabilir" biçimindeki açıklaması, savaş tehlikesine karşı savaşımın güncelliğini anlatıyor.

Bu ortamda geleneksel "barış içinde yanyana yaşama" politikasının çerçevesi genişlemekte, anlamı derinleşmektedir. Böylelikle, bu kavram artık yalnızca savaşların olmamasını değil, iyi komşuluk ve işbirliğini, kültürel değerlerin, bilimsel ve teknik kazanımların karşılıklı tüm halklar yararına geniş ölçüde değiştokuş edilmesini de kapsıyor. Barış, nesnel olarak, çok daha fazla insanı ilgilendiriyor. Barış içinde yanyana yaşama, eskisinden daha geniş ve daha anlamlı, daha yığınsal çıkışları zorunlu kılıyor ve artık yalnızca, (dar anlamıyla) emekçiler değil, onların yanısıra radikaller, yeşiller (çevre-korumacılar), dindarlar, liberaller, kadın, gençlik ve meslek örgütleri de bu eylemlerde etkin bir rol oynuyorlar.

Böylesine derin değişimler gösteren dünyamızda, ulusal güvenlik kavramı da değişiyor. Açıklanan verilere göre 1985'de, yalnızca ABD'nin elinde 8000 balistik füze savaş başlığı, 3000 havadan atılan füze ve bomba, 241 uzun menzilli bombardıman uçağı, 1028 kıtalararası balistik füze, 648 denizaltından atılan balistik füze ve 1080 havadan atılan Cruise füzesi vardır[1]. Nato ülkelerinin ve sosyalist sistemin nükleer cephaneliği bunların dışındadır. İki dünya sistemi arasındaki ölüm dengesinin, dünyayı birkaç kez yoketmeye yetecek ölçüde nükleer silahla beslendiği ortadadır. Bu durum, **tek bir ülkenin ulusal güvenliğinin böylesi bir karşılaşmada hiçbir anlam taşımayacağını kanıtlıyor.** Artık **soyut bir "ulusal güvenlik"** 'ten sö-

zetmek olanaksızlaşmakta, evrensel güvenlik, uluslararası güvenlik önem kazanmakta ve ulusal güvenlik de, ancak bu bağlamda, buna yaptığı katkı ölçüsünde anlam taşımaktadır.

Yazık ki, ülkemizde belli çevreler, özellikle en gözükararmış tekelci kesim, bunu anlamak istemiyor. Basın ve televizyon yoluyla, "ulusal güvenlik", "ulusal savunma" gibi kavramlar çoğu kez içi boşaltılarak kullanılıyor. Ülkede 500'den fazla nükleer başlığın bulunması, 60'dan fazla ABD ve Nato üssünün varlığı, Avrupa'dan sökülecek orta menzilli nükleer silahların Türkiye'ye aktarılmak istenmesi, kimyasal silahların ülkede depolanması, yeni nükleer depo, tesis ve hangarların kurulması, bunlara ilişkin altyapının oluşturulması, İncirlik başta olmak üzere üslerdeki uçak sayısının arttırılması, askersel-sanayi kompleksi oluşturulmasına yönelik çalışmaların hızlandırılması ve askersel harcamaların tırmandırılması hep bu "ulusal güvenlik" kavramı altında sürdürülüyor. Ama öte yandan, İncirlik'deki Amerikan üssüne Pentagon'dan izin almadan girmenin mümkün olmadığı, üsdeki Amerikan görevlilerin "görevleri"nin (en azından teknik nedenlerle) denetlenemediği bizzat üssün Türk ortak-komutanınca dile getirilmiştir. Bu denetlenemeyen "görevler"in sosyalist ülkelere, onların bağlaşıklarına, ulusal kurtuluş hareketlerine ve devrimci-demokrat akımlara karşı "özel operasyonları" beslediği[2] açık olmakla birlikte, bu beslemenin boyutları karanlıktadır. Kesin olan şey, son Savunma ve Ekonomik İşbirliği Antlaşması ile Amerika'nın, "Türkiye'yi bölgemizde bir harekat üssü gibi kullanma olanaklarını fiilen büyük ölçüde arttırmış olmasıdır[3]." General M. İlter'in sözleri de bunu doğruluyor:".. bir savaş anında dostlarına Türk hava alanlarından yardım gidebilecektir. Bu kaçınılmaz[4]."

30 Milyar doları aşan dış borçları, 6.5 trilyon iç borçları, 10 trilyon liralık bütçe geliri (1987) olan Türkiye'nin askersel harcamalarının 1 trilyon 200 milyar liraya varması (1985), bütün bunlara ek olarak, yönetici çevrelerin onyıllar öncesinde, soğuk savaş yıllarında türetilmiş kavramlara bel bağlamaları ve ABD şahinleriyle tehlikeli ortaklıklara yönelmeleri ülkemizdeki egemen anlayışın değişen dünya koşullarına ayak uyduramadığını, onun çok gerisinde kaldığını anlatıyor.

Azılı tekelci çevrelerin öne sürdüğü türden "ulusal güvenlik" anlayışının sağlam ekonomik temellere, ulusal kaynaklara, ulusun temel çıkarlarına ve uluslararası havanın iyileştirilip, karşılıklı yararı gözeten işbirliğinin geliştirilmesine, iyi komşuluk ve dostluğa mı, yoksa, askersel üstünlük dayatmaya, tek taraflı ilişkilere, belli çevrelerin bencil çıkarlarına ve silahlanma yarışının tırmandırılarak, gerginliğin sürdürülmesine mi hizmet ettiğinin sorgulanma zamanı çoktan gelmiş olmalıdır.

(1) **Towards A New Security...**, 1985
(2) "Özel operasyonlar yarı-askersel olmaktan çok, 'yarı-politik' olarak betimlenebilir. Sonul amaç politiktir." (M.Tugwell ve D.Charters)
(3) B.Ecevit, **Cumhuriyet**, 22.11.1986
(4) **Cumhuriyet**, 10.11.1986

''Serbest'' Faiz Kime Yarayacak?

Biraz zorlayarak, 100 milyar TL'nin üstündeki vadeli tasarruf mevduatının tümünün 1 yıl vadeli olduğunu, hesap sayısının da hesap sahibi sayısına eşit olduğunu varsayarak, ortalama 183 milyon TL olan 632 kişiye ulaşılabilir ve 'serbest faiz' yalnızca bu 632 kişiye yarar denebilir.

TUNÇ TAYANÇ

ÖZAL hükümeti, "bıraktı, bırakacak" derken, bir yıl vadeli mevduata ve 10 milyon liranın üzerindeki hamiline yazılı mevduat sertifikalarına uygulanacak faiz oranlarını serbest bıraktı. "Serbest bıraktı" lafın gelişi... Faiz oranları gene belirlenecek, ama artık TC Merkez Bankası tarafından değil de, büyük bankaların kendi aralarında yaptıkları "centilmen anlaşması" sonucu belirlenecek. Nitekim öyle de oldu. Günlük basına yansıdığı kadarıyla, epey de eğlenceli(!) oldu. Bazı bankaların pek "centilmen" davranmaları "centilmen" bankaların tepkisi ve de ilgisini çektiğinden, tüm bankaların "centilmen" davranması gerektiği üzerine epey söz edildi. Neyse, bu konumuzun dışında kalan, ahlaki yanı ağır, ama kapitalist yanı daha ağır basan bir başka sorun...

Gazeteler de "hangi banka, ne miktar tasarrufa,ne kadar faiz veriyor" sorularının yanıtlarını aramaktalar. Okuyucuları bilgilendirmek, paralarını yatıracakları bankayı seçmelerine yardımcı olmak, banka ile pazarlık edebileceklerini göstermek gazetelerin işlevlerine de uygun, kuşkusuz.

Ancak bu hay huy arasında sorunun özü unutuldu: Bankaya yatırılacak, üstelik de bir yıl vadeli olarak yatırılacak para kimlerin elinde?

Türkiye Bankalar Birliği tarafından yayınlanan bilgilere göre, 1986 sonunda bankalarda bulunan tasarruf mevduatı 5,7 trilyon TL (sağ olsun, Süleyman Demirel, "ağzımızı 'trilyon'u telaffuz etmeye alıştıralım" demişti de, hepimiz gülmüştük). Bu miktar, bankalarda açılan yaklaşık 30 milyon hesap arasında dağılmış durumda. (bknz. Çizelge 1 ve 2).

1986 sonunda bankalarda bulunan 5,7 trilyon TL tutarındaki tasarruf mevduatının büyük bölümü (yüzde 84,5) vadeli olarak yatırılmış. Vadeli mevduatın büyük bölümü ise (yüzde 82,9) bir yıldan daha az vadeli; bir yıl vadeli mevduat, toplam vadeli mevduatın yüzde 17,1'i tutuyor, toplamı da 832 milyar TL dolayında. (bknz. Çizelge 3)

Bu hesaplamaya göre, 'serbest' bırakılan, 1986 sonunda bankalarda bulunan toplam tasarruf mevduatının yüzde 17,1'ine uygulanacak faiz oranları. Can alıcı sorunun yanıtını ise eldeki istatistik bilgilerle vermek olanaksız: Toplam tasarruf mevduatının yüzde 17,1'i kaç kişinin parasından oluşuyor?

Şöyle ki, bankalarda bulunan hesap sayısı biliniyor da, hesap sahibi sayısı bilinmiyor (ya da biliniyor, ama kamuya açıklanmıyor). Yukarıdaki 30 milyon da tasarruf hesabısahibi sayısını değil, bankalarda açılmış tasarruf hesabı sayısını gösteriyor. Bir başka deyişle, kişilerin aynı bankada ya da değişik bankalarda açtıkları tasarruf hesaplarının toplamı. Biraz abartmalı olacak ama, söz gelimi birisi çıksa ve elindeki 100 milyon lirayı, her banka şubesine bir milyon lira yatırarak 100 şube arasında dağıtsa, açıklanan istatistiklerde "1 kişi = 100 hesap" olarak gözükecek.*

Ama istatistikler, yalnız tasarruf mevduatının yüzde 17,1'inin kaç kişiye ait olduğu sorusunu yanıtsız bırakmıyor; kaç hesap arasında dağıldığı sorusuna da yanıtsız bırakıyor.

Bu karışıklıkta, "'serbest' faiz kime yarayacak" sorusuna, çeşitli varsayımlara dayanarak değişik yanıtlar vermek, kuşkusuz, mümkün. Örneğin, biraz zorlayarak, 100 milyon TL'nın üstündeki vadeli tasarruf mevduatının tümünün 1 yıl vadeli olduğunu, hesap sayısının da

ÇİZELGE 1
Bankalardaki Tasarruf Mevduatı
(1986 sonu)/milyon TL

Mevduat dilimleri	Vadesiz Mevduat	Vadeli Mevduat
- 3	382.053	2.186.422
3 - 6	235.025	1.624.152
6 - 25	132.129	718.697
25 - 50	52.169	137.138
50 - 100	39,816	80.946
100 -	48.323	115.705
	889.515	4.863.060

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

ÇİZELGE 2
Tasarruf Mevduat Hesabı
(1986 sonu)/adet

Mevduat dilimleri	Vadesiz Mevduat	Vadeli Mevduat
- 3	21.540.657	7.605.176
3 - 6	134.742	364.986
6 - 25	49.532	83.617
25 - 50	3.004	9.951
50 - 100	761	1.227
100 -	608	632
	21.729.304	8.065.589

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

ÇİZELGE 3
Vadeli Mevduatın Mevduat Türlerine Göre Dağılımı
(1986 sonu)/milyon TL

Mevduat Türü	Toplam Mevduat
1 ay vadeli	321.651
3 ay vadeli	2.136.151
6 ay vadeli	1.573.539
1 yıl vadeli	831.719
	4.863.060

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

hesap sahibi sayısına eşit olduğunu varsayarsak, ortalama 183 milyon TL olan 632 kişiye ulaşılabilir ve "'serbest' faiz yalnızca bu 632 kişiye yarar" denilebilir. Böyle bir bulgu, Özal Hükümeti'nin izlemekte olduğu ekonomik politikaya hiç de ters düşmez.

Ama burada varsayım üzerine politika kurmak istemediğimizden ve TÜSİAD Başkanı'nın "...ekonomiyi sözlerle değil, rakamlarla yönetmeliyiz" sözlerine (bknz. Cumhuriyet, 7 Temmuz 1987) güvendiğimizden, TC Merkez Bankası mı olur, bankaların kendileri mi olur, Türkiye Bankalar Birliği mi olur, Özal'ın kendisi mi olur, bir yetkili - ve bilgili- kişinin kurumun aşağıdaki basit çizelgeyi doldurmasını istiyoruz. Doldursun ki, yanlış varsayımlarla yanlış yorumlar yapılmasın ve "açık toplum"un neresinde olduğumuzu anlayalım. □

*Bu noktadan hareketle ve Sn. Osman Ulagay'ın izniyle, yanlış anlaşılmaması için bir düzeltme yapmak isterim. "...1986 sonu verilerine göre, bankalarda 25 milyon liranın üzerinde vadeli mevduatı olanların sayısı 11 bin 810'du. 1986 sonunda miktarı 25 milyon lirayı aşan vadesiz hesapların sayısı ise 4 bin 373 idi. Sözde 'serbest' faizden asıl yararlanacak olanlar, işte bu on beş bin büyük para sahibi..." (bknz. Cumhuriyet, 6 Temmuz 1987) değil, daha az sayıda büyük para sahibi olacaktır.

ÇİZELGE ?
1 yıl vadeli tasarruf mevduatının tasarruf mevduatı hesaplarına göre dağılımı (1986 sonu)

Mevduat dilimleri (milyon TL)	Mevduat hesabı sayısı (adet)	Mevduat miktarı (milyon TL)
- 3	?	?
3 - 6	?	?
6 - 25	?	?
25 - 50	?	?
50 - 100	?	?
100 -	?	?
Toplam		831.719

Kaynak: ?

• Hükümet bankaların müşterilerine verecekleri faizleri serbest bırakmak için "Pazarlık etme sistemi" getirdi. Fakat, kodaman bankalar, aralarında anlaşarak enflâsyonun altında faiz vermeyi kararlaştırdılar. Fazla faiz vermeye kalkan küçük bankaları da batırmakla tehdit ettiler. Bunun adı "Tekelciliktir." Ve kanunlarımıza göre suçtur.

GIRGIR'dan.

Doç. Dr.
Ataman Tangör

"Demokrasiyle yönetileceksek, hiçbir siyasal düşünceye, hiç kimseye işkence yapılamaz..."

İŞKENCENİN tüm topluma egemen kıldığı korku ve şiddet, kalıcı bireysel yaralara da yolaçıyor. İşkenceye karşı savaşım, politik olduğu kadar, toplumsal ve psikolojik düzlemde de yürütülmek zorunda. Doç. Dr. Ataman Tangör'le yaptığımız söyleşi, konuya önemli açıklıklar getiriyor.

Bir toplumda kişinin doğrudan şiddeti anlayabilmesi ya da kavrayabilmesi için beraberinde yapısal şiddeti de özümlemesi ve kavraması gerekir. Bu da ancak demin de değindiğimiz gibi, demokrasi içinde olacaktır. Aksi durumda kişilerin bilinçlerinin köreltildiği, işlemez hale getirildiği toplumlarda, insanlar işkencelerin nedenlerini anlamakta güçlük çekerler.

Ataman Tangör: Demokrasiyle mi yönetileceğiz, yoksa diktatörlükle mi?

□ **İşkencenin varolduğu bir toplumda yaşamak tüm toplumda yaygın bir korku duygusuna neden olurken, belki de toplumumuzun büyük bir kesimi işkenceyi doğal karşılamakta, kanıksamakta ve tepkisiz kalmakta. Sizce buna yolaçan etkenler nelerdir?**

□ İşkence akut bir şiddettir. Günümüzde Galtung'un tanımıyla şiddet, bireysel yani doğrudan ve yapısal yani dolaylı olmak üzere iki başlık altında inceleniyor. İşkence bu tanımlamaya göre bireysel yani doğrudan şiddet özellikleri taşır. Yapanı belli, yaptıranı bellidir. Bu nedenle somuttur, açık ve çıplaktır. Dolayısıyla korkutucudur, ürkütücüdür ve caydırıcıdır. Zaten amaç da budur. Oysa şiddetin esas özelliği yapısal olan yani dolaylı olanda yatmaktadır. Burada şiddeti uygulayan bir kişi yoktur. Şiddet doğrudan görülmez. Şiddetin uygulandığı bir kişi de yoktur. O toplumun yapısı, şiddeti yaratır. Örneğin günümüzde verem hastalığından ölme gelişmiş toplumlarda yok denecek kadar azdır. Ancak eğer bir toplumda verem hala önemli bir ölüm nedeni oluyor ise, işte bu yapısal bir şiddet demektir. Yani toplumun yapısı ve dolayısıyla erki elinde tutanlar insanların kendi toplumunu bilerek ya da bilmeyerek önlenmesi olası tehditlerdenkoruyamıyor demektir.Şiddetin bu özelliği korkutucu değildir. Hissedilmez, çoğunlukla doğal karşılanır. Ve kolay alışılır. Çünkü süregendir. İşte işkence bu akut özelliğine dayanılarak insanlarda korku ve yılgınlık salar, yapısal olan şiddetin gözden kaçmasının da bir aracıdır. Sanki yalnız doğrudan şiddet ana sorunmuş gibi gösterilir. Yapısal şiddet gözden ırak tutulur.

İnsanlar dolaylı şiddeti yani yapısal olanı pek hissetmezler demiştik. Çünkü soyuttur, demokrasi dediğimiz rejimlerde tüm sınıfsal yapılar eleştirilebilir duruma geldiklerinde, yapısal şiddetin uygulayıcısı olan erk de eleştirilir olur. Bu nedenle görülür, hissedilir olur. Bir toplumda kişinin doğrudan şiddeti anlayabilmesi ya da kavrayabilmesi için beraberinde yapısal şiddeti de özümlemesi ve kavraması gerekir. Bu da ancak demin de değindiğimiz gibi, demokrasi içindeolacaktır. Aksi durumda kişilerin bilinçlerinin köreltildiği, işlemez hale getirildiği toplumlarda, insanlar işkencenin nedenlerini anlamakta çok güçlük çekerler. Ve de anlamadıkları şeyi de reddederler.

□ **Toplumun her alanında her kesime işkence yapılıyor. Özellikle düşünceye yapılan işkence konusunda neler söylersiniz?**

□ Toplumumuz zaten işkenceyi bir cezalandırma sistemi olarak yüzyıllardan bu yana uygulayagelmiştir. Osmanlı döneminden bu yana devlet işkenceyi bir soruşturmadan çok, bir cezalandırma yöntemi olarak kullanmıştır. Burada özellikle devlet baba kavramından çıkılarak, babasını döven çocuk örneği gibi, doğal ve adil olarak benimsenen bir yöntem olmuştur. Ancak uygulama siyasal düşünceyi cezalandırmaya dönüştüğü zaman tepki doğmaya başlamıştır. Ve dikkat edilirse, bu tepki önceleri uluslararası insan hakları savunucularından gelmeye başlamıştır. Çünkü düşünceye yapılan işkence antidemokratik bir öz ta-

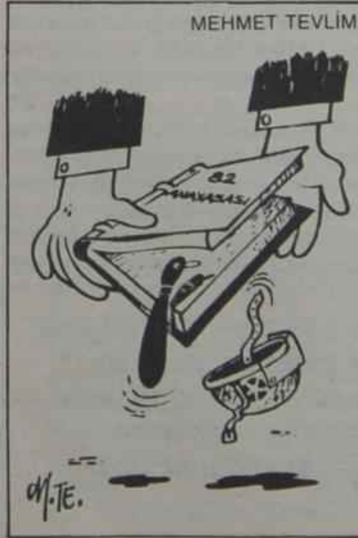

şımaktadır. Klasik burjuva demokrasisi kuralları artık geri dönülemez biçimde düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü benimsemiştir. Daha doğrusu bizim toplumumuzdan daha fazla benimsemiştir. Bugün dünyanın birçok ülkesinde işkence yapılıyor. Güney Afrika'da, Şili'de, diktatörlükle yönetilen tüm Güney Amerika ülkelerinde, İran'da vb. Ancak bu ülkeler demokrasiyi bir yönetim biçimi olarak kabul etmediklerini zaten söylüyorlar. Başka bir deyişle, işkenceyi bir sistem olarak benimsediklerini kabul ediyorlar. İşte bizim toplumumuzda açıklığa kavuşması gereken de budur. Demokrasiyle mi yönetileceğiz, yoksa diktatörlükle mi? Eğer yetkili ağızlarda sıklıkla vurgulandığı gibi demokrasi ile yönetileceksek o zaman hiçbir siyasal düşünceye, hiç kimseye işkence yapılamaz.

□ **Kişinin işkence öncesi ve sonrası psikolojik durumu nasıldır? Örneğin işkence görenin tekrar yaşama katılımında aksaklıkları nelerdir?**

□ Konunun başında da vurgulamaya çalıştığım gibi, işkence akut bir olaydır. Her sıcak olayda olduğu gibi tahribatı ani ve şiddetlidir. Her ne kadar işkencenin fiziksel ve psikolojik olanının aynı etkide olduğu söylenmekteyse de, fizik işkence yani doğrudan acıya yönelik işkence, psikolojik olana göre daha çok etkili ve korkutucudur. Çünkü akuttur. İşkence sonrasında herkes aynı biçimde etkilenmez. Kişinin fiziksel yapısına, bilinç durumuna göre farklı etkilenmeler olabilir. Başka bir deyişle, işkenceden sonra mutlaka kalıcı bozuklukların olabileceğini söylemek yanlış olur. Genelde işkence sonrasında bizim dilimizde depresyon denen ve ruhsal çökkünlük hali demek olan bir durumun çeşitli durumları görülür. En sık olarak da kendini suçlama ve yılgınlık egemen olur. Ama demin de değindiğim gibi, bu durum sanıldığı kadar kalıcı ve onarılamaz boyutlarda olmaz.

Ne yazık ki işkence gizli, saklanan, korkulan bir durum olduğundan, işkence sonrası durumlara ait bir istatiksel veri toplamak mümkün olmadı. İşte bu nedenle de dünyada özellikle son yedi sekiz yıl içinde artan bir biçimde, işkence sonrasıyla ilgili araştırma, bilgi toplama ve tedavi gibi bilimsel araştırma merkezleri gittikçe artmaya başladı. Başka bir deyişle "İşkence Bilimi" oluştu. Özellikle Amerika'nın dünya jandarmalığına sıvanmasından sonra işkence biliminin gelişmesi hız kazandı. Örneğin Yunanistan cuntasının yolaçtığı işkence kurbanlarına ilişkin sonuçlar daha yeni yeni tıbbi literatürde yeralıyor. Pinochet Şili'sinin devlet terörü demek olan işkencenin boyutları ve sonuçlarına ait bazı şeylerin söylenebilmesi için vakit erkendir. Bu sonuçlar ancak birkaç yıl sonra rakamlara dökülebilir hale gelmeye başlar.

□ **Bir insanlık suçu olan işkencenin önlenmesinde kimlere ne görev düşmektedir? Hekim olarak düşünceleriniz nelerdir?**

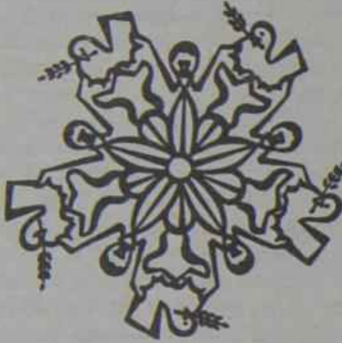
□ İşkencenin önlenmesinde ve işkence kurbanlarının tedavisi konusunda kuşkusuz hekimlere düşen çok önemli görevler var. Ancak bu görevler bireysel insani değerlerle çözümlenemez. Bu konuda örgütlü bir işbirliği gerekir. İşte örneğin İnsan Hakları Derneği gibi bazı dernek ve kuruluşlarda amaç burada yatar. Bireysel iyiniyet işkenceyi tanımada ve yardım etmede acımadan öte bir anlam taşımaz. Bence ülkemizde işkencenin tedavisinden çok, önce teşhis edilebilmesi ve hukuk önünde mahkum edilmesi önemlidir. Şu anda acil sorun budur. Bu nedenle hekimlerin işkenceyi teşhis edebilecek yöntemler ve daha doğrusu objektif ölçütler bulmaları ve geliştirmeleri gerekir. Örneğin, İnsan Hakları Derneği İzmir'de bu konuya deri altı dokusunda üç ay kalabilen mikroskobik doku değişikliklerinin saptanabilirliğini ortaya koydu. Şimdi bu konuda daha çok çalışmaların yapılması ve yasa önünde bu bulguların bir kanıt değeri taşındığının anlatılması gerekir.

□ **Psikiyatristlerden işkenceden yararlanılması konusunda ne söyleyebilirsiniz? Bu nasıl engellenebilir?**

□ Psikiyatristlerden işkencede yararlanılması konusu eğer işkenceye yardım etmek anlamında ise, ne yazık ki bu konuda bizlere ulaşan bazı tıbbi deontolojiye ters düşen uygulamalar var. Ama yalnız psikiyatristler olarak değil, tüm hekimlik dallarında işkenceciye yardım eden hekimler söz konusu. Bence bu kişilerin kamuoyu önünde ilan edilmeleri ve mahkum edilmeleri Türk Tabipler Birliği ve Tabib Odalarına düşen bir görevdir.

Sonuç olarak, işkencenin önlenmesinde kanımca yalnız hekimlere değil demokrasiden yana her sınıftan ve her kesimden insanlara kendi örgütlenmeleri içinde ve örgütsel boyutlarda görevler düşmektedir. Çünkü işkence bireysel şiddetten yapısal şiddete yani antidemokrasiye ve faşizme giden çok tehlikeli bir yolun başlangıcıdır. □

Geçmiş değerlendirmeleri ve endişeler

SİNAN TUNA

DEV-GENÇ Genel Başkanlığı ve THKP/C Genel Komite üyeliği yapmış olan Ertuğrul Kürkçü, Yeni Gündem dergisinin 53. sayısında, keşke yapmasaydım ya da keşke başka türlü yapmış olsaydım dediğiniz çok önemli şeyler var mı, sorusunu şöyle yanıtladı:

"12 Mart'tan sonraki dönemden, çok daha az arkadaşımızı kaybederek ve karşımızda da olsa hiç kimsenin ölümüne yolaçmadan çıkmanın bir yolu bulunabilirdi. Bunu başaramadığımız için üzgünüm."

Geçmiş, çıkartmasını bilenler için, derslerle doludur. Özellikle Türkiye gibi demokratik ve sol güçlerin sık sık başarısızlıklara uğradığı bir ülkede, geçmişten dersler çıkartmak, özel bir önem kazanmaktadır. Derslerin sağlıklığı ölçüsünde başarısızlıklar da azalacaktır.

Burada genel geçerliği olan bir ilkeden sözetmek isteriz. Bu ilkeyi birçok faktör etkilemektedir. Sağlıklı bir tartışma ortamının olmadığı, yasal ve fiili birçok kısıtlamanın olduğu bir ortam derslerin açıkça dile getirilmesini etkilemektedir. Çünkü geçmişi eleştirmek yalnızca yanlışları görmek değildir. Olumlulukların da altını çizmek gerekmektedir. Bu nedenle yalnızca kurulu düzen ile paralellik gösteren sonuçları açıklamak ve sorunun diğer yönlerine dokunmamak, sorumlu bir sosyalist için ürkütücü olmaktadır. Yani küfürün serbest, ancak övgünün yasak olduğu bir ortamda tam olarak sağlıklı sonuçlara ulaşılamamaktadır.

Geçmişten dersler çıkartılmasını, nesnel zorlukların yanısıra, öznel etkenler de olumsuz etkilemektedir.

Geçmişte yüklenilen sorumluluklar ne denli fazlaysa, ders çıkartma sorumluluğu da o denli artacaktır. Ancak bu durum çoğunlukla pratikte tersine işlemektedir. Yani dersler çıkartması gerekenler birçok nedenle soruna geleceğe karşı sorumluluk bilinciyle değil de, geçmişi savunmak güdüsüyle yaklaşmaktadırlar. Bu tutum birçok sorunun üzerini örtme, açık bir eleştirel tutum yerine işi kitabına uydurma çabalarına yolaçmaktadır. Geçmişten dersler çıkartmak, öncelikle bir siyasi hareketin politikasında düzenlemeler yapması için gereklidir. Ancak son çözümlemede geçmişi aklamak amacıyla sınırlanmış dersler, aynı yanlışları yinelemenin ipuçlarını vermez.

Yeni politikaların bir görüş çevresinde birleşik mücadele eden yığınlarca kavranabilmesi için, varılan sonuçların gerekçeleriyle birlikte bu çevreye aktarılması gerekir. Eğer geçmişten birtakım dersler çıkartılır, ancak bunlar çevreye aktarılmazsa, ortaya bulanık bir durum çıkar. Çıkartılmış olan dersleri insanlar kavrayamaz. Dolayısıyla yeni politikaların başarı şansı azalır. Özellikle geçmiş yenilgilerin nedenini arayan kişilerin geleceğe daha güvenli ve bilinçli bir biçimde bakmasını zorlaştırır. Ayrıca, çıkartılan derslerin kalıcı olmaması tehlikesini içerir ki, bu da geçmişteki yanlışların hortlaması için kapıyı açık tutmak anlamına gelir. Bu nedenle yazımızın başında yeralan Ertuğrul Kürkçü'nün, başka yollar bulunabilirdi, değerlendirmesini, gelecek açısından da önemli bir sonuç olarak görmek gerekir.

Geçmişi eleştirmek yalnızca yanlışları görmek değildir. Olumlulukların da altını çizmek gerekmektedir. Bu nedenle yalnızca kurulu düzen ile paralellik gösteren sonuçları açıklamak, ve sorunun diğer yönlerine dokunmamak, sorumlu bir sosyalist için ürkütücü olmaktadır.

SOLDAKİ ANA GRUPLAŞMALAR

Günümüz koşullarının özelliği nedeniyle geçmiş değerlendirmeleri, önemli tarihsel günlerin yıldönümleri çerçevesinde kalıyor. Siyasal çizgiler ya da kişiler o günlerin ya da olayların çerçevesinde siyasi mücadelelerini ele alıyorlar. Başarılarını ve başarısızlıklarını tartışarak sonuçlar çıkartmaya çalışıyorlar.

Ertuğrul Kürkçü'nün Yeni Çözüm dergisinin Haziran 87 sayısında "15-16 Haziran ve Dev-Genç" başlıklı yazısı da böyle bir amaca yönelik.

Kürkçü bu yazısında aynı zamanda 1970 Haziran'ında solun panoramasını çizmeye çalışıyor. Kürk-

çü'ye göre bu tarihte sol esas olarak iki ana kampa ayrılıyor.

Birinci kampta yeralanlar teorik olarak devrimci marksizmin eskidiğini, taktik olarak parlamenter, genel oya dayalı mücadelenin mümkün tek yol olduğu görüşü çevresinde toplanıyorlar.

İkinci kampta yeralanlar ise, teorik olarak devrimci marksizmin geçerliliğini koruduğu, taktik olarak da ekstra parlamenter mücadelenin esas olduğu görüşü çevresinde toplanıyorlardı.

Kürkçü'ye göre ikinci kampta da iki ana görüş vardı. Bir kurum olarak ordunun devrimci işleve sahip bulunduğu, dolayısıyla ordunun demokratik devrimde işçi sınıfının müttefiki olduğu görüşü çevresinde toplananlar bir tarafta, ordunun toplumsal ve siyasal rejimin bekçisi olduğu, dolayısıyla demokratik ya da sosyalist hiçbir devrimci role sahip bulunmadığı görüşü çevresinde toplananlar diğer taraftaydılar.

1970 Haziran'ına girildiğinde, Dev-Genç'de gerek ideolojik, gerek örgütsel hegemonya orducu görüşü savunanların elinde bulunuyordu. 15-16 Haziran işçi direnişinin büyük güç kaymalarına yolaçtığını söyleyen Kürkçü, bu direnişten en çok etkileneninse, Dev-Genç olduğunu yazıyor. Hakim görüş gücünü yitirmeye başlayarak, ikinci görüşün tezleri yaygınlık kazanmaya, çevresinde giderek daha çok Dev-Genç'liyi toplamaya başlıyordu. Ve 1970 sonbaharındaki kongrede bu görüş Dev-Genç'de ideolojik ve örgütsel hegemonyasını gerçekleştiriyor.

ENDİŞELER

Bir tek yazıdan hareketle kesin sonuçlara varmak niyetinde değiliz. Ancak Ertuğrul Kürkçü'nün bu yazısı ve yukarda özetlemeye çalıştığımız 1970'lerdeki solun durumunun ortaya konuluş biçimi, bizde birtakım endişelere neden oldu. Sorunlara yaklaşımındaki olumluluğa ve bütün unsurların işlevini ve etkilerini objektif biçimde belirtme çabalarına karşın, tarihin yeniden yazılışıyla mı karşı karşıyaydık? Henüz neden ve ne amaçla yapıldığı konusunda bir görüşümüz olmamakla birlikte, tarihle keyfi biçimde oynanması nı nasıl yorumlamalıyız?

Ertuğrul Kürkçü'nün yazısı nedeniyle aklımıza takılan soruları sıralamak istiyoruz.

Okuyucu öyle bir siyasi kamp düşünsün ki, bu kamp hem devrimci marksizmin eskimediğini savunuyor olsun hem de bu kampta **bir kurum olarak** ordunun ilerici misyonunu savunan bir görüş hakim olsun. Kaldı ki, o tarihlerde tartışma, ordunun işçi sınıfının müttefiki olup olamayacağı gibi bir noktada yoğunlaşmıyordu. Açıkça işçi sınıfının varlığını reddeden ya da onun devrimci süreçte oynayacağı rolü küçümseyen bir bakış sözkonusuydu. Bu niteliğiyle de bu akım demokratik devrimi esas olarak ordu içindeki ve dışındaki küçük burjuva radikallerinin girişimine bağlamaktaydı. Eleştirilen görüş bu nedenle yanlıştı ve kuyrukçu bir çizgiyi temsil ediyordu. Günümüzde kuyrukçu özelliği kesin biçimde görülmesine ve yazıda da dile getiriliyor olmasına karşın, Kürkçü neden hâlâ bu görüşü devrimci marksizmi savunanlar grubunda saymaktaydı?

Kürkçü yazısında Aydınlık Sosyalist Dergi (Mihri Belli çevresi) ile Kurtuluş (Mahir Çayan çevresi, daha sonra THKP/C) arasındaki temel ayrım noktasının bir kurum olarak ordunun değerlendirilmesine dayandığını yazıyor. Bu doğru değildir ve hiçbir maddi kanıtla da desteklenemez.

1971 Ocak ayında Kurtuluş Yayınları'nda Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Münir Ramazan Aktolga imzasıyla "Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup" broşürü yayımlandı. Bu broşürde Aydınlık Sosyalist Dergi'den kopuş nedenleri anlatılmaktadır. Broşürde ayrılık üç ana noktada toplanmaktadır: Devrim anlayışı, çalışma tarzı, örgüt anlayışı. Bu temel konuların yanısıra, milliyetçilik, milli mesele ve revizyonizm gibi aktüel konularda da ayrı düşünüldüğü anlatılmaktadır. Ancak ne bu broşürde ne yine bu sorunu da içeren "1965-1971 Türkiye'de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç" broşüründe ne de ilgili diğer yazılarda temel ayrım noktası ya da ayrımlardan birisi olarak, ordu sorununa değinilmektedir. Yazımızı alıntılara boğmamak için, bu yazılarda kırlardan şehirleri kuşatmak, politikleşmiş askeri mücadele ve **proletaryanın ideolojik öncülüğü** gibi sorunların işlendiğini belirtmekle yetinelim.

Hal böyleyken, Ertuğrul Kürkçü neden yıllar sonra ayrılığın ağırlık noktasını yukardaki sorunlardan kanıtsız dayanaksız ordu sorununa dayandırmaktaydı?

Mahir Çayan'ın geliştirdiği tezlerde ve THKP/C'nin temel görüşleri arasında proletaryanın ideolojik öncülüğü sorununun özel bir önemi vardır. Siyasi mücadelenin birçok temel taktiği bu görüşten üretilir. Proletaryanın ideolojik öncülüğü görüşü, politikleşmiş askeri mücadele yada öncü savaş görüşünün dayanaklarındandır. Bu nedenle THKP/C ideologları o yıllarda işçi sınıfının ülkedeki durumu ve gücünü araştırmamışlar, daha doğrusu böyle bir sorunla ilgilenmemişlerdir. Ve yine bilindiği gibi MDD saflarında işçi sınıfının varlığı ve gücünün tartışıldığı dönemde 15-16 Haziran işçi direnişi bu görüşlere ağır bir darbe indirmiştir. Kaldı ki 15-16 Haziran işçi direnişinden sonra Mahir Çayan'ın işçi sınıfının gücünü gözönünde bulundurarak, yeni görüşler geliştirmek yerine, ideolojik öncülükte ısrar ettiği ve bu görüşü geliştirdiği bilinmektedir.

Bu gerçekler herkesin malumu iken, Ertuğrul Kürkçü neden THKP/C'nin doğuşunun kaynaklarından birisi olarak -yazıda en önemlisi olarak konuluyor- 15-16 Haziran işçi direnişini gösteriyor. Bir başka deyişle, işçi sınıfının fiili öncülüğünü reddeden bir görüşe nasıl oluyor da 15-16 Haziran işçi direnişi kanıt oluşturuyor?

Sıraladığımız sorular kısa zamanda yanıtlarını bulacaktır. Çünkü bu soruların yanıtları, tarihsel bir olayın tartışılmasıyla sınırlı değildir. Diğer bir yönüyle de, bugün izlenecek olan mücadele çizgisini de ilgilendirmektedir.

DOĞRU SONUÇLAR İÇİN DOĞRU YAKLAŞIM

Açıkyüreklilikle söylemek isteriz ki, eğer sözkonusu yazıda Ertuğrul Kürkçü'nün imzasını görmeseydik, sorduğumuz soruların yanıtlarını bulmakta güçlük çekmezdik. Çünkü bu yaklaşımı geçmişin açıkyürekli bir eleştirisi yerine, belli rötuşlarla, bu amaçla biraz da tarihi gerçeklerle oynayarak tutum alışın

örneği olarak değerlendirirdik.

15-16 Haziran işçi direnişinin her kesimde olduğu gibi MDD saflarında da önemli etkileri oldu. En önemli etki, işçi sınıfının gücüne güvenmeme zemini üzerine kurulmuş olan Mihri Belli'nin görüşlerini tarumar etti. Artık bu görüşlerin savunulur yanı kalmadı. Ve bu durum yeni teorileri zorunlu kılmaktaydı.

1970 yılı küçük burjuva radikalizminin doruğa ulaştığı bir yıldı. Dev-Genç gibi yaygın, etkin ve güçlü bir örgüt bulunmaktaydı ve bu örgüt gençlik örgütü olmanın ötesinde, siyasi platformda da kendine hatırı sayılır bir yer açmıştı. İşçilerin ve köylülerin mücadelesine katılıyor ve bu mücadeleleri etkiliyordu. Bu nesnel durum, küçük burjuva radikalizmi için önemli bir itici güç oluşturmaktaydı. Bir anlamda radikalizm "şansını" denemek istiyor ve başarılı olacağı koşulları yakaladığını sanıyordu.

İşte bu noktada da, Mihri Belli çevresi aşıldı. Çünkü o güne kadar güç kazanmak için halk savaşı, silahlı mücadele gibi görüşlerle oynamış olan bu çevrenin bunları pratikte uygulamak gibi bir niyeti yoktu. Ancak radikalizm, kendisine yeni sözcüler bulmakta gecikmedi. Bir başka deyişle, THKP/C her yönüyle MDD hareketinin programını devam ettirme görevine talip oldu. Bu nedenle de Mihri Belli çevresiyle Mahir Çayan çevresi arasındaki temel tartışma, silahlı mücadeleyi pratik bir sorun olarak görüp görmemek noktasında yoğunlaştı. Mihri Belli'nin 28-29 Ekim 1970'de Ankara'da yapılan, TİP içindeki muhalefetin katıldığı toplantıda yeni bir legal parti yönünde görüşler belirtmesi yolları iyice ayırdı.

Yinelersek, temel ayrım noktası, bir kesimin artık silahlı mücadelenin koşullarının olgunlaştığı yönündeki görüşüydü. Yoksa orduya ya da daha doğru bir deyişle, ordunun içindeki ilerici küçük burjuva radikallerine karşı alınacak tavır temel ölçüt değildi.

Böyle değildi, çünkü, 12 Mart muhtırasını Dev-Genç de destekledi. Ertuğrul Kürkçü Yeni Gündem dergisinde yaptığı bir söyleşide, bu desteklemeyi günün koşulları gereği siyasi liderlerden kopuk olmaya bağlamıştır. Bizce bu tavır da suçu üstüne alarak, bir şeyler kurtarma çabasıdır. Çünkü aynı söyleşide 8-9 Mart gecesi olabilecek bir darbeyi beklediklerini ve Yusuf Küpeli'nin bu amaçla kendilerini bir evde topladığını söylemektedir. Demek radikallere bakışta öyle bir belirsizlik vardı ki, üç günlük bir kopukluk Dev-Genç'i muhtırayı desteklemeye götürdü.

15-16 Haziran işçi direnişinden küçük burjuva radikalizmi de etkilendi ve sonuçlar çıkardı, ancak kendi anlayışına göre.

Yukarda da belirttiğimiz gibi küçük burjuva radikalizmi, önemli bir güç durumundaydı. Bu koşullarda, diğer toplum kesimlerinin eylemleri ve özellikle 15-16 Haziran'da patlayan büyük direniş kitlelere örnek olacak ve moral verecek öncü silahlı çıkışlar ortaya konulduğunda, büyük yığınların hızla silahlı mücadeleye yöneleceği yönündeki görüşlere kanıt olarak sayıldı. Bir başka deyişle radikalizm o günkü koşullara bakarak, gerçekten öncü savaşın başarılı olacağına inanmaktaydı. Bu nedenle bu hareketleri anlatan kitapları okuduğumuzda, bizleri hayretler içinde bırakan geri olanaklar ve hazırlık düzeylerine karşın devletle olağanüstü sert bir mücadele başlatmaktan çekinmediler.

Yazımızda Ertuğrul Kürkçü'nün devrimci marksizmin geçerliliğini savunanlar diye tanımladığı ikinci kampın Marcuse'cülükten, Foko'culuktan, 1968'de Avrupa'da yaygınlaşan marksizm dışı, hattâ marksizm karşıtı akımlardan nasıl etkilendikleri üzerinde durmadık. Ancak gerektiğinde ikinci kampın yukarıdaki sayılan akımların birçok görüşünü nasıl kendisine temel dayanak yaptığını incelemek de ilginç olacaktır.

Ertuğrul Kürkçü'nün birinci kamp, yani esas olarak TİP üzerine görüşlerini ayrıca ele almayı düşünüyoruz. Bu yazımızda geçmişi kendi nesnelliğinden kopartarak ele almanın olumsuz sonuçlarına dikkat çekmeye çalıştık. □

Tarihte Bu Ay

5 AĞUSTOS 1895, Bilimsel sosyalist teorinin kurucularından, Marks'ın yakın arkadaşı Frederich Engels öldü. Marks ve Engels, birbirlerinden habersiz biri Almanya'da diğeri İngiltere'de toplumun gelişme evrelerine ilişkin yasayı bulmuşlar ve sonrasında çalışmalarını birlikte sürdürmüşlerdi. Bugün ortak çalışmaları, Birleşmiş Milletler verilerine göre dünyanın ençok okunan kitapları listesinin ilk sıralarında bulunuyor.

1 AĞUSTOS 1914, Birinci Dünya Savaşı başladı. Resmi tarih yorumcularına göre Avusturya prensinin suikaste uğraması savaşın başlama nedeniydi. Oysa ki, bu yalnızca başlatan kıvılcımdı. Kapitalist dünyanın içine girdiği ekonomik bunalımı atlatabilmek ve yeni pazarlar kazanmak ihtiyacı vardı, savaş da bu nedene dayanıyordu. Dört yıl süren savaş sonucunda, gerçi pazarlar yeniden paylaşılmış ve bunalım geçici de olsa atlatılmıştı ama, hiç beklenmeyen bir sonuç da çıkmıştı. Rus Çarlığında, sosyalist devrimgerçekleşmiş ve dünyanın 1/6'sı kapitalist sistemden kopmuştu.

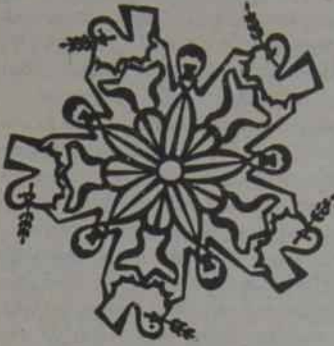
23 AĞUSTOS 1927, ABD'de, İtalyan asıllı işçiler Sacco ve Vanzetti, idam edildiler.

6-9 AĞUSTOS 1945, İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde, teslim olmayı geciktiren Japon militarizmini zorlamak amacıyla ABD Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası attı. Yüzbinlerce Japonun ilk anda ölümüne neden olan bu bombaların kalıcı etkisi sonradan görüldü: ölüm ve kalıtsal sakatlıklar. Bombaların atılmasıyla birlikte tüm dünya, bu "zorlamanın" sadece göstermelik bir gerekçe olduğunu, asıl nedeninse, ABD'nin elindeki atom silahını denemek olduğunu tartışmaya başladı.

26 AĞUSTOS, Irkçı Güney Afrika Cumhuriyeti'nin işgali altında olan Nabibya halkıyla uluslararası dayanışma günü.

Neden iki parti?

SEDAT KARAÇAM

BİRÇOK siyasal çizgiye ve partiye bölünmüş olan sol harekette bu oluşumlar genellikle birkaç ana kökten kaynaklanmıştır. Ayrılıklar önce aynı örgüt çatısı altındayken ortaya çıkmakta, daha sonraki aşamada oluşumlar birbirlerinden koparak, ayrı politik ve örgütsel organizasyonlar olarak sistemleşmektedir.

Bu nedenle geçtiğimiz günlerde Güneş gazetesinde ve Yeni Gündem dergisinde görüşlerini açıklayan TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun öne sürdüğü, TİP'le sürdürdükleri birlik çalışmasının gerekçesi oldukça ilginçtir.

Haydar Kutlu, TKP'nin TİP ile birlik çalışmalarının 12 Eylül öncesine uzandığını belirterek, şöyle devam ediyor:

"...biz TİP'i tarihi bakımdan değerlendiriyoruz. Bu değerlendirmede tarihsel olarak işçi sınıfı hareketinden TKP ve TİP olarak iki kol'un çıkması görünümü vardı. Şimdi ise bu tarihsel ayrışımı TİP ile birleşerek kapatmak istiyoruz. Birlik sorununun temeli budur."

Haydar Kutlu bu yaklaşımın yalnızca kendi partilerinin yaklaşımı olmadığını da belirtiyor. Türkiye İşçi Partisi'nin belgelerinde ve Genel Başkanı Behice Boran'ın yazılarında ve konuşmalarında politik birlik önerisi aynı tarihsel gerekçeye dayandırılıyor.

Bu yaklaşımlar sonucunda ortaya ilginç bir durum çıkıyor. İlk kez sol hareket içindeki bir ayrılığın kaynağının ideolojik ya da politik değerlendirme farklarıyla değil de, tarihsel sürecin özellikleriyle açıklandığını görüyoruz.

Ancak iki parti de yalnızca ayrılığın kaynağını saptamanın birleşmeyi gerçekleştirmeye yetmeyeceğinin bilincinde. Çünkü ortak ideolojik ve sınıfsal köklere sahip olsalar da, TKP ve TİP siyasal eylemlerinde dönem dönem farklı taktik ve stratejik hedeflere ağırlık verdiler. İzledikleri bu çizgiler nedeniyle de birbirlerine göre farklı yollar tuttular. Ayrılığın tarihsel nedenleri olduğu söylenirken, daha sonraki yıllarda politik taktiklerde iki parti arasında beliren ayrılıkların TKP ve TİP liderliklerince önemsenmediği söylenemez. Birlik süreci önemli ölçüde bu ayrılıkların giderilmesi çalışmalarını da içeriyor. Ancak burada önemli olan ayrılıkların varolması değildir. İki partinin ortak ideolojik ve sınıfsal nitelikte olmalarıdır. Bu özellik bütün sorunların ve ayrılıkların çözülebilmesi için uygun koşullar yaratıyor.

1951 yılında TKP'nin yaşadığı geniş çaplı tutuklamalar ve bu tutuklamaların sonuçları TİP ve TKP olarak iki ayrı partiyi yarattı.

TKP, 1943 yılında faşizmin yenilgiye uğrayacağının kesinleşmesi sonucunda ortaya çıkan uygun ulusal ve uluslararası koşullardan geniş ölçüde etkilendi. Bir canlanma ve genişleme dönemine girdi. Bu dönemde TKP'nin örgütsel, yayın ve kitle örgütlenmeleri planında çalışmalarını etkinleştirdiği görülüyor. Partinin üye sayısı arttı. Örgüt birimleri çoğaldı. Parti birbiri ardına siyasi ve kültürel yayınları çıkartmaya başladı. Parti ilk kez bu yıllarda yaygın olarak varolan kitle örgütleri içinde çalışma ve doğrudan kendi girişimi ile birçok alanda kitle örgütleri yaratma olanağına kavuştu.

1946 Temmuz'unda, dönemin TKP Genel Sekreteri Şefik Hüsnü Deymer'in liderliğinde Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi kuruldu. TSEKP işçilerin yoğun olduğu birçok bölgede ve ilde örgüt kurmayı başardı.

1946'da Dernekler Yasasında değişiklikler yapılmasının ardından işçi sendikaları hızlı bir gelişme gösterdi. Parti, sendikaların kurulmasına ve gelişmesine önem verdi. Sendikal hareketle yakın bir bağ kurmaya çalıştı. İşçilerin mücadelesini yönlendirmek amacıyla dergiler ve kitaplar yayınladı. Bu etkiler sonucunda 1946 sendikacılığı önemli ölçüde iktidarın denetiminin dışında, olumlu bir çizgide gelişmeye başladı.

Parti, ilerici demokratik gençlik hareketiyle de ilişkilerini geliştirdi. İstanbul'da, Ankara'da, İstanbul Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti (İYTTC) ve Türkiye Gençler Derneği (TGD) gibi örgütler kuruldu. Hür Gençlik adıyla bir gençlik dergisi yayına başladı.

Türkiye Komünist Partisi, tek parti iktidarına karşı demokrasinin savunulması ve geliştirilmesi mücadelesine önem verdi. Bir kısım Demokrat Partililer henüz muhalefet olmanın etkisi ve tedirginliğiyle demokrasinin savunulmasına ilgi göstermeyi yararlarına sayıyorlardı. Çıkarılacak ortak bir yayına yazı vermeyi kabul ettiler. Böylece Görüşler dergisi çıktı. 1946 Ekim'inde de Dışişleri eski bakanlarından Tevfik Rüştü Aras, Genelkurmay eski başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, dönemin Demokrat Parti İstanbul İl Başkanı Kemal Öner ve gazeteci-yazar Sertel'lerin katılmasıyla, İnsan Hakları Derneği kuruldu.

Ancak legalitedeki bu yoğun çalışmalar ve atılan ileri adımlar partiye ardarda indirilen darbeler altında gerçekleşiyordu. 1944'te partinin bir bölümüne ve partinin gençlik içindeki platformuna vuruldu. 1945 Aralık'ında demokrat ve muhalefet çevrelerde önemli ağırlığı olan Sertel'lerin Tan gazetesi ve matbaası, iktidarca kışkırtılan bir grupça tahrip edildi. 1946 Aralık'ında da Türk-

Dergimizin geçen sayısında, paragraf karışması nedeniyle zor anlaşılır duruma gelen bu yazıyı bir kez daha yayınlıyoruz. Bu yanlışlık nedeniyle okurlarımızdan ve arkadaşımız Sedat Karaçam'dan özür diliyoruz.

iye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile birlikte partinin çıkardığı gazete ve dergiler kapatıldı. Şefik Hüsnü Deymer ve diğer liderleri tutuklandı, mahkum edildi. Olumlu bir gelişme çizgisi izleyen 1946 sendikaları kapatıldı, yöneticilerinin çoğu mahkemeye sevkedildi.

Bu darbeler sonucunda TKP'nin legal alandaki çalışmaları önemli ölçüde sarsıldı. Legal çalışmalar ve gençlik içindeki çalışmalar, bazı girişimler ve yayın çalışmaları ile sınırlandı. Birçok yönetici ve kadronun mahkumiyetiyle parti güçsüz düştü.

Ancak diğer bir yanıyla TKP'nin gelişme temposu sürüyordu. Üye sayısı arttı. 1946-51 dönemi içinde partinin illegal örgütü gelişti. TKP'nin 1960 sonrasında Genel Sekreteri olan Zeki Baştımar liderliğinde Parti çalışmalarını yeniden düzenledi. Bu çalışmalara daha sonra cezalarını tamamlayarak hapisten çıkan Şefik Hüsnü Deymer ve diğer liderler de katıldılar.

TKP, 1951 tutuklamalarıyla bu koşullarda karşılaştı. Bu yıllarda dünyada soğuk savaş rüzgarları esiyor, gericilik güç kazanıyordu. DP iktidarı ABD ile ilişkilerini geliştirmek için antikomünist bir kampanya başlatmak istiyordu. Diğer yandan muhalefetteki göstermelik demokratik kisvesine artık gerek duymayan DP, gerçek düşmanı TKP'nin gelişmesini durdurmak istiyordu.

1951 yılında 167 kişi tutuklandı. Parti MK'sı, örgütün büyük bölümü açığa çıkarıldı. Tutuklamalar ve sorgu için 400'e yakın polis görevlendirildi. Sorguların istenilen biçimde yapılabilmesi için İstanbul emniyetinin gözetim odaları özel bir kararla cezaevine dönüştürüldü. Sorgu ve yargılama aylarca sürdü. Sonunda 167 kişi değişik ağır cezalara çarptırıldı.

1951 tutuklamalarının TKP'nin yaşamında ağır sonuçları oldu. Bu sonuçları iki ana bölümde toplayabiliriz.

Birincisi; bir illegal parti için kadroların ve örgütün böylesine açığa çıkması çok ağır darbeydi. Legal olanakların ve çalışmaların hemen hemen olmadığı 1950-1960 arasında açığa çıkan kadrolara neredeyse bir ...larak kendilerini korumaktan ...

... birşey kalmıyordu.

İkincisi, belki de en önemlisi tutuklama döneminde parti liderliğinde izleri daha önceden de görülen bir ayrılık açığa çıktı. Liderlik ve parti ikiye bölündü. Partinin yaşadığı büyük şokla birlikte yaşanılan bu bölünme kadroları birbirinden uzaklaştırıyor, yeni kararların alınmasını ve yapılabileceklerin de yapılmasını engelliyordu. Bölünme Zeki Baştımar ve Mihri Belli çevresinde yoğunlaşıyordu. Şefik Hüsnü Deymer ve Reşat Fuat Baraner gibi liderlerin daha çok ikinci gruba yakın oldukları biliniyordu.

1951 tutuklamalarının sonucunu daha iyi anlayabilmek için, TKP liderlerince de belirtildiği üzere, TKP'nin 1973 atılımına kadar yurtiçinde parti örgütü bulunmadığını belirtmek yeterlidir.

1951 yılından sonra sürdürülen toparlanma çalışmaları ve neden başarılı olmadığı ayrı bir konudur. Ancak bu dönem içinde 1954 yılında emektar komünist Dr. Hikmet Kıvılcımlı liderliğinde büyük çoğunluğuyla işçi kadrolara dayanarak kurulan Vatan Partisi girişimini anmak gerekir. Ancak bu girişim DP yönetimince yasaklanmış ve yöneticileri mahkum edilmiştir.

27 Mayıs ülkemizde köklü değişiklikler yarattı. Bu olumlu koşulların da etkisiyle, en etkin sendika liderlerinin girişimiyle Türkiye İşçi Partisi kuruldu. Çok kısa bir süre sonra TİP yöneticileri, bilimsel sosyalist hareketin parçaları olan sosyalist liderleri partiye çağrıldılar. 1962'de yasal kısıtlaması olmayanlar TİP'e katıldı.

TİP olayı bilimsel sosyalist hareket tarafından önemli bir tarihsel olanak olarak görüldü. Çünkü bu kanalla bilimsel sosyalizm geniş yığınlara ulaşabilir, yıllarca çevresinde kurulmuş olan demir çemberi parçalayabilirdi. Siyasal koşullar ve partinin gücü legalitesini kurmaya, korumaya olanak sağlıyordu. Parti bir yandan örgütsel yapısını geliştirirken diğer yandan büyük etkinliğe sahip kitle örgütlerinde çalışmalar sürdürüyor ve onları yönlendirir duruma ulaşıyordu. Bu önemli bir olanaktı. Parti yıllarca böylesi bir duruma gelmek için çaba harcamıştı. TİP'in elde ettiği legal olanaklara saldırılmasına engel olmak gerekiyordu.

Bu görüşü destekleyen bir başka kanıtsa şuydu: TKP, çok daha uygun legal olanaklar sağlamasına karşın, 1960'tan sonra 1946'da gösterdiği canlanmayı gösterecek durumda değildi. Yaşadığı süreç yeni yaklaşımları ve yılları zorunlu kılıyordu.

İzlenmeye çalışılan yeni çizgi herkesçe görülebiliyordu. Nitekim polis de TİP ile TKP arasında bağ arayıp durdu. Doğal olarak bulamadı. Çünkü böylesi bir bağ gerçekten de yoktu. Yukarda anlatılan değerlendirme ve ulaşılan sonuç bir örgüt kararı ve görevlendirmeleri biçiminde oluşmadı. Daha çok ortaya çıkan fiili görev bölüşümleri, ortak sonuçları bağımsız olarak uygulamak ve karşılıklı güvene dayanıyordu.

Konumuz TİP'in gelişimini anlatmak olmadığı için, gelişmelerin bu boyutu üzerinde durmayacağız. Ancak rahatlıkla söyleyebiliriz ki, TİP'in gelişmesi ve başarısı öngörüleri ve beklentileri bütünüyle doğruladı. Bilimsel sosyalizm kabuğunu kırarak geniş yığınlara ulaştı ve darbelerle yokedilemeyecek bir potansiyel oldu.

Bu dönemde TKP Genel Sekreteri Zeki Baştımar, TİP'e karşı alınan tutumun ilericiliğin mihenk taşı olduğunu ilan etti. TİP'in gelişmesini destekledi. Yurt içindeki kadroların büyük bölümü de TİP'i hareketin bir temsilcisi olarak gördü. Ancak Mihri Belli ve çevresinin ko-

nuya yaklaşımının daha değişik olduğunu belirterek geçelim.

Bu durum 1973' yılına kadar sürdü. O döneme kadar TKP yurtdışında büyük sayılara ulaşan Türkiyeli işçi ve öğrenciler arasında çalıştı. Yeni üyeler kazandı, örgütler kurdu, yayın çalışmasını sürdürdü. 1968'den sonra sürdürülen bu çalışmalar, TKP'nin 1973 atılımı için basamak taşlarını hazırladı.

1971 12 Mart gerici ara rejiminin tutmaması üzerine ülkede demokrasi güçlenmeye başladı. TKP'nin yeni liderliği bu uygun ortamı değerlendirmek, örgütlenmesini ülkede yeniden kurmak ve geliştirmek istiyordu. TİP liderliği de 1974 affından sonra partiyi yeniden kurmak üzere zaten hazır durumda olan parti çevrelerini yeniden örgütlemeye başladı.

Sonuç olarak o döneme kadar fiili bir görev bölüşümüyle çalışmış olan iki parti, yeni koşullarda çatışan iki parti durumuna geliyordu. TKP işçi sınıfının tarihsel partisi ve enternasyonalist temsilcisi olma nedeniyle kendisini diğer partilerden ayrı değerlendiriyordu. TİP ise kendisini işçi sınıfı hareketinin 1960 sonrası koşullarda yeniden biçimlenişi ve sürdürücüsü olarak görüyordu. Bu ayrımların giderilmemesinde 1960-71 yılları arasında belirsiz bırakılan birçok konu da etkili oldu. Bir başka deyişle, 1960 sonrasında ülke içinde TİP, dışarda TKP ayrımı yapılırken, bu ayrımın nasıl ve hangi yöntemlerle birleştirileceği üzerine hiçbir öngörüde bulunulmamıştı.

İki parti belirleyici ağırlık kazanabilmek için 1975-79 arasında yer-yer çatışmaları da içeren bir mücadele içine girdiler. Ancak elbette ki bu durum çıkar yol değildi. 1979 Ekim'inde TİP Genel Başkanı Behice Boran iki partinin izlediği çizginin sonuçsuz olduğunu açıkladı. Ve çözümün politik tekleşmede olduğunu söyledi. Değişik aşamalardan geçerek bu süreç gelişti.

Yazıyı TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun Yeni Gündem'de yayınlanmış şu sözleri ile bitirmek istiyoruz: "Dünya pratiğinde devrim öncesinde iki sol partinin birleşme örneği yoktur, bu zor ve zor olduğu kadar da değerli atılımı gerçekleştirmek bize onur veriyor." □

GÜN'ÜN KİTAPLIĞI

Büyükdedem Karl Marx

Robert J.Longuet
De Yayınevi, 1987

KİTABIN yazarı Robert-Jean, Marx'ın torunun çocuğu. Önsözde şöyle diyor: "Pek çok dilde Marx ve Marxizm üzerine çok sayıda kitap yayınlanmıştır... Yayınlanmış ve yayını sürmekte olan bu sayısız yapıt arasında biyografilerin sayısı diğer yapıtlara oranla daha azdır. Bunlarda da, Marx'ın önemli araştırmalarıyla bilimsel çalışmalarına ve olağanüstü siyasi etkinliğine ağırlık verilmiştir... İnsan Marx, kişiliği, özel düşünceleri, aile yaşamı, kısacası tüm insani yanı, devasa yapıtı ardında neredeyse bütünüyle kaybolmaktadır... Böyle olmak zorundaydı çünkü esas olan bu değildi, çünkü Marx'ın tüm yaşamı gerçekleştirdikleriyle birbirine karışmaktaydı, çünkü işin en önemli noktası ve tartışmaların merkezi yapıtıydı." Şunları da ekliyor: "(Marx) için önemli olan tek şey, ulaşmak istediği hedefti. Böylece kendisiyle yapıtı arasında bir perde çekmeye biraz da kendisi neden oldu". Kitabın amacı Marx'ı, "kişiliği, özel düşünceleri, aile yaşamı, kısacası tüm insani yanıyla" tanıtmak. Kitabın son yaprağını çevirdiğinizde, yazarın amacına ulaştığını, ortaya doyurucu bir eser koyduğunu görüyoruz.

Kitapla birlikte Marx'ı çalışmalarında, insanlarla ilişkilerinde izliyoruz. O olağanüstü yapıtların, siyasal etkinliklerin ardında insan Marx'ı tanıyoruz.

Gençlik dönemi özellikle ilgi çekici. Genç Marx, daha o zamandan, bilimin ve sanatın insan düşüncesine sunduğu ne varsa öğrenmek için büyük bir istek duyar. Her şeye karşın inanılmaz bir merakı vardır. Çelik gibi bir iradeye, olağanüstü bir çalışma kapasitesine sahiptir. İlerde Engels, "ciddi olarak çalışmayı", Marx'ı çalışırken gördükten sonra öğrendiğini söyleyecektir. Eleştiricidir. Okuduğu herşeyi eleştiri süzgecinden geçirir. Kendisinin de amansız eleştirmenidir. Böylesine entellektüel bir çabadır ki, Marx'ı Marx yapmıştır.

17 yaşındadır. Daha sonraları biyografi yazarlarının dikkatini çeken bir sınav kağıdında (Konu, Genç Bir Adamın Meslek Seçimi Üzerine Düşünceler'dir) şunları yazar:

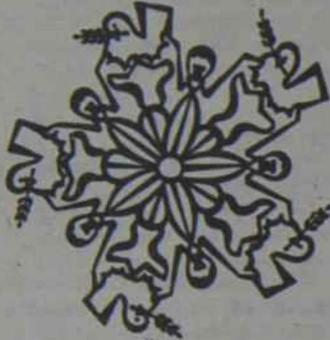
"Yaşanan deneyler en mutlu insanların başka insanları mutlu kılanlar olduğunu gösterir... İnsanlığın yararına çalışmamız için bize en iyi olanakları sağlayan mesleği seçtiğimizde üzerimize aldığımız yükümlülükler, bizi alt edemeyecektir, çünkü bunlar herkesin mutluluğu uğruna katlandığımız özveriden öteye bir şey değildir". Kitabın yazarı şunları ekliyor: "Bu kompozisyon, yarını olmayan, gençliğe özgü bir idealizmin tutkulu ve platonik, basit bir ifadesi değildir. Bu derin bir inancın ifadesidir".

Gençliğinde yaşadığı entellektüel bunalım, ruhsal çalkantı, yaşına özgü coşkunluk, hummalı ve zorlu araştırmalar dönemi son derece önemlidir. 19 yaşında babasına şunu yazıyor: "Ve bir kez daha felsefesiz sonuca ulaşmanın olanaksız olduğunu anladım".

Belgeler daha 23 yaşına geldiğinde tanınmış ve saygın bir entellektüel olduğunu gösteriyor. Örnek: Prusya sansürcüsü raporunda şunları yazmış: "Dr. Marx'ın ayrılmasıyla, Köln'de gazetenin o korkutucu saygınlığını koruyacak ve çizgisini aynı enerjiyle sürdürmesini sağlayacak kimse kalmadı". Bu rapor yazıldığında Marx 25 yaşındadır.

Yaşamının tüm yanlarıyla çağdaşları için canlı bir **argumentum ad aculos,** görsel kanıt olan bu insanı özel yaşantısıyla tanımak ilginç olduğu kadar, yapıtları gibi öğretici de. Kitabı bütün okurlarımıza salık veririz.

Doğu Sorunu'nun neresindeyiz?

METİN NUROL

DOĞU sorunu bugün toplumu ilgilendiren sorunların başında yeralıyor. Önemli bir konu olmasına karşın, bugüne dek yeterince tartışılamadı. Tartışılmasına olanak verilmedi. Verilmediği sürece de hep sıcaklığını korudu. Koruyacak. Sorunun çözümü her şeyden önce, tartışılmasını önleyen yasal engellerin kaldırılmasına bağlı.

Tam yirmi yıl önce, 1967 yılında, AP hükümetleri döneminde, "Doğu Mitingleri" adı altında eylemler yapıldı. 2. Beş Yıllık Kalkınma Planı yapılırken, Doğu'nun geri kalmışlığını giderici köklü önlemler alınmadığı gerekçesiyle yapılan bu mitinglerde taşınan dövizler, hangi özlem ve talepleri dile getirdiği bakımından önemlidir. Ve bugün basında yeralan açıklamalarla yirmi yıl önce Doğu'da söylenenler karşılaştırıldığında, değişen hiçbir şey olmadığı açıkça görülüyor.

Bu mitinglerde, şunlar öne çıkartılıyordu: "Doğu'nun kaderi açlık, işsizlik, hor görülme", "Baskı değil, uzanan el istiyoruz", "Batı'ya fabrika, yol, Doğu'ya karakol", "Beş Yıllık Plan, hepsi yalan", "Jandarma değil, öğretmen istiyoruz", "Karakol değil, okul istiyoruz", "Batı vatan, ya Doğu ne?", "Doğu sürgün yatağı değil", "Yaşama hürriyeti, insan hakları okumak istiyoruz", "Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir" vb. (İ.Beşikçi, Doğu Anadolu'nun Düzeni, 1970)

Bundan yirmi yıl sonra, bugünlerde dile getirilen gerçeklere bakmak yararlı olacaktır. AÜ Tıp Fakültesi tarafından yapılan açıklamada şu görüşler dile getiriliyor: "Doğu Anadolu bölgesinde her yıl ortalama 3000 dolayında çocuğun ishalli hastalıklar yüzünden bir yaşına girmeden öldüğü bildirildi." (Cumhuriyet, 27 Haziran 1987) Bir başka açıklama Hürriyet'ten Talat Polat'a atfen: "1. Yol sorunu: Yol olmadığı için yöreye hizmet götürülmesinde aksaklık oluyor. 2. Doktor yok, öğretmen yetersiz: Güneydoğu'da 105 sağlık ocağında doktor yok. Kırsal kesimde 30 bin kişiye tek doktor düşüyor. Bölgede ebe ihtiyacı 1900 civarında. Devletin resmi istatistiklerine göre, Doğu ve Güneydoğu'da okuma çağındaki 330 bin çocuk okul ve öğretmen yetersizliğiyle okula gidemiyor. Kürtçe yöre halkının yüzde 85'inin konuştuğu dil olarak etkinliğini sürdürüyor. 3. Devlete karşı sarsılan güven: Yöre halkı polis ve jandarmayı hâlâ bir baskı unsuru olarak görüyor. 4. Sürgün yeri: Çeşitli nedenlerle yıpranmış, cezalanmış kamu görevlileri, bölgeye gönderiliyor. Yöre halkı bölgeyi hâlâ "sürgün yeri" olarak görmekten kurtulamamış. 5. İletişim yok. 6. Aşiret etkinliği: Vatandaş devlete sığınacağına, aşiret reislerine, ağalara sığınıyor. Ağa, bey, şeyh, aşiret reisi yoksul vatandaşla devlet arasında bir köprü; bu dörtlü bu noktayı kullandıkça, sömürdükçe sömürüyor. 7. İşsizlik: Güneydoğuda 500 kişiye bir kahvenin düşmesi işsizliğin boyutunu gösteriyor. Bölgenin merkezi durumundaki Diyarbakır'da halen 20 binden fazla kişi yabancı ülkelerde çalışmak için sıra bekliyor. Bu sayı Mardin'de 15 bin, Siirt'te 10 bin, Hakkari'de 5 binin üzerinde. 8. Sınırı ihmal ettik." (Cumhuriyet, 22 Haziran 1987, İlhan Selçuk)

Doğu Mitingleri'nden bu yana geçen yirmi yılda, sorunun çözümü doğrultusunda atılmış en küçük bir adım yok. 61 Anayası uygulanmadı, çünkü burjuvazi ve onun müttefiği toprak ağalığının işine gelmedi, sınıfsal çıkarlarına uygun düşmedi. Yaşamın tümünü kapsayan bir demokrasi gerçekleşseydi, 61 Anayasasının gerektirdiği demokratik çözümlere gidilseydi, Doğu Sorunu'nda gelinen nokta bu olmayacaktı.

Bir başka açıklama daha: "...Yörenin bir başka kesiminde daha önceki yıllarda görev yapan bir başka üst düzey askeri yetkilisi ise, olaylarda 'gelmiş geçmiş hükümetlerin hatalarının büyük olduğunu' ileri sürdü. 1984 yılındaki Eruh baskınından sonra bir general arkadaşım Şemdinli'de Başbakan Turgut Özal'a verdiği 'diyaloglu brifing'i hatırlattı, General arkadaşımız Başbakan Özal'a şu anda, Şemdinli'yi görmesi gerektiğini söylemişti. 'İşte Şemdinli'deyim Sayın General', demiş Başbakan Özal. General, 'Şemdinli'de olmasına karşın Şemdinli'yi göremediğini' söylemiş Başbakana: 'Siz Ankara'dan uçakla Diyarbakır'a geldiniz,' demiş. 'Oradan bir helikoptere bindiniz ve buraya helikopterle geldiniz. Biraz önce halk arasında bir konuşma yaptınız. Güvenlik önlemlerini bizzat ben

kendim aldım. Önce, beş kilometrelik bir güvenlik çemberi kurdum. O çemberin içine, üç kilometrelik bir güvenlik çemberi daha kurdum. Sonra da kürsünüzün çevresinde üç sıra güvenlik çemberi daha çevirdim. Şemdinli'nin ne yolunu gördünüz ne halkını yolunda gördünüz ne de o halkın içtiği sudan içtiniz. İyiki de içmediniz. Çünkü o sudan işseydiniz, hastalanırdınız. Hastalanınca iki odun arasına gerilen battaniyeden yapılmış bir sedye ile sizi aşağılara, anayolun kenarına kadar taşırlardı. Oradan bir aracın geçmesini bekleyecektiniz. Araç geçmezse, aynı yoldan geri taşınacaktınız ve sabah tekrar aynı yere indirilecektiniz. Ve ilk araca bindirilip hastanesi olan en yakın yere götürülecektiniz, orada doktor varsa sizi muayene edecekti. İlaç varsa size ilaç verecekti. Bunların hiçbiri olmayabilirdi ve bu kez bir başka yerleşim merkezine taşınacaktınız. Şimdinli işte budur sayın Başbakanım.' Başbakan Özal o gün bu brifing üzerine Generale söz vermiş. Fakat bugün gidin bakın... Ne yerine getirilmiş bir söz var, ne bir değişiklik, bir ilerleme var." (Milliyet, 29 Haziran 1987, Mete Akyol)

Ve bu konuda Demirel'in söyledikleri. 2000'e Doğru dergisinin alevi yurttaşlara etnolojik farklılıklardan doğan keyfi uygulamalara ilişkin sorularına Demirel'in yanıtları: "...Bu ülkenin vatandaşlarını alevi olarak bağrımıza basmak varken, bunları sünnileştirmeye kalkmak, hangi akla hizmettir, bilemem. TC Anayasası'nın ihlalidir... Etnik meselelere gelince: Etnik farklılıklardan keyfi muameleler varsa, burada da siyasi sorumluluk vardır. Çünkü TC Anayasası da TC kanunları da buna tümüyle karşı çıkıyor. Yanlış anlaşılmasın diye söylüyorum: Vahşete haklılık, kimse veremez, yaptıranlar da veremez. Ve bunları düzelteceğiz diye vahşete gidenler, daha çok sıkıntılara sebep olurlar." (2000'e Doğru, Sayı: 15)

Tüm bu açıklamalarla Doğu Mitingleri'nde dile getirilenler aynı özelliklere sahip. Yirmi yıl önce talep edilenlerle, bugün söylenenler gösteriyor ki, o günden bugüne aradan yirmi yıl geçmesine karşın, Doğu sorunu konusunda en küçük bir adım atılabilmiş değil. Ve soruna Demirel, çağdaş, hümanist ve demokratça yaklaşmakta ya da böyle bir imaj yaratmak istemektedir. Oysa geçmişe biraz uzandığınızda durumun böyle olmadığı görülecektir. 1961-71 dönemi Türkiye'nin toplumsal ve politik yaşamında önemli bir dönemdir. 61 Anayasası ve hükümleri uygulanmadı, uygulanmak istenmedi. 61 Anayasası burjuvazi ve onun müttefiği toprak ağalığının işine gelmedi, sınıfsal çıkarlarına uygun düşmedi. Onları tedirgin etti. Hak ve özgürlükleri kısıtlama girişimleri AP hükümeti döneminde doruğuna ulaştı. Burjuvazinin ve toprak ağalığının politik sözcüsü AP laikliğe aykırı davrandı. Anayasanın öngördüğü reformları yapmadı. Planlama, ekonomik yaşamın düzenlenmesi hükümleri yerine getirilmedi. Oysa ki, yaşamın tümünü kapsayan bir demokrasi gerçekleşseydi, 61 Anayasasının gerektirdiği demokratik çözümlere gidilseydi, Doğu Sorunu'nda gelinen nokta bu olmayacaktı. Bugünkü durumdan, burjuvazi ve toprak ağalığı kadar, dönemin AP hükümeti de sorumlu olsa gerek.

Anayasal hak ve özgürlükleri kısmak, adım adım yoketmek, işçi sınıfının ve demokrasi güçlerinin ekonomik, demokratik, politik mücadelesini kontrol altına almak ve giderek ezmek için, Doğu sorunu hep demoklesin kılıcı gibi kullanıldı. Birlik ve bütünlük adına, ırkçılık, şoven-milliyetçilik demagojisi, 61-71 arasında en çok AP hükümeti döneminde boyutlandı. Mezhep ayrılıklarına dayalı kışkırtmaları, alevi vatandaşlar üzerindeki baskıları, ayrım gözeten politikaları, 70'lerde kaçak silah ve suçlu arama gerekçesiyle girişilen politik amaçlı tahrikleri en çok bu dönemde gördük.

61-71 dönemi demokrasi güçleri açısından demokratik hak ve özgürlüklerin yaşama geçirilmesi için önemli bir dönemdi. TİP'in gerek parlamentoda gerek toplumun diğer alanlarında savaşımının önemi ve anlamı büyüktür. Dış ve iç politikada, toplumu ilgilendiren tüm sorunların çözümünde olduğu gibi, Doğu sorununun çözümünde de doğruları o göstermiştir. Ama bunlar görülmek istenmedi ya da suç unsuru olarak görüldü. Doğu'da varolan sağlık, eğitim, ulaşım, ve diğer hizmetlerin yetersizliği üstüne söylenenler, hep "komünist ihtilal"in ya da "bölücülüğün" malzemesi olarak görüldü.

Doğu'da emekçi kileler üzerinde ağaların baskıcı ve zulmedici uygulamalarının son bulması için toprak reformunun zorunlu olduğu, bunun aynı zamanda anayasanın gereği olduğu söylendiğinde, parlamento kürsüsünde savunulduğunda, TİP'liler saldırıya uğradılar, konuşturulmadılar.

Toprak ağalarının, şeyh ve aşiret reislerinin zorbalıklarına son verilmesinin zorunlu olduğu ve Doğu'daki emekçilerin insanca yaşama haklarına kavuşmaları için, diğer kamusal ve kültürel önlemlerle birlikte, bu konuda da yasal önlemler alınması gerektiği söylendiğinde, aynı baskılar uygulandı.

Doğu'nun geriliğinde varolan ekonomikyapının eşitsiz gelişme yasası kadar, gelmiş geçmiş hükümetlerin güttükleri politikaların da payının büyük olduğu hep vurgulandı. Ve Doğu Sorunu'nun yalnızca bölgesel kalkınma sorunu olmadığı, Doğu'da yaşayan yurttaşların kürtçe konuştukları, kürt oldukları ve bundan dolayı ters uygulamalara, baskı, şiddet, ayrım gözeten, ırkçı, şoven-milliyetçi politika ve uygulamalara maruz kaldıkları anlatılmaya çalışıldı. Bu bölgede uygulanan ayrımcı politikaların, şovenliğin ve mezhep ayrılıklarına dayanan uygulamaların anayasaya ters düştüğü ve fiilen birliği bozucu nitelikte olduğu, tahrik amaçlı politikalar oluşturduğu, bıkmadan usanmadan dile getirildi. Ulusal birliğin ancak anayasal düzenin ve anayasal hakların uygulanmasıyla sağlanıp korunabileceği hep belirtildi. O dönem Doğu bölgesinde kürt halkının sorunu ısrarla ve tutarlı şekilde anayasal çerçevede ortaya konuldu. Birlik ve bütünlüğü oluşturmanın nesnel ve öznel koşullarının temelleri gerçekçi ve geçerli bir politikayla belirtildi.

Ama ne oldu? Tüm bunlar burjuvazi ve sözcülerince "vatana ihanet", "bölücülük", "birlik ve beraberliğe kasteden hainlerin" malzemesi ve girişimleri olarak görüldü. O dönem bu gerekçelerle TİP kapatıldı, yönetici ve üyeleri ağır cezalara çarptırıldı. Doğulu avukat, dok-

▶ 43 SAYFADA SÜRÜYOR...

DİSK AÇILMALIDIR

Otomobil-İş Genel Başkanı İlhan Dalkılıç ''DİSK'e sahip çıkmak, demokrat olmanın asgari ölçütlerinden biridir...''

HERŞEYDEN önce şunu belirtelim ki, "DİSK'in açılması" istemi tek başına hiçbir anlam taşımaz. DİSK'in açılması, demokrasinin gerçekten yaşam bulması ile olasıdır. Demokrasinin gerçekten yaşam bulması için ise, sahip çıkılması ve savunulması gereken pekçok ilkeden biri ve önemlisi "DİSK'in açılması" belgisine sahip çıkılarak, bu uğurda savaşılmasıdır. Bu nedenle de biz, "DİSK açılmalıdır!" belgisini yükseltirken, aynı zamanda "Demokratik Türkiye!" belgisini de yükseltmiş oluyoruz.

Her zaman belirttiğim gibi, bir ülkede demokrasi gerçekten varsa, o ülkede kurum ve kuruluşlar cezalandırılamaz, tüzel kişilikler suçlu bulunamaz. DİSK'in tüzel kişiliğine yöneltilen saldırıyı da bu anlamda düşünmek ve değerlendirmek daha doğru olacaktır. DİSK'in kapatılması, mal varlığının yağmalanması için demokrasinin kaldırılması zorunluydu. Bu ortam 12 Eylül askersel yönetimiyle yaratıldı. Bugün artık kimse o dönemden demokrasi olarak sözedemiyor. Askersel yönetim önce demokrasiyi, daha sonra da DİSK'i ortadan kaldırmıştır. Önce DİSK kapatılmış, daha sonra ise buna yasal gerekçe bulunmuştur. Bu gerekçede "Devletin kişiliğine karşı işlenmiş suçlar"dan söz edilmesi ise, hiç de inandırıcı değildir. MİSK'in sendikal çalışmalarda (!) bulunduğu günümüzde, DİSK kapalı ise, bu gerekçeye inanmamız beklenemez.

Bugün ülkemizdeki demokrasi konusu, ulusal ve uluslararası planda tartışılmaktadır. AT'ın gündeminde Türkiye vardır. ILO gündemi Türkiye ile ilgili tartışmalarla yüklüdür. Ülkemizde ise, "Yasaksız Türkiye" istemi giderek daha yüksek sesle ortaya konmaktadır. Bu istem elbette ki bir iki siyasetçiyle sınırlı tutulmamalıdır. Yasaksız Türkiye ülkemiz genelinde düşünülmesi gereken bir olgudur. Ancak bu istemi bu boyutları ile dile getirenler içten demokratlar olabilirler. Bu bağlamda DİSK'e sahip çıkmak, demokrat olmanın asgari ölçütlerinden biridir. Demokrat parlamenterler "DİSK açılmalı, mal varlıkları geri verilmelidir!" Bu istemi TBMM kürsülerinde dile getirmeli, ısrarla takipçisi olmalıdırlar. Bu konuda duyarsız kalanların, demokrasi konusundaki istemleri inandırıcı olmaktan uzaktır.

Şunu da hemen belirtelim ki, bu düşüncemiz, sendikal birlik anlayışımız ile çelişmez. Savunduğumuz sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışı, birlik ilkesini, bayrağına büyük harflerle kazımıştır. Kaldı ki, sendikal birliğin günümüzde aldığı biçim, nesnel olguların doğru kavranmasıyla yaşam bulur. Bugünkü koşullarda işçi hareketinin sendikal birliğin Türk-İş içerisinde birlik biçiminde kendini ortaya koyuyor. Bunun nesnel olarak olanaklı olduğunun verileri de ortadadır. Sendikal birliğin sağlanabildiği ölçüde, demokrasi ve özgür sendikacılığa ulaşabilmenin yolları da açılacaktır.

DİSK üzerindeki yasakların kalkması uğruna yürütülen savaşım, işte böylesi bir önem taşımaktadır.

Türk Harb-İş Genel Sekreteri Mustafa Alpdündar ''Yargılamanın sonuçlanmasına kadar suçsuz sayılmak evrensel hukuk kuralıdır...''

1982 Anayasasında, çalışma hayatı ile ilgili yasalarda ve daha pek çok düzenlemelerde, demokrasi ile bağdaşmayan, anti demokratik kısıtlama ve yasakların bulunduğu artık bilinen bir gerçektir.

Özellikle çalışma hayatı ile ilgili kısıtlama ve yasakların varlığını, ANAP iktidarı ve Çalışma Bakanı da itiraf zorunluluğunu duymaktadır. 2821 sayılı sendikalar yasasının geçici 5. maddesi bu yasaklardan hukuka aykırılığı az bariz olanlarından birisidir.

İster tüzel kişi olsun, ister gerçek kişi olsun, hakkında dava açılanın yargılamanın sonuçlanmasına kadar suçsuz sayılacağı evrensel hukuk kuralıdır. Oysa adıgeçen madde, dava açılmasını suçluluğun ta kendisi gibi görerek, yaptırıma bağlamaktadır. Bunu bir önlem olarak da düşünme olanağı yoktur. Zira gerek 274 sayılı yasada ve gerekse 2821 sayılı yasada "faaliyetten alıkoymayı" önlem olarak yargı organlarının verebileceğine ilişkin hükümler vardır.

DİSK'in ve bağlı sendikaların faaliyetten yasaklanmasına ilişkin ise, bilindiği gibi ne askeri ne de sivil yargı organlarınca verilmiş bir yargı kararı yoktur.

Geçici 5. maddenin, Milli Güvenlik Konseyinin 7 nolu kararının, MGK'nın son bulmasından sonra, aynen devamını sağlamaktan başka bir anlamı yoktur. Bunu ise demokratik hukuk devleti ilkeleri ile bağdaştırmak olanaklı değildir.

SHP Gn. Sek. Yrd. Ali Dinçer "Geçici 5. madde temel hukuk kurallarına aykırıdır..."

2821 sayılı yasanın antidemokratik ve hukuksal olmayan geçici 5. maddesinin kaldırılmasını, DİSK ve bağlı sendikalarının açılmasını, seçilmiş yöneticileri ile çalışmalarını başlatmalarını istiyoruz. SHP, TBMM grubu bu yönde bir yasa önerisini Meclis'e sunmuştur. Gerek eski, gerek yeni yasada temel hukuk kurallarına aykırı olan, yargı organı kararı olmadan sanıklar hakkında sanki mahkum olmuş gibi önlem alınmasına da karşıyız. Sendika yöneticileri hakkında yargı kararı olmadan veya yargı kararı alındıktan sonra alınan önlemlerin sendika tüzel kişiliğini bağlamaması gerekir. Örneğin, sendika yöneticisi mahkemeye verildi diye sendika tüzel kişiliğine ceza verilmesi doğru değildir. Sözün özü, 2821'in geçici 5. maddesi kaldırılmalıdır. DİSK ve bağlı sendikalar kayyımlardan alınıp tüm mal varlıkları ile birlikte seçilmiş yöneticilerine teslim edilip çalışır hale getirilmelidir.

Ayrıca 2821 sayılı yasanın geçici 5. maddesi 1983'te çıktığı halde 274 sayılı yasaya göre faaliyet gösteren sendikalara ve yöneticilerine makabline şamil uygulandığından temel hukuk kurallarına aykırı bir uygulama sözkonusudur. DİSK ve bağlı sendika yöneticileri 274 sayılı yasaya göre yargılanırken 2821'in geçici 5. maddesi geçmişe dönük olarak uygulanmaktadır.

2821 sayılı yasanın 58. maddesinin son fıkrasında da benzer bir hüküm yer almaktadır. Biz buna da karşıyız. Çünkü geçici 5. madde benzeri antidemokratik hükümler taşıyor.

Genelde sendikal haklarla ilgili tüm kısıtlamalara karşıyız. Anayasa ve yasalardaki kısıtlayıcı tüm maddelerin kaldırılmasını istiyoruz.

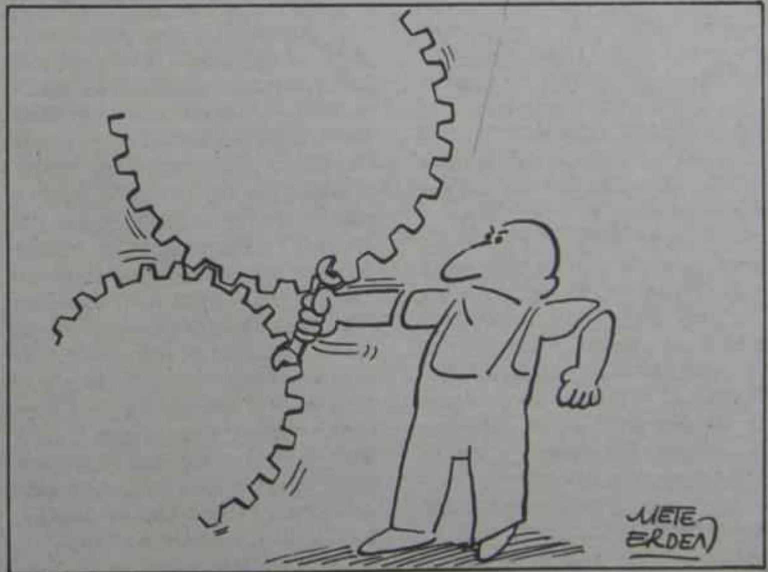
RP Gn. Sek. Rıza Ulucak "...Anayasanın geçici 4. maddesine benzemektedir"

2821 sayılı yasanın geçici 5. maddesi demokratik olmayan bir maddedir. Anayasanın geçici 4. maddesine benzemektedir. Ortada bir suç yokken hüküm verilemez. Hukukta "beraati zimmet asıldır". Suç katileşinceye kadar sanık suçsuzdur.

Türkiye Maden-İş Genel Sekreterı Ekrem Sami "Yasalardaki tüm yasaklar kaldırılmalıdır..."

TÜRKİYE'de sürekli olarak demokrasiye geçiş'ten sözedilmektedir. Oysa gerçekten böyle bir olgu yoktur; bu bir yanıltma, kandırmacadır. Çünkü olağanüstü dönemde yürürlüğe konulan tüm yasalar halen yürürlükte olduğu gibi, işçi hak ve özgürlüklerine saldırılar da devam etmektedir. Özgür sendikacılık ve toplu pazarlık düzeninin baskı altında tutulması, sözleşmeli personel uygulaması, son olarak SSK hastanelerine Sağlık Yasası ile el konulması gibi. Ama artık bıçak kemiğe dayandı, toplumun çeşitli kesimlerinden değişik eylemler yükselmeye başladı. Bu eylemler, güçlü olabildikleri, kitleleri kucaklayabildikleri ölçüde başarılı olabiliyor. Bununla birlikte, yürürlükteki anti demokratik yasalara dayanılarak her an kişiler ve kuruluşlar hakkında soruşturmalar, davalar açılabiliyor.

Kamuoyunun gündemini dilediklerі gibi oluşturmaya çalışanlar, demokrasinin ölçüsünü üç-beş kişinin siyaset yasağı olarak görüyor. Böyle bir demokrasi anlayışı yanlıştır, eksiktir. Demokrasilerde asıl olan, halkın önündeki engellerin, yasakların kaldırılmasıdır. Çoğulcu, katılımcı, özgürlükçü bir demokrasi ancak böyle sağlanabilir. Bu nedenle, idarenin tasarrufunda olan güvenlik soruşturmalarından başlayarak Sendikalar Yasasının geçici 5. maddesi de dahil olmak üzere yasalardaki ve Anayasadaki tüm yasaklar, kısıtlamalar, engeller kaldırılmalı, değiştirilmelidir. Üstelik Geçici 5. madde ile Sendikalar Yasasındaki ve diğer yasalardaki engellemeleri kaldırmak için referanduma da gerek yoktur. Hükümet bunun için Mecliste yeterli çoğunluğa sahiptir. Hükümetin bu konudaki tavrı, demokrasi konusundaki samimiyetinin de ölçüsü olmaktadır.

Seydişehir Alimünyum İşletmeleri

Tehditli, lokavtlı grev

"GREVİN ne zaman biteceğini Mustafa Özbek bile bilemez. Bilse bilse Turgut Özal ile Türk Kamu-Sen bilir," diyor 16 yıllık Seydişehir Alüminyum işçisi **Mehmet Yılancı**, Başbakan'ın açıklamalarına bakılırsa doğru da söylüyor. Kuruluşundan bu yana ilk kez grev gören Seydişehir'in işçileri de işvereni de "şaşkın". İşçiler greve çıkılacağı grevden bir gün önce öğreniyorlar ama, hangi maddelerde anlaşma sağlandı, hangilerinde sağlanamadı, henüz bunu bilen tek bir işçiye rastlamadık. Bildikleri bir tek şey var; ücretleri sosyal haklar hariç, net 100 bin lira olmadığı için. Bu "geniş" bilgi de, fabrikayı grev öncesi gezmeye gelen sendika başkanı **Mustafa Özbek**'in işçilere yaptığı açıklamaya dayanıyor.

Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin tümünde olduğu gibi, Seydişehir Alüminyum İşletmelerin'de de 1980 öncesinde DİSK Maden-İş Sendikası yetki "alamamış". Bu tercih, işçinin değil. Sermayenin yakın ve uzak çıkarlarına denk düşmediği için, her türlü yol denenmiş ve demokratik sınıf ve kitle sendikacılığı metal sanayiine sokulmamış. Seydişehir'de yetki, yıllarca sürüncemede kaldıktan sonra, Türk Metal'e devlet eliyle verilerek çözülmüş. Ancak, sendikanın bu işyerinde imzaladığı sözleşmelerin parasal kısmını açıklamak için bir iki canlı örnek yeter: **Musa Küçükbaş**, 17 yıllık Seydişehir işçisi, ayda net 60 bin lira alıyor. **Ramazan Soylu**, dökümhane işçisi, 12 yıldır çalışıyor, ayda eline net 57 bin lira geçiyor. Örnekler uzatılsa da değişen hiçbir şey yok. Demokratik haklara gelince, işyerinde hak yok sendika var. İşçiler, işverenden daha çok sendikadan korkuyorlar. İşyerine işçi alımı ve çıkarımında tek yetkili; sendika.

İşçiler greve neden çıkıldığını bilmiyorlar, ancak, kulaktan kulağa söylenen kimi fısıltıların gerçek olmamasını diliyorlar. Bu fısıltılara bakılırsa, 83 yılında iki yabancı uzman fabrikayı gezerek bir rapor hazırlamışlar, bu rapora göre fabrikanın işçi kapasitesi 7500'den 3 bine indirilmeliymiş. Halen çalışan sayısının 5500 civarında olduğu düşünülünce, son dört senede 2 bin işçinin yavaş yavaş işten çıkarıldığı görülüyor. İşçilerin korkularının başında, 2 bin kişinin daha işten çıkarılması geliyor. Bu "temizlik"in, grev sonrasında yapılması da en güçlü ihtimal. Temizlik kampanyasında atılacakların başında da yönetime muhalif olanların, yani, zorunlu olarak Türk Metal'e geçen Otomobil-İş'in eski üyeleri geliyor. Ayrıca böyle bir grevle, gün geçtikçe işçilerin pekçoğu arasında sendikanın zedelenen itibarı da kazanılmış olacak. Çünkü, sendikanın istediği 100 bin liralık ücret, aşağı yukarı saat ücretlerine ortalama 175 bin liralık bir zam demektir ki, bu işkolunda en küçük işyerlerinde bile bu zam alınıyor. Böylece sendika bir taşla iki önemli kuş vurmuş olacak.

Sendika içi demokrasinin uğramadığı Seydişehir Alüminyum işletmeleri işçileri ise grev konusunda sendikadan ve işverenden oldukça farklı düşüncelere sahipler. Yılların işçisi Mehmet Yılancı grev konusunda şunları belirtiyor; "Örgütümüz niye greve çıktı bilmiyoruz. Grevden bir gün önce geldiler, yarın greve çıkıyoruz dediler. Bu nasıl iştir, işçinin en önemli silahı olan greve niye ve niçin çıktığımızı bilmeden çıkılır mı? Örgüt ile taban birbirinden haberdar olmadan grev yapılamaz. Bizler bilinçli olarak değil de, grev silahını kullanmak için greve çıktık. Grevin ne zaman ve nasıl biteceğini Mustafa Özbek bile bilemez. Bilse bilse Turgut Özal ile Türk Kamu-Sen bilir. Başkanımız gerçekten bilmiyor. Çünkü bilse ne zaman hangi şartlarla anlaşılacağını söylerdi. Demek ki o da bilmiyor."

Otomobil-İş Seydişehir şubesi yöneticisi üyesi 9 yıllık işçi Mustafa Günbattı ise: "Sözleşme demek,

kseliyor

ne kadar daha fazla ücret alacağız demek değildir," diyor. Ve **Günbattı** ekliyor; "İşyerimiz iş kazaları ve meslek hastalıklarında Türkiye birincisi. Elektroliz cihazında çalışan arkadaşlarımız bu makinadan çıkan Flor gazının zehirleyici etkisinde kalıyorlar. Birçokları ciğerlerinden rahatsızlandı ve aldıkları rapor sonucu işveren bir kısmını bahçede çiçekçilikle görevlendirdi, bir kısmı da başka işlerde ama, aynı bina içinde bırakıldı. Benim bildiğim pekçok arkadaşımız bu kötü çalışma koşullarının etkisiyle iktidarsız duruma düştüler. Sendika bu konularda tek laf etmiyor. Varsa yoksa 100 bin. Ben Otomobil-İş üyesiyim. Bu grevi sonuna kadar destekliyorum. Çünkü, hakkımızı almanın tek yolu bu. Sendika istemeye istemeye greve gitti. Bu grevi sürdürecek olanlar işçilerdir, sendika değil".

12 yıllık dökümhane işçisi **Ramazan Soylu** eline geçen komik para ile Seydişehir'de bile yaşanamıyacağını belirtiyor ve, "Arkadaşım, tüm işçiliğim sırasında böyle bir toplu sözleşme yürütülmesi ve grev görmedim. Kimse işçiye gelip, arkadaş sen hangi demokratik hakları istiyorsun,istediğinücret artışı ne diye sormadılar. Bir baktık ki greve çıkmışız, "diyerek şaşkınlığını ve kızgınlığını anlatıyor. **Nuh Yaşar** ise hemen ekliyor; "Bu grev her şeye karşın önemlidir. Demokrasi güçleri bu greve elinden gelen her türlü dayanışmayı göstermelidir. Bizler burada pekçok şeye uzağız. Sadece sendikanın ne dediğine bakılmasın. Bizlerle de gelinip görüşülsün."

Görünen o ki, bir yandan Mustafa Özbek yüksek perdeden esecek, bir yandan üretim devam edecek, bir yandan da işyerinden temizlik için listeler hazırlanacak. İşçilerin en önemli silahını, sermaye ve Türk Metal işlemez hale getirmek için elbirliği etmişler. Bu çemberi kırmanın yolu öncü işçilerin, tüm gerçekleri tabana bıkmadan anlatmaları ve grevin hangi istemler sağlanırsa bitmesi gerektiğini yazılı hale getirip bu yönde sendikaya ve kamuoyuna baskı yapmalarından geçiyor. □

Özal doğru söylemiyor

Özal'ın "kapatırım", "zaten geri teknoloji" dediği Seydişehir Alüminyum Tesisleri hakkında yapılan küçük bir araştırma, Özal'ı bir de bu olayda yalanladı. Özal, "elektrik girdisi çok, biliyorsunuz Ruslar yapmıştı, oralarda da teknoloji geri, devlet yıllık elektrik girdisinin yarısını karşılıyor, öylece 9 milyar kârlı gözüküyor oysa 16 milyar zararda," demişti. İşletme müdürü Rıfat Kont'un Metalürji Mühendisleri Odası dergisinde (Ağustos 1986) yeralan bir konuşmasındaysa şunları okuyoruz:

"Tesislerin yüzde 50 genişletilmesi projenin başında düşünülmüştür. Tevsii ve yeni tesisler için Seydişehir'de gerekli alt yapı vardır. Tevsii işlemi yapılmalıdır. Bu konuda Etibank'da çalışmalar yapılmaktadır.

Bilindiği gibi alüminyum metalurjisi yoğun enerji gerektiren bir üretim şeklidir. Maliyet içinde en büyük girdiyi elektrik enerjisi oluşturmaktadır. Devletçe yüzde 50 indirim uygulanmasına rağmen elektrik enerjisi fiyatları sektörde dünya fiyatlarına göre çok yüksektir. Dünya Alüminyum Endüstrisinde enerji fiyatları yüzde 30-70 arasında korunmakta olup ortalama fiyatlar 1 ile 3.5 cent'dir. Görülüyorki en önemli girdi olan enerji, maliyetleri büyük ölçüde etkilemektedir. Dünya Alüminyum Metalürjisinde ton başına tüketilen enerji miktarı 16676 kWh'dır. Bu rakam tesislerimizde daha düşüktür. Dünyada bu rakamın 13000 kWh'a indirilmesi konusunda çalışmalar sürdürülmektedir. Dünyada alüminyum üretim maliyetinde enerjinin payı yüzde 17 olmasına karşılık bu ülkemizde yüzde 35 civarındadır. Tesislerimizde de enerji tasarrufu çalışmaları sürdürülmekte olup daha az enerji ile üretim için gerekli modernizasyon çalışmaları yapılmaktadır.

Tesisimiz bugün dünyadaki benzerlerine göre artık büyük sayılmayan bir tesistir. Ancak en büyük özelliği entegre üretimine kadar çeşitli safhaları kapsamaktadır. Ülkemize özellikle kurulduğu yıllarda yeni sayılan bu sanayi kolunda, bugün teknik bilgi birikimi ve deneyim oldukça yüksek düzeydedir. Bugün tesislerimizde deneyim kazanan mühendis ve teknisyenler Al endüstrisinin çeşitli kollarına, sanayimize başarılı hizmetler vermektedirler."

Yine aynı konuda yapılan bir araştırmadaysa şunlar görülüyor: Türkiye, boksit üretiminde 60 milyon tonla dünya sıralamasında 6. sırada. Ülüminyum üretimindeyse 53 bin tonla 19. sırada bulunuyor. Yani alüminyum üretiminden vazgeçmek gibi bir "lükse" sahip değil. Yine alüminyum kullanımı ABD için 27.5 ile belirtilirken, Türkiye için bu rakam henüz 1.6. Kısacası Özal'ın "kapatırım, dışardan alırım" dediği alüminyum konusu öyle kolayca kulak ardı edilebilecek gibi değil.

Ama hergün çıkan bilgilere göre, Seydişehir tesisleri günbegün "öldürüyor", giderek onarım masrafları artırılıyor ve tam kapasite üretime geçebilme süresi uzuyor. Burada da akla şu soru geliyor: Acaba tüm bu bilgilere karşın, dünya tekelleriyle Özal hükümetinin ayrı bir anlaşması mı var ve Türkiye elindeki bir olanağı daha mı uluslararası tekellere peşkeş çekiyor?

Deri işçileri grev ve lokavtı içiçe yaşıyorlar

Deri işçileri haklarını almaya kararlı.

24 HAZİRAN 1987 tarihinde, Deri-İş sendikasına bağlı Kazlıçeşme'de 33 işyerinde grev uygulamasına geçildi. Grevler coşku ve başarıyla sürerken, işveren grev kararı alınan 117 işyerinde lokavt ilan etti.

2821 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile işçiler önceleri, çekinerek grev kararları alırken, giderek daha fazla sayıda uyuşmazlık tutulması ile grev kararlarını daha fazla almaya ve bunların kısıtlı koşullar içinde de olsa başarıyla bitirmeye başladılar. Kimi sarı sendikacılar grev yapmanın kahramanlık olduğunu iddia etseler de, bu dönem içinde yapılan Birleşik Alman, Derby ve Netaş grevleri başarıyla bitirilmiş ve önemli demokratik ve ekonomik haklar alınmıştı.

Geçtiğimiz ay bitirilen yaygın Petrol-İş grevleri ise, çatışmayı işçi ve işveren sendikalarının bütününe yaydı. Ancak, işverenler açısından yenilgi ile biten bu grevler bundan sonra yaşanmaya başlayacak grevleri, sert çatışmalara dönüştürdü. Deri-İş sendikasının aldığı grev kararına karşılık tüm işyerlerinde işveren sendikası lokavt ilan ederek çatışmalara yeni bir boyut kazandırdı. Ardından Seydişehir'de uygulanan greve başbakandan "kapatırım" tehdidi ve DDY'de uygulamaya konulacak kitlesel grevlere yine hükümetin sert çıkışları izledi.

Deri-İş'e bağlı grev yerlerini ziyaret ettiğimizde, ilk göze çarpanlar arasında işyerlerinin sağlıksızlığı oldu. İşyerleri rutubetli, karanlık, sokaklar ve kapılar her taraf deri artıkları ile kaplı. Bu koşullardan şikayet eden işçi hemen atılıyor ve yerine dışarda bekleyen ve daha az ücretle çalışmak isteyen işçiler alınıyor.

Sendika genel başkanı Yener Kaya, greve çıkış nedenlerini dergimize şöyle yanıtladı; "Toplu sözleşme taslaklarının hazırlanmasına aylar öncesinden başladık. Bu taslakların tamamı işçilerce hazırlandı. İşveren sendikası ile görüşmelere başladığımızda anladık ki, işverenler hiç bir maddemizi kabul etmemekte sonuna kadar kararlılar. Ancak, biz de kararlıyız. İsteklerimizde direteceğiz. Bunun için açık ve kapalı salon toplantıları, seminerler, mitingler düzenleyeceğiz. Davamızın haklılığını herkese anlatacağız."

Kazlıçeşme şube başkanı Hüseyin Ateş de Otomobil-İş'in bütün sendikaları lokavta karşı tavır almaya çağırmasını hatırlatarak, "Egemen çevreler işçilerin birliğinden, yılmazlığından ve kararlılığından ürkmüş durumdalar, bu direnci kırmak için de hükümetle işbirliği yapıyorlar, en somut örneği grevlerimize karşı alınmış lokavt uygulamasıdır. Bu sadece deri işçilerine karşı değildir. Topyekün sistemli saldırıyı, birlikte karşı koyuşlarla önleyebiliriz" dedi.

Şube başkanı Hüseyin Ateş çok önemli bir gerçeği vurguluyor; **yapılanların sadece deri işçilerine değil, Türkiye işçi sınıfına karşı yapılması.** Ülkeyi yerli ve yabancı tekellere ucuz emek cenneti haline getirmeye kararlı olan Özal iktidarına karşı tüm demokrasi güçleri uyanık olmalı ve eylem birliği ilkesini artık laftan çıkarıp pratiğe geçirmelidirler. Bunun yolları ve örneklerini yeni baştan bulunmaya gerek yoktur. Türkiye işçi sınıfı tarihi zengin deneylerle doludur. □

İkinci büyük grev

Demiryollarında 40 bin işçi greve gidiyor

Gelişmeler ve dayanışma örnekleri, 1920'de ve 23'de işgal altındaki İstanbul'da direnen ve kazanan demiryolu işçilerinin bir kez daha kazanacağını gösteriyor.

12 EYLÜL sonrasının en geniş kapsamlı grevlerinden bir Demiryolları'nda gerçekleşecek. Demiryol-İş Sendikası'nın Kamu İşveren Sendikası TÜHİS ile arasındaki 12. dönem toplu sözleşme görüşmeleri 60 günlük sürede sonuçlandırılamadı, arabulucuya gönderildi, ancak işverenin baskısıyla anlaşma sağlanamadı.

Halen yürürlükte bulunan 128 maddelik 11. dönem sözleşmenin 73 maddesinde değişiklik talep etmeyen Demiryol-İş, geri kalan 55 maddede değişiklik talebi dile getirdi. 12 maddede anlaşma sağlanmasına karşın, 43 maddede TÜHİS uzlaşmaz bir tavır sürdürdü. Bunun üzerine sendika 1 Temmuz'da grev kararı aldı. Bu karardan dört gün sonra ise, TÜHİS tüm demiryollarında lokavt kararı aldı.

Bilindiği gibi Başbakan Özal demiryollarındaki greve ilişkin çok "özgün" görüşler dile getirerek, taşımacılığın karayoluyla da pekâla sürdürülebileceğini söyledi! İşçiler haklı olarak, zorda kalan bazı nakliye şirketleri olup olmadığını soruyorlar.

Hükümet grevlere karşı olmadığını belirterek, ILO'nun ve diğer kuruluşların tepkilerini azaltmayı amaçlıyor. Ancak geri planda Petrol-İş tarafından yürütülen grevlere olan tepkisini dile getiriyor. KİPLAS'ın ve işkolundaki tekellerin kısa sürede geri çekilmelerini hazmedemiyor. 12 Eylül sonrasının geri düzenlemelerine karşı başlayan direnişlerin karşısında devlet sektöründe daha çok dayanılabileceğini düşünüyor, böylece adım adım kazanılan mevzilerin geri alınmasını planlıyor.

Ancak unutulan ayrıntı, 20 yıllık bir uzman işçinin 60 bin lira ücret almasıdır. Kısacası, ücretler düzeyinde işçilerin kaybedeceği birşeyleri kalmadığı noktaya yaklaşılmıştır. Ve bu durum işçilerin greve bakışlarını, dayanma güçlerini Özal'ın düşündüğünün aksine değiştirmektedir.

İşverenin lokavt kararına karşı demiryolu işçileri pasif direniş başlattılar. Banliyö seferleri aksadı. Bakım ve üretimler azaldı. 13 Temmuz'da ülke düzeyinde yemek boykotu yapıldı. Sendikanın İstanbul Şubesi Başkanı Zafer Boyar, yemek boykotunu başlatırken şunları söyledi: "Bugünkü iktidar bilinen taraflılığını demiryolu grevinde daha açık ortaya koydu. Sendikaları yoketmeye yönelik bu hareketin ardında işçi sınıfı mücadelesini ortadan kaldırmak vardır. İşçiler 12 Eylül sonrasında ellerinden alınan hakları geri istiyor, ekonomik bunalımdan çıkmak istiyor, insanca yaşamak istiyor. Ama iktidar baskıyı düşünüyor, eldeki son hakları da nasıl alırım hesapları yapıyor. İşçiler bu oyuna fırsat vermeyecek, uzun ve çetin geçeceği anlaşılan grevi başarıyla sonuçlandıracaktır."

Demiryolu işçileri grev hazırlıklarını sürdürdükleri günlerde, İstanbul Kazlıçeşme'de grevde bulunan 3500 Deri-İş üyesine hergün öğle yemeklerini vererek örnek bir dayanışma sergiliyor. İstanbul tekstil işçileri de, demiryol işçilerinin grevde gereksineceği pankart, gözcü önlüğü vb. için kumaş hazırlıyor.

Gelişmeler ve dayanışma örnekleri, 1920'de ve 23'te işgal altındaki İstanbul'da direnen ve kazanan demiryolu işçilerinin bir kez daha kazanacağını gösteriyor.

Zafer Boyar, gelişmeler hakkında bilgi veriyor.

Geçtiğimiz ay bitirilen yaygın Petrol-İş grevleri ise çatışmayı işçi ve işveren sendikalarının bütününe yaydı. Ancak, işverenler açısından yenilgi ile biten bu grevler, bundan sonra yaşanmaya başlayacak grevleri, sert çatışmalara dönüştürdü.

Moskova Dünya Kadınlar Kongresi İzlenimleri

Kadınlar barış istiyor

FÜSUN ÖZTÜRK

"Bir devlette kadınların durumu, demokrasinin barometresidir. İnsan haklarının ne düzeyde olduğunun bir göstergesidir." Bu sözlerin sahibi Mihail Gorbaçov. 23 Haziran'da Moskova'da Dünya Kadınlar Kongresi'nin açılışında yaptığı konuşmada söylüyor bu sözleri. 134 ülkeden 2800 kadının sevgi gösterileri ve dakikalarca süren alkışlarıyla sürdürüyor konuşmasını. Dünyada yaşanan sorunlardan, açlıktan, savaşlardan, çevre sorunlarından sözediyor. Tüm sorunların artık uluslararası bir nitelik taşıdığını vurguluyor. "Barış bir ütopya değildir. Eğer biz, dünyanın kadınları ve erkekleri birlikte daha çok mücadele edersek onu yakalayacağız," diyor. Geldiği gibi uğurluyoruz onu, ayakta ve alkışlarımızla.

Kürsüdeki kadın heyecanını ve coşkusunu gizlemiyor. Bize ilk "hoşgeldin"i diyen o. "Meksika, Kopenhag ve Nayrobi buluşmalarının ardından kadınların durumu bazı ülkelerde iyileşirken, bazı ülkelerde daha da kötüye gitmiştir..." diyor. Dünya Kadınlar Kongresi'ni düzenleyip, binlerce kadını bu kez de Moskova'da buluşturan Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu (UDKF)'nun başkanı Fredo Brown konuşuyor: "Burada toplanmış kadınlar olarak aramızdaki anlaşma konuları, anlaşamadığımız konulardan çok daha fazladır."

Bir kadın ve bir erkek. Dünya barışından, silahsızlanmanın öneminden sözeden bu iki insana iki küçük çocuk birer cam küre verdiğinde, bu cam kürenin simgelediği dünyayı barış içinde korumalarını istediklerinde, ne Gorbaçov ne Fredo Brown ne de biz kadınlar gözyaşlarımızı tutamıyoruz. Sahi nereden çıktı bu yüzlerce çocuk. Boynumuza sarılıp, bize çiçek veren, kürsüye çıkıp, "ölmek istemiyoruz, yaşamak istiyoruz, büyümek istiyoruz, yirmibirinci yüzyılı görmek istiyoruz," diyen çocuklar. Bizden barışı korumamızı isteyerek, hepbirağızdan sesleniyor çocuklar; "dünyamız çok güzeldir". Seslerine gözyaşlarımız, çiçeklerine sesimiz, şarkılarına ellerimiz karışarak Kongreyi açıyoruz.

***

BİZİ birkaç gün öncesinden karşılamaya hazır Moskova geniş caddelerinde kırmızı, sarı, yeşil, mor, mavi bayraklar dalgalandırıyor. Ongün boyunca hergün kısa aralıklarla yağmurların yağdığı Moskova'da

"Burada toplanmış kadınlar olarak aramızdaki anlaşma konuları, anlaşamadığımız konulardan çok daha fazladır."

Dünya kadınları pekçok ayrımcı, baskıcı, ırkçı, haksız uygulamaların tanığı olarak Moskova'dalar.

Kadınlar ülkelerindeki pekçok ayrımcı, baskıcı, ırkçı, haksız uygulamaların tanığı olarak Moskova'dalar. Konuşuyorlar, anlatıyorlar, yardım ve dayanışma istiyorlar.

festival renklerini simgeleyen bu bayraklar pırıl pırıl parlıyor. Komisyon toplantılarından otele, müzelerden parklara koşuştururken, her seferinde yeni ayrıntılarını keşfettiğimiz sokaklar, caddeler temiz, dingin halleriyle, insana huzur veriyor.

***

BU KENDİSİ kiremit rengi, küçük kubbelerden oluşan çatısı beyaza boyanmış binayı Hintli kadınlarla birlikte geziyoruz. Iskra'nın, Pravda'nın ilk orjinal kopyalarını gördüğümüz, 1900'lerde pekçok bildiriyi, gazeteyi basan ilkel bir matbaanın aletlerini tanımaya çalıştığımız yer Lenin Müzesi. İşte o zaman adı RSDİP olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin ilk toplantılarının yapıldığı odanın maketi. İşte Lenin'in yazdığı kitapların ilk el yazma örnekleri. Onun İsviçre'de kaldığı yıllarda kullandığı eşyalardan bazıları. Bir dönem Fransız gemicisi olarak dolaştığı günlerde kimliğini gizleyen, sarı peruğu, gemici kasketi, pelerini. İşte arkasını yaslanıp Pravda'yı okuduğu pembe koltuğu, çalışma masasının üzerindeki yeşil telefonu, yatağı. Birkaç katlı pekçok odalı bu müzede en son geldiğimiz yer ve karşımızda Lenin,Gülen, konuşan, çekik gözlerini kırpıştıran, meydanlarda konuşma yapan, Bolşoy Tiyatrosu'nun karşısındaki Marks anıtının temelini atan o. Yarım saat süreyle seyrettiğimiz bu film Lenin'e yapılan suikastten sonra yaşadığını kanıtlamak için özel olarak hazırlanmış. Birara sesini de dinlenme olanağı bulduğumuz Lenin'in bu filmi, sabahleyin kendisini ziyaret ettiğimiz mozoledeki görüntüsüyle bir türlü bağdaşmıyor. Öylesine canlı ve etkileyici.

***

DÜNYA kadınlarını biraraya getiren şey yalnızca kadın olmaları değil. Lübnan'daki savaştan, Güney Afrika ve Namibya'daki ırkçılıktan, El Salvador ve Şili'deki askeri yönetimlerden, işkencelerden, Brezilya'daki dış borçlardan, İran ve Irak savaşından, Güney Kore'deki Amerikan varlığından, Filistin kamplarındaki acımasız yaşam koşullarından, Filipinler'de demokrasi isteğinden, İngiltere ve Almanya'daki nükleer silahlardan sözeden bu kadınlar, ülkelerindeki pekçok ayrımcı, baskıcı, ırkçı, haksız uygulamaların tanığı olarak Moskova'dalar. Konuşuyorlar, anlatıyorlar, yardım ve dayanışma istiyorlar. Yine bu kadınlar; açlıktan, dünyada sekiz yüz milyon yetişkin cahil insan olmasından, dakikada on sekiz çocuğun öldüğünden, ülkelerde giderek artan enflasyondan ve işsizlikten, askeri harcamalar içini ayrılan paralardan sözeden, imzalar toplayan, broşürler dağıtan, afişler asıp, öfke ve kararlılıklarını dile getiren şarkılar söyleyen.

***

SOVYETLER Birliği'nde insanlar yakın tarihlerini tartışıyorlar. Stalin, Kruşçev ve Brejnev bugünkü Sovyetler Birliği için katkıları ve onaylanmayan çeşitli uygulamalarıyla birlikte anlatılıyor. Ülkedeki bugünkü sorunlardan, "glasnost"tan sözeden bu insanlar, pekçok şeyin daha Andropov zamanında başladığını, batıda gösterildiği gibi Gorbaçov'un "tek adam" olmadığını belirtiyor, "Bunu söylemek bizim sistemimizi anlamamaktır," diyorlar. Ülkede yaşanan sorunlara ilişkin, eleştiri, öneri ve şikayetlerin halk ve partililer aracılığıyla sürekli dile getirildiğini, bugün gelinen noktada açıklık ve yenilenme politikalarının gerekliliğini ve Gorbaçov'un da bu noktayı yakalamakta atak davranan bir lider olduğunu anlatıyorlar. Gorbaçov'u çok seviyor ve yaptıklarını büyük ilgi ile izliyorlar.

***

KONGRENİN açılış törenlerinden hemen sonra başlayan komisyon toplantıları ile koşuşturmamız başlıyor. Daha önceden ilan edilen sekiz komisyona eklenen iki merkez var. Ayrıca kongre çerçevesinde "Genç Kadınların Sorunları, Çevre Koruma, Feminizm ve Global Sorunları, Sovyet Amerikan Diyaloğu" gibi tartışma toplantıları düzenleniyor. Ayrıca Güney Afrika, Latin Amerika ile dayanışma geceleri tertipleniyor. Tüm bunların dışında kendiliğinden gelişen dostluk toplantıları, küçük tartışma ortamları yaşanıyor. Biz ordan oraya koşuştururken çantalarımızı topladığımız broşürlerle dolduruyor, yeni insanlarla tanışıyor, yaşadıklarımızı unutmamak üzere yazılı, sözlü kaydediyoruz.

***

Gelecek sayıda UDKF'nin 9.Kongresi izlenimleri,Vera Hikmet'in anlattıkları ve komisyonlarda geleceğe yönelik olarak yapılan önerilerle yazımızı sürdüreceğiz.

KOMİSYON TOPLANTILARINDA DİLE GETİRİLEN TEMEL SORUNLAR

□Kadınların sorunları içinde yaşadıkları toplumun ekonomik-sosyal ve kültürel düzeyinden ayrı tutulamaz.

□Kadınların toplum içindeki statüleri erkeklere göre geridir.

□Dünyada ekonomik krizlerin artması, enflasyonu da körüklemekte ve yaygın işsizliğe neden olmaktadır. İşsizlikten öncelikle etkilenen ise, eğitim eksikliği, beceri ve performans yetersizliği içinde olan kadınlardır.

□Gelişmekte olan ülkelerde kadınlar daha çok kırsal alanlarda çalışmakta, düşük ücret almakta ve uygun olmayan çalışma koşulları ile karşıkarşıya kalmaktadır.

□Kadınların işgücü, sendikalar içindeki sayıca azlığı, toplumsal yönetime ve karar alıcı mekanizmalara katılımının da düşük olmasına neden olmaktadır.

□Annelik sorumluluğunun kadınların üzerinden alınamaması onları iş ve aile yaşamı arasında tercih yapmaya zorlamaktadır.

□Militarizm insanlığı geliştirecek kaynakları hızla tüketmekte eğitim, sağlık ve sosyal gelişme için kullanılması gereken kaynaklar, askeri harcamalar için kullanılmaktadır.

□Erkeklerle aynı işleri yapan kadınlar eşit ise eşit ücret alamamaktadır.

□Dünyada yaklaşık yüzde altmışını kadınların oluşturduğu 800 milyon yetişkin cahil vardır.

□Kadınlara karşı ayrımcılık yaygın olarak sürmekte ve hükümetler bunu önlemek için kabul ettikleri yasayı uygulamaktan çekinmektedirler. Ayrımcılık özellikle yasalarda öne çıkmaktadır.

□Kadınların faşist ve ırkçı yönetimlerde sorunları daha da artmaktadır.

□Göçmen işçi ve ailelerinde giderek artan dil, uyum vb. sorunlar ağırlıklı olarak kadınları etkilemektedir.

□Kadınların kitle iletişim araçları karşısındaki durumu; bütünüyle önemsenmediklerini, sorunlarının derinlikli olmayan yaklaşımlarla ele alındığını, cinsel obje olarak kullanıldıklarını ortaya koymaktadır.

□Kadınların ev içi hizmet üretimi, yemek yapma gibi ev işleri karşılığında para almaması ve sömürülmesi sürmektedir.

Sol organ

ALPASLAN BERKTAY

ÖDÜNSÜZ, gerçek yurtseverlerin ve gerçek demokratların solcular olduğunu çok iyi bilen Amerikan emperyalizmi, içerideki gerici güçlerle ittifak halinde, yurdumuzda iyice çöreklenebilmek için, 12 Mart'ta, yetmeyince 12 Eylül'de, önce gerçek solun sesini kesmeğe özen gösterdiler, hattâ hesabını da "sen bağımsız Türkiye istemişsin?" diyerek sordular. Yani, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin gerçek beyninin "Türkiye solu" olduğunun bilincindeydiler.

Bu emperyalist-gerici ittifakın büyük darbesini yiyen solun yeniden toparlanabilmesi için, önce, alçak gönüllülükle geçmişteki yanılgılarını kabullenmesi ve temel sorunu —büyük yazar J.London'ın yapıtlarındaki kurtların boğazlaşmaları kadar düz, yalın bir ölüm-kalım keskinliğinde ve sadeliğinde— kalın bir çizgiye, karşıdakileri olabildiğince yalnızlatacak bir kalın çizgiye oturtması gerekir. Yani "Ak'ın karşısına doğrudan doğruya "Kara"yı koymalı, yarının olası çelişkileri diye pembenin, menekşenin ya da siklamen renginin nüanslarını bu günden ön plana çıkarmamalıdır. Gırtlağına kadar Amerikan emperyalizminin ve onun dış borçlarının batağına gömülen, işsizlikten, pahalılıktan, baskılardan anası ağlayan halkımızın günlük yaşam kavgasındaki bağımsızlık ve demokrasi sorunu, onun adına hareket etme, onun sesi olma durumundaki "sol" tarafından, ayni sadelik, açıklık ve kısalıkta ele alınmalıdır.

Solda, konulara ve birbirine alçakgönüllülükle ve hoşgörüyle yaklaşmak için çok neden vardır. Yapılan büyük gaflar, hemen birbirini suçlayarak konuya girmeler, büyüklük kompleksleri, kendini "yanılmaz" sanmalar, bireycilikler, kariyerizm, hizipçilikler sol harekete yarar sağlamamıştır.

Deneme, araştırma, araştırırken yanılma sanatı olan politikada yanılgıları bir yere kadar doğal saymak ve hemen suçlamalarla işe girişmemek, solda birbirine benzeyen yanları en az ayrılık noktaları kadar gözetmek, en azından egemen güçlerin ekmeğine yağ sürmeyecek kadar "akıllı" olmak zorunluğu, geçmişteki yenilgilerin yararlı sonuçları olacak ve türlü baskılara karşın ortaya çıkabilen yeni sol kuşağa da olumlu bir örnek ve üslup getirecektir.

Tek tek dergiciliklerin ötesinde, solun görüşlerini, temsil gücü, ağırlığı, inandırıcılığı olan bir yarı resmi organın yansıtması, sessiz bir bekleyiş içindeki sol birikime sahip çıkıp güncel sorunlar karşısında bu kitleye doğru görüş ve yorumlar getirebileceği gibi, kendi dışındaki sosyal demokratlara, kendi mantıkları içinde olumlu katkılarda bulunabilir.

Sosyalist Parti

Türkiye tarihinde topluma açılabilen ilk sosyalist parti olarak, Türkiye İşçi Partisi'nin, 1962'de, 61 Anayasasına ve güçlü, sonradan DİSK'de toplanan sendikal hareketlere dayanarak kurulabildiği, yani başlangıçtaki gerekli ortamı kendisi yaratmayıp, hazır bulduğu gerçeği —teslimiyetçilik, pasifizm anlamında değil, gerçekçi olmak, kendi gücünü bilmek ve zamanlamayı iyi yapabilmek bakımından— unutulmamalıdır.

Pratiğe biraz daha çok ağırlık vermek

Geçtiğimiz dönemdeki teorik çalışmalar öylesine olmuştur ki, bol bol parçalanmaları sağlamıştır. Bol teori, bol sol terminoloji, bol suçlama... Şimdiki birleşme ile ilgili sözlerin, yazıların da o dönemdeki adı, "İlkesiz Birlik Cephesi" idi. Teorik bir kargaşa, teorik zehirlenme dönemi yaşandı, denilebilir. Böyle durumlarda gözünü düşmana dikmek, yüzme kitabı okumak yerine ayağını suya sokmak yararlı olabilir. Bu bakımdan, kurulan dernekleri, demokratik örgütleri, verilen ve geliştirilen sendikal savaşımları övgüyle karşılamak gerekir.

Fakat, Ne Olursa Olsun, Gerçek Solun Sesi Çıkmalıdır

Türkiye'de küçümsenemeyecek bir sol birikim vardır. Hem de o kadar vardır ki, demokratik yoldan bu birikimin üstesinden gelemeyen Amerikancı-gerici güçlerin 12 Martlara, o da yetmeyince 12 Eylüllere gereksinimi olmuştur. Sosyalistlerin verdikleri savaşım hiç de boşuna olmamıştır ve Anadolu'nun kuytu köylerine kadar sosyalizmin, onunla birlikte, insan olma bilincinin ve onurunun tohumları atılmıştır, bu tohumları Şilivari yöntemlerle, askeri darbelerle yoketme umutları boşunadır. Sosyal demokratları da sola çeken, hatta "Sol" sözcüğünü ve sol sloganları onların ağızlarına aldırtan, köy köy, gecekondu gecekondu, çileli, gösterişsiz taban çalışmaları yapan sosyalistler olmuştur. Beri yandan, referandum, seçimler, AET'ye giriş.. vb. birçok önemli sorun gündemdedir. Dünyanın bu en belalı bölgesinde sol görüşten yoksun, barutunu çoktan tüketmiş, fırsatçı, sorumsuz, serüvenci "Sağ"ın insafına kalmış bir ülke, kocaman bir anaforun ortasındaki saman çöpü gibi sahipsiz, başıboş bir gemiden pek farklı değildir.

Bu Durumda "Solun Yayın Organı"na Şiddetle Gereksinim Vardır

Tek tek dergiciliklerin ötesinde, solun görüşlerini, temsil gücü, ağırlığı, inandırıcılığı olan bir yarı resmi organın yansıtması, sessiz bir bekleyiş içindeki sol birikime sahip çıkıp güncel sorunlar karşısında bu kitleye doğru görüş ve yorumlar getirebileceği gibi, kendi dışındaki sosyal demokratlara, kendi mantıkları içinde olumlu katkılarda bulunabilir, genel olarak da, Türkiye'nin sorunlarına sahip çıkabilir. Zaten, solun sesi, tüm Türkiye'nin sesi olmak durumundadır. Ayrıca, böyle bir yayın organında solun ağırlığının biraraya gelmesi, soldaki istenilen yakınlaşmaları, yumuşak bir dirsek teması içinde, daha sarsıntısız ve sağlıklı bir biçimde başlatabilecektir. Sendikaların, derneklerin, demokratik kuruluşların, meslek örgütlerinin de sorunlarına, görüşlerine yer verilecek olan böyle bir yayın organı, solun birleşmesinin tartışıldığı şu günlerde, konuyu teorik bir çıkmazdan kurtarıp, pratiğe sokmakta yararlı olabilir.

Böyle bir yayın organında buluşmak, "Partileşmek için vakit tamamdır" diyenlere engel de olamaz. İsteyen, buyursun çıksın.

Ama, aksi halde, böyle bir organda bile buluşulamazsa ve Soldaki dağınıklık dergilerde bile sürüp giderse, Türkiye Solu, başkalarınca da, kendisince de, ciddiye alınıp alınmamak sorunuyla karşı karşıya kalabilir.

43 yıl sonra gelen adalet

Barbie, "insanlık suçu"ndan ömür boyu hapse mahkum edildi. Bilindiği gibi 1981'deki sosyalist-komünist ortak hükümeti idam cezasını kaldırmıştı. Bu davayla, aradan 43 yıl geçmesine karşın, Lion Kasabı cezalandırılmış oldu. Ne var ki, onu bilinçli olarak gözden kaçıranlar, dahası, önemli görevlere getirenler hâlâ ortalıkta dolaşıyorlar...

AHMET GÜNDÜZ

3 TEMMUZ 1987 geceyarısına doğru, Fransa'nın Lion kenti ağır ceza mahkemesi jürisi kararını açıkladı: 1942-1944 yılları arasında Lion kentinde Gestapo şefi olarak en az 4342 kişinin ölümünden sorumlu olan **Klaus Barbie**, "insanlık suçu" nedeniyle, ömür boyu hapse mahkum edildi.

1913 yılında Bad Godesberg kentinde doğan Barbie, 1935 yılında daha 22 yaşındayken, Alman faşizminin gizli polisi SS örgütüne üye olmuş, kısa sürede önemli kademelere tırmanmış ve 1942 yılında işgal altındaki Fransa'nın Lion kentinin Gestapo sorumlusu görevine getirilmişti. Lion'da, 1942 Kasımından 1944 Ağustos ayına kadar Barbie'nin emir ve komutasıyla 4342 kişi öldürüldü, 7591 kişi temerküz kamplarına sürüldü. Barbie vahşetinin kurbanları arasında, 3-13 yaş arasında 43 yahudi çocuk da bulunuyordu.

Barbie sorgulamalara katılıp işkence yapan baş kişilerden biriydi. Fransız direnişinin ünlü lideri **Jean Moulin**'i 1943 Haziran'ında Gestapo merkezine dönüştürülen Terminus otelinin mahzeninde, bizzat kendisi işkence yaparak öldürdü.

Barbie, 31 Ağustos 1945 tarihinde Lion askeri mahkemesi tarafından uluslararası düzeyde aranan savaş suçluları listesine alındı. Ancak bu azılı nazi kasabı Fransız makamlarınca aranırken, Almanya'nın ABD işgal bölgesinde yaşamını sürdürüyordu!

1947 Nisan'ında yeniden aktif olmaya başlayan Barbie, ABD askeri anti-casusluk örgütü CIC (**Counter Intelligence Corps**)'da, eski nazilerle birlikte görevlendirilmeye başladı. CIC'de önemli bir göreve getirilmiş olan eski SS subayı **Kurt Menk**'in aracılığıyla, Augsburg'daki 970. CIC birliğinde, 1700 dolar maaşla çalısmaya başladı. Bu birliğin komutanı Earl Browning yıllar sonra, "**Kuşkusuz Barbie'nin kim olduğunu, ne yaptığını biliyorduk; ancak herhangi bir işlem yapmamız sözkonusu değildi. Çünkü ana düşman Sovyetler idi,**" diyecekti. CIC'-in 4. bölge komutanlığının emriyle, Merk ile Barbie'nin yönetiminde en büyük çoğunluğunu eski SS ve Gestapo üyelerinin oluşturduğu bir "özel görev birimi" kuruldu. ABD yetkilileri bu birime "Fransız işgal bölgesindeki eğilim ve gelişmeleri izleme" görevini vermişlerdi. Diğer bir deyişle, ABD yetkilileri, Nazi Almanyası'na karşı ortak savaşım verdikleri Fransız müttefiklerini, eski nazilerin yardımıyla denetliyorlardı.

ABD'nin Almanya'nın işgal bölgelerindeki "aklama" politikası, 1947 Temmuz'unda ABD Genel Valisi General Lucius D.Clay'in nazilere karşı sürdürülen tüm soruşturma ve mahkemelerin durdurulması ve hiçbir savaş suçlusunun ülke dışına verilmemesini içeren kararnamesi ile doruk noktasına ulaştı. Bundan sonra eski naziler yeni kurulmakta olan F.Almanya devletinde eski görevlerine döndüler: yargıç, öğretmen, güvenlik görevlisi, politikacı olarak yaşamlarını sürdürdüler. Barbie 1948 yılında 4. CIC bölgesinde soruşturma sorumlusu olarak görev yaptı, Lion kasabı olarak uyguladığı yöntemleri şimdi ABD makamlarının hizmetine sunabiliyordu. Barbie'nin amiri binbaşı Eugene Kolb, daha sonraları bir röportajda şöyle demişti: "**Barbie'nin beni en çok etkileyen yanı, onun sorgu uzmanlığı idi.**"

Fransız makamları 1950 ilkbaharında Barbie'nin izini bulmuşlar ve kendisini gıyabında iki kez ölüme mahkum etmişlerdi; ayrıca üç kez de ABD makamlarına başvurarak, Barbie'nin ikametgahını sordular. CIC Barbie'ye "Augsburg'daki mozartstrasse 10 No'daki evine uğramamasını, çünkü bazı Fransızların kentte işgüzarlık yaptıklarını," bildirirken, ABD Dışişleri Bakanlı-

ABD, Barbie'nin yönetiminde ve büyük çoğunluğu eski SS ve Gestapo üyelerinin oluşturduğu bir "özel görev birimi" kurdurdu. ABD yetkilileri bu birime, "Fransız işgal bölgesindeki eğilim ve gelişmeleri izleme" görevini vermişlerdi. Diğer bir deyişle, ABD yetkilileri, Nazi Almanyası'na karşı ortak savaşım verdikleri Fransız müttefiklerini, eski nazilerin yardımıyla denetliyorlardı.

ğı Fransa'nın Vaşington Büyükelçisi Henri Bonnet'ye, Barbie konusunda **"hiçbir bilgileri olmadığını"** söylüyordu. Dosya daha sonra ABD'nin Almanya yüksek komiseri John McColy'a iletildi, ancak o da dosyayı teslim almadığını söyledi. Böylelikle Fransa'nın ilettiği Barbie dosyası 14 ay değişik ABD makamları arasında dolaştırılıp sürüncemede bırakıldı.

CIC'ın sahte belgeler bürosu, Barbie'ye 21 Şubat 1951 tarihinde, 0121454 No'lu bir vatansızlar kimlik kartı düzenliyor ve bu belgeyle, Lion kasabı **25 Ekim 1915 Kronstadt doğumlu Klaus Altmann** adını alıyordu. Barbie/Altmann daha sonra bir ABD askeri kamyonuna saklanarak, Avusturya'nın Salzburg kentine gidiyor, daha sonra trenle İtalya'ya geçiyordu. Oradan da, kendisini Cenova tren istasyonunda karşılayan Yugoslav faşist **Ustaşa** örgütünden **Papaz Draganoviç'in** yardımı ile CIC'in mali desteği ile bir gemiye binerek Bolivya'ya sığınıyordu. Barbie, Bolivya'da 32 yıl Klaus Altmann olarak yaşıyor ve çok kısa sürede bazı karışık petrol ve kokain işleri sonucu milyoner oluyordu. Barbie 1983 Şubat'ında Bolivya'da iktidara gelen demokratik Siles Zuazo hükümetince tutuklanıp kısa süre sonra da Fransa'ya iade edilmişti.

Lion kentinde aylardır süren mahkeme sırasında, Barbie mahkemeye çıkmayı reddetti, bu yüzden duruşma salonuna zorla getirildi. Mahkeme yüzlerce tanık dinledi; Barbie tezgâhından geçmiş insanlar, Lion kasabının gaddarca uygulamalarını anlattılar. Barbie yeniden zorla son duruşmaya çıkarılarak, son savunması olup olmadığı sorulduğunda, suçlamalardan sorumlu olmadığını, Fransız Direnişine karşı sürdürdüğü savaşımın da, "savaşta olağan" olduğunu belirtti.

Üç yargıç ve dokuz fahri üyeden oluşan jüri, geceyarısına kadar süren müzakerelerden sonra Barbie'yi "insanlık suçu"ndan ömür boyu hapse mahkum etti. Bilindiği gibi, 1981'deki sosyalist-komünist ortak hükümeti idam cezasını kaldırmıştı. Bu davayla, aradan 43 yıl geçmesine karşın, Lion Kasabı cezalandırılmış oldu. Ne var ki, onu bilinçli olarak gözden kaçıranlar, dahası, önemli görevlere getirenler hâlâ ortalıkta dolaşıyorlar...

İsveç Sanayi Memurları Sendikası

"Eylem birliği ile sendikalar ve işverenlerin devletin karşısına güçlü çıkıyorlar..."

Demokratik hakları kazanma, geliştirme ve korumada eylem birliği önemlidir. İsveç işçi sınıfı ve diğer çalışanların sendikal haklarını kazanmada ve demokrasinin kurulmasında eylem birliğinin önemi büyüktür. Aynı durum bugün için de geçerlidir.

AHMET EROL/SAFA GÜRSOY

İSVEÇ'de "memur" denildiği zaman özel sektörde çalışan büro personeli anlaşılır. Bakanlık ve bağlı genel müdürlük ve dairelerde çalışanlara "devlet memuru" deniliyor. Belediyelerde çalışanlara ise, "Belediye Memuru" denilir.

Özel sektörde çalışan büro personeli de, "memur" olarak ikiye ayrılır. Sanayi sektöründe çalışan büro personeli "sanayi memuru", ticaret sektöründe çalışan büro personeli ise "ticaret memuru"dur.

"Ticaret memurları" İsveç Ticaret Memurları Sendikası'nda (HTF) örgütlüdürler. HTF, 1920 yılında kurulmuş ve 111 bin üyesi bulunmaktadır.

"Sanayi Memurları" ise, İsveç Sanayi Memurları Sendikası'nda (SIF) örgütlüdürler. Her iki sendika İsveç Memur Sendikaları Konfederasyonu'na (TCO) üyedirler. SIF'in 300 bin üyesi bulunmaktadır ve İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu (LO) üyesi Belediye İşçileri Sendikası ve Metal İşçileri Sendikası'ndan sonra İsveç'in üçüncü büyük sendikasıdır.

SIF Başkanı ve TCO Başkan Yardımcısı **Inge Granqvist** ile bir söyleşi yaptık.

□**Sendikanızın örgütlenme dönemlerinden kısaca sözeder misiniz?**

□Büro çalışanları işverenle daha yakın olduğu için, örgütlenmeden açıkçası korkuyorlardı. Bütün bu güç koşullar altında örgütlenme çalışmaları sürdürüldü.

Sendikamızın kuruluşu 1920 yılıdır. Ve bu yılda 700 üyesi bulunmaktadır. Sanırım bu sayı örgütlenmede yaşanan güçlüklerin ve baskıların göstergesi olmaktadır.

1930 yılında sendikalar ve dernekler arasında bir eylem programı gerçekleştirildi. Demokratik hakları kazanma, geliştirme ve korumada eylem birliği önemlidir. İsveç işçi sınıfı ve diğer çalışanların sendikal haklarını kazanmada ve demokrasinin kurulmasında eylem birliğinin önemi büyüktür. Bu eylem programı ilkeleri bugün için de geçerlidir.

Eylem birliği sonucunda baskılara karşı direnmemiz daha güçlendi. Kitle üzerinde eylem birliğinin etkisi oldukça olumlu oldu. Yıllara göre vereceğim üye sayıları bu gelişmeyi göstermektedir.

-1930'da 3000 üye,
-1940'da 19.000 üye,
-1950'de 60.000 üye,
-1960'da 100.000 üye,
-1970'de 200.000 üye,
-Ve bugün 300.000 üyemiz vardır.

□**Eylem birliğinin yanısıra, üye sayınızın artmasında diğer etkenler**

nelerdir?

□Eylem birliği sendikalara güç vermektedir. Eylem birliği ile sendikalar gerek işverenlerin gerek iktidarların karşısına güçlü çıkmaktadırlar. Elbette üye sayısının artmasında sendikanın izlediği politika, daha açık bir deyişle üyelerinin sorunlarına yaklaşımı önemlidir.

-İnsan bir bütündür, parçalanamaz. Rahat ve uyumlu bir işe yeterli bir dinlenmeye gereksinimi vardır.

-İşyeri sağlığının, monoton tek yönlü işyerlerinin birinci maddede belirttiğim amaca uygun biçimde geliştirilmesi gereklidir.

Bir diğer önemli konu da üyelerimizin işyerinde etkinliğini artırmaktır. 1976 yılında uygulanmaya konulan "Yönetime Katılma Yasası"nın (MBL) işyerlerinde tam anlamıyla yaşama geçirilmesini sağlamak, üyelerimizin etkinliğini sağlamak da önemlidir.Bu yasaya göre, işletmenin yönetim kurulunda sendika temsilcileri de bulunacaktır. Yine yasa, sendikalara işletmenin ekonomik durumunu gözden geçirmek ve üretimin gelişmesi konusunda bilgiler alma hakkını da vermektedir. İşveren, işletmenin etkinlik türünde ya da işçilerin çalışma koşullarında değişiklik sözkonusu olduğunda işçi örgütleriyle görüşme yapmak zorundadır. Bu saydıklarımın tam anlamıyla gerçekleşebilmesi elbette sendikanın etkin çalışmasıyla olanaklıdır.

Ayrıca, üyelerimizin yüzde 75'i İsveç İşverenler Derneği'ne (SAF) üye olan işyerlerinde çalışıyorlar. Bu anlamda karşımızda güçlü bir işveren örgütü vardır. Merkezi sözleşme görüşmelerine tüm işyerlerini temsilen SAF katılmaktadır. Özel sektördeki büro çalışanlarının örgütleri de kendi aralarında sözleşme karteli (birlik) oluşturdular. Bu örgütler SIF, HTF (Ticaret Memurları Sendikası), SALF (İş Yöneticileri Sendikası)'dır. Oluşturulan bu birlik ile SAF'ın karşısına çıkmaktayız. Grev kararı da ortak alınır. Dayanışma grevine de gidebilir bu üç örgüt.

□Sendikanızın kuruluşundan bu yana yaptığı önemli grev ya da değişik eylemleri var mıdır?

□Öncelikle bir konuyu belirteyim. Bugün grev fonumuz birbuçuk milyar krondur. Bu fon sürekli artış göstermektedir. Birçok işyerine ortak olmamız nedeniyle de grev fonumuz artmaktadır.

Elbette sendikamızın kuruluş yıllarında ve daha sonra, pekçok iş bırakma ve değişik eylemler yapıldı. Bazı önemli grevleri kısaca sıralayabiliriz:

1984'de tütün sektöründe çalışan 300 üyemiz 33 gün grev yaptı.

1951'de Stockholm'de gıda işyerlerinde çalışan üyelerimiz altı hafta grev yapmışlardır.

1952'de SAF üyesi işyerlerinde ücret ayarlaması nedeniyle greve gidildi. 1953'de enflasyon artışı ve ücretlerin düşmesi nedeniyle greve gidildi.

1955'de 16 bölgede grev kararı alındı. Ancak SAF sözleşmeye oturmak zorunda kaldı.

1963'de içki fabrikalarında çalışan üyelerimiz 50 gün grev yaptılar.

□Günümüzdeki çalışmalarınız ve uluslararası ilişkileriniz hakkında kısaca sözeder misiniz?

□Sendikalar olarak toplumsal ve ekonomik sorunlarla direk ilgileniyoruz. Klasik sendikal çalışma bugün için artık yeterli değildir. Bu nedenle de iş yaşamı politikasında, sosyal hizmetler politikasında, eğitim politikasında, vergi politikasında söz sahibi ve etkin olmamız zorunludur. Merkezi örgütümüz (TCO) aracılığıyla yukarda belirttiğim konularda oluşan tüm kurul ve komisyonlarda bulunmaktayız. Buralardaki kararları üye toplantılarımızda üyelerimize aktarmaktayız ve görüşlerini almaktayız.

Sendikamızın kuruluş yıllarındaki temel ilkeler günümüzde gelişerek güncelliğini korumaktadır. Bu konuları da kısaca şu şekilde sıralayabiliriz:

-Emeklilik güvencesi,

-Enflasyona göre ücretlerin ayarlanması,

-Üyelerimize sürekli eğitim yapma olanağının sağlanması,

-Çalışma saatlerinin ayarlanması,

-Teknik gelişmelerin işyerlerine işsizlik sağlamadan aşamalı olarak girmesi gibi.

Üyelerimize yaptığımız çalışmalar ise yine şu şekilde sıralanabilir:

-Çalışma yaşamı konusundaki gelişmelerin aktarılması; buna danışmanlık da diyebiliriz.

-İş sözleşmelerinde doğrudan yardım,

-Genel işe alınma kurallarını saptamak,

-Ücret ve kadro tesbiti,

-İşletme üzerine bilgiler,

-Hukuki danışmanlık,

-İşsizlik ödentisi,

-Sürekli ücretsiz eğitim ve kısa süreli değişik konularda kurslar.

Sendikamız değişik uluslararası kuruluşlara üyedir. Çünkü, değişik sanayi sektöründeki büro çalışanları üyedir. Üye olduğumuz uluslararası kuruluşlar:

-Uluslararası Metal İşçileri Federasyonu (IMF)

-Avrupa Maden İşçileri Federasyonu (EMF)

-Uluslararası Gıda Çalışanları Federasyonu (IUL)

-Avrupa Gıda Çalışanları Federasyonu (EAL)

-Kuzey Ülkeleri Sanayi Memurları Birliği (NU).

Uluslararası dayanışmayı gerek merkezi örgütümüz ve gerekse üyesi olduğumuz kuruluşlar aracılığıyla sürdürüyoruz. Bu bakımdan Türkiye konusunu yakından izliyor ve sürekli gündemde tutuyoruz.

Inge Granqvist: Eylem birliği sonucunda baskılara karşı direnmemiz daha güçlendi.

Kokain krallarından kontralara 6 milyon sterlin!

KONTRALAR olarak adlandırılan, Nikaragualı karşı-devrimci paralı çetecilere, kokain krallarının 6 milyon sterlin (8 milyar 480 milyon TL) yardım yaptığı açıklandı. İngiliz Daily Mail gazetesinin bildirdiğine göre, Kolombiya'daki kokain kralları, ABD yönetiminin kokain kaçakçılığında hoşgörülü davranmasını sağlamak amacıyla bu yüklü para yardımını yaptılar.

ABD Kongresi kaynaklarına dayanarak verilen haberde, İrangate skandalında karşı-devrimci çetecilere para akıtan Felix Rodriguez adlı CIA ajanının, kokain krallarından bu parayı alarak kontralara aktardığı kaydediliyor. Rodriguez'in bu itirafını ABD Senatosu'nun uyuşturucu madde ve terörizm alt-komitesinde yaptığı da bildiriliyor.

Max Gomez takma adıyla bilinen CIA ajanı Rodriguez, kontralara emekli Amerikan generali Secord'un oluşturduğu bir kuruluşa silah aktarılmasını örgütleyen kişi olarak da tanınıyor. Bu kuruluş İran'a gizli silah satışından elde edilen gelirle oluşturulmuştur.

Karton kutular

İNGİLTERE'de evsiz barksız kişilerin barınak olarak gece kullandıkları karton kutuların gün geçtikçe daha sık görülmeye başlandığı bildirildi. İngiliz basınına göre, sözkonusu karton kutular artık parlamento binası önünde bile görülüyor. Verilen haberlere göre, 100 binden fazla aile herhangi bir barınağa sahip olmadığı için sokaklarda yatıp kalkıyor. Bilindiği gibi, Thatcher hükümetinin işbaşına geçişinden sonra konut için ayrılan ödenekler, yüzde 60 oranında azalmıştı.

29 bin aileye toprak

NİKARAGUA'da Sandinistlerin işbaşına geçişinden bu yana ülkede yaşanan değişiklikler, halkın dört elle devrimin kazanımlarına sarılmasına ve dolarla beslenen karşı-devrimci çetelere karşı yoğun bir savaşıma girmesine neden oldu. Daha önce birer köle gibi çalıştırılan köylüler, bugün toprağın gerçek sahibi oldu. Geçtiğimiz ay köylülere toprak dağıtma işlemleri sürerken, Nikaragualı kadınlar bu kazanımları koruyacaklarını gösterilerle dile getirdiler.

Devrimden bu yana, yalnızca Hinopita bölgesinde 29 bin ailenin toprağa kavuşturulduğu bildiriliyor.

Sivil yönetim, 1992'de

NİJERYA askeri yönetim lideri İbrahim Zabangida, sivil yönetime 1992'de geçileceğini açıkladı. Daha önce yapılan bir başka açıklamada, geçiş tarihi olarak 1990 belirtilmişti.

Zabangida televizyonda yaptığı açıklamada, sivil yönetime geçiş sürecini "yeni bir sosyal düzene geçiş" olarak tanımladı. Geçiş sürecinin bu yıl sonunda yapılacak partisiz yerel seçimlerle başlayacağını kaydeden Zabangida, her ilin 1990'a kadar sivil bir yönetime kavuşacağını, ancak askeri yönetimin 1992'ye kadar ulusal düzeyde iktidarda kalacağını söyledi.

Afganistan'da barış çağrısı

AFGANİSTAN lideri Necip, gelecek ay sonuna kadar politik hasımlarına resmi görevler verileceğini ve ülkedeki politik partilerin kurulmasına olanak sağlayacak ek bir yasa çıkarılacağını açıkladı.

Necip, Afganistan Ulusal Uzlaşma Komisyonu'nun bir toplantısında yaptığı konuşmada, "Afganistan'daki demokratik ve yurtsever güçlerin etkili bir koalisyon kurması için nesnel koşullar vardır," dedi.

Mayıs 1986'dan bu yana sürdürülen ulusal uzlaşma sürecini değerlendiren Necip, ülke dışına kaçan yaklaşık 4 milyon Afganlı mülteciden 62 bininin geri döndüğünü, 25 bin mücahidin de silahlarını bırakarak, yönetime karşı mücadeleden vazgeçtiklerini söyledi.

Necip, muhaliflere bakanlar kurulu dahil, birçok resmi kuruluşun kapılarının açılacağını, ancak bundan "muhalefetin en aşırı kesiminin" yararlanamayacağını belirtti.

Af Örgütü Pakistan'dan kaygılı

ULUSLARARASI Af Örgütü'nün Pakistan ziyaretinin ardından yapılan açıklamada, ülkedeki politik tutukluların durumundan kaygı duyulduğu belirtildi. Politik tutukluların ağır işkenceden geçirildiği yolundaki haberler üzerine Pakistan'ı ziyaret eden heyet, resimde görülen Wazir Leghari'nin durumunu da ele aldı. Yapılan işkence sonucunda, Leghari'nin iki ayağı kesilmişti.

Orta Amerika'yla öğrenci dayanışması

ULUSLARARASI Öğrenci Birliği, 1987 sonuna kadar sürecek olan Orta Amerikayla Dayanışmayı Yükseltme kampanyası başlattı. Kampanya gerekçelerinin açıklandığı bildirgede işlenecek konular şöyle açıklanıyor:

—Reagan yönetiminin Nikaragua'daki karşı devrimci kontraları destekleyen saldırgan politikası,

—Nikaragua ve El Salvador'a karşı askeri saldırı planları,

—El Salvador'daki baskıcı rejime olan desteği ve yardımları,

—Bölgedeki Amerikan varlığının artırılması ve ekonomik baskı yönteminin kullanımı.

Kampanya içinde, Nikaragua'ya 30 öğrencilik bir delegasyon gidecek ve kahve toplamasında çalışacak. Ayrıca bu ülke için büro malzemeleri, tıbbi araçlar, kırtasiye malzemeleri toplanıyor.

13. Gençlik ve Öğrenci Festivali Demokratik Kore'de

12.si MOSKOVA'da yapılan Öğrenci ve Gençlik Festivallerinin 13.sü Demokratik Kore'de 1989'da yapılacak. Demokratik Kore gençliği festival için hazırlıklara başladı, festival boyunca kullanılacak amblem de belirlendi. Amblemde beş kıtayı simgeleyen bir halka ve ortasında da barış güvercini bulunuyor.

SEVGİ KARACA

Başkent: Panama City
Nüfus: 1.959.2000 (1983 verisi)
Yüzölçümü: 75.650 km²
Yaş dağılımı: % 38'i 15 yaş altı
Dinsel dağılımı: % 93 katolik, 6 protestan
Okur yazar oranı: % 85
Politik partiler: Demokratik Devrim Partisi, Halkın Komünist Partisi, Liberal Parti, Hristiyan Demokrat Parti,
Başlıca üretim maddeleri: Muz, kahve, şeker, tütün. Önemli endüstrisi gıda alanındadır. Dışsatımının % 22'sini muz oluşturur. Dışticarette en büyük pay % 39'la ABD'nindir.

ABD'nin kanalında neler oluyor?

"Latin Amerika'da katırlar tepişir, otlar ezilir" sözü, bugünlerde Panama için geçerli. 6 haftadır kaynıyor, kaynıyor ama toz duman dağılıp da neler olduğu anlaşılamıyor.

Olaylara kısaca gözatınca, genelkurmay başkanı Noriega'nın halkın sevdiği bir kişi olan Omar Torrijos'u öldürttüğünü, eski hava kuvvetleri komutanı Herrara açıklayınca, zaten adı yolsuzluklar ve kokain kaçakçılığıyla birlikte anılmakta olan Noriega'ya karşı gösteriler başladı. Noriega'nın yine geçen yıl muhalefet liderlerinden Spadafora'yı da öldürttüğü biliniyordu.

Gösterilerin artması üzerine asker devlet başkanı soruşturma açılacağını bildirdi. Ancak muhalefet görevden alınmasını ya da ülkeden sürülmesini istiyordu. İşçiler, öğrenciler giderek artan bir katılımla sokak gösterilerini yoğunlaştırdı.

Buraya kadar olanlar, Filipinler'de, Haiti'de, Güney Kore'de olanların benzeri. Ancak iş burada karışıyor; şöyle:

Noriega, gösterilerin ABD kışkırtmasıyla çıktığını ve ardında yatan nedenin de Panama Kanalı'nın 2000 yılında Panama'ya devri anlaşmasını ABD'nin içine sindirememesi olduğunu belirtti. Buna koşut olarak da rejim yanlısı gösteriler başladı. ABD binaları taşlandı.

Ulusal Sivil Birlik adı altında birleşen, işçi ve öğrenci kuruluşları, işadamları dernekleri, insan hakları örgütleriyse, bu söylentinin muhalefetin amaçlarını çarpıtmayı amaçladığını belirtiyor. Sorunun askeri yönetimin sona ermesi, demokratik hakların yaşama geçirilmesi olduğunu söylüyor.

Her ne biçimde olursa olsun Panama halkı sokaklarda ve gösteriler yapıyor. İstekleri de ilk hedef olarak Noriega. Bunu, rejiminin demokratikleşmesinin izlemesi için mücadele izleyecek. ABD ise eski derslerin sonuçlarını iyi değerlendiriyor. Yönetimi halkla inatlaşmamaya zorluyor, Kongre karar üstüne karar alıyor ve Panama'da "demokratik bir düzen" isteğini belirtiyor.

Sonuç katırların tepişmesiyle otların ezilip ezilmeyeceğini gösterecek. Ama, ABD'nin Panama Kanalını ve dolayısıyla Panama'yı gözden çıkarmayı istemeyeceği, şimdilik kesinlikle söylenebilecek tek gerçek.

Yeni NATO Başkomutanı Galvin göreve başladı

ABD'li general John R.Galvin, yeni NATO Başkomutanı olarak 25 Haziran 1987 günü göreve başladı. Galvin'in, eski komutan B.Rogers'ın izlediği gerginlik yanlısı politikayı, kamuoyu önünde açıklamalar yerine, kapalı kapılar ardında yürüteceği sanılıyor.

Galvin Vietnam halkına karşı 60'lı yıllardaki saldırılarda helikopter birlikleri komutanı olarak görev yapmıştı. Son olarak, Panama'daki ABD üslerindeki Güney Bölge Kuvvetleri başkomutanı olarak, Nikaragua ve El Salvador'da sürdürülen "ilan edilmemiş savaş"ın sorumlusuydu. Özellikle kontraların desteklenmesi Galvin'in başlıca faaliyetleri arasındaydı. Reagan yönetiminin müdahaleci Latin Amerika politikasının, özellikle "ayaklanmaları bastırma" politikasının askeri boyutunun da baş mimarlarından olan Galvin'in NATO komutanlığı, Sovyet silahsızlanma önerileri karşısında önemli bir engel olarak görülüyor.

Japonya'da rekor işsizlik

JAPONYA'da Mayıs ayındaki işsizlik oranının, yüzde 3.2 ile, rekor düzeye çıktığı bildirildi. Japon İş İdaresi ve Koordinasyon Kurumu'ndan yapılan açıklamada, işsizlikle ilgili istatistiklerin toplanmaya başladığı 1953 yılından bu yana ilk kez işsizlik oranının bu düzeye çıktığı belirtilerek, oranın Nisan ayında yüzde 3, bir yıl önce ise yüzde 2.7 olduğu hatırlatıldı. Japonya'da mayıs ayı içinde 1 milyon 910 bin işsiz bulunuyordu.

Rum sendikaları hükümeti suçladı

GÜNEY Kıbrıs'da Rum sendikal kuruluşların hükümetin grev vasaklama kararını eleştirdikleri, yönetimi işçi aleyhtarı politika izlemekle suçladıkları bildirildi. Sendikal kuruluşlar kararın geri alınmasını istiyorlar. İşveren tarafı ise, kuşkusuz kararı olumlu karşıladı.

Agon gazetesinin manşetten verdiği habere göre, Güney Kıbrıs'da bankacılık sistemi tümüyle çökme tehlikesiyle karşı karşıya. Grev ve lokavt nedeniyle Güney Kıbrıs'ın ekonomısi büyük sorunlar içinde.

ABD'de evsiz sayısı 2003 yılında 18 milyon olacak

ABD EVSİZLERİ Koruma Derneği, 1986'da evsiz sayısının yüzde 20 arttığını bildirdi. Örgütün raporunda bu gelişmeden Reagan yönetiminin sorumlu olduğu belirtildi. Yönetimin sosyal harcamaları kısarak, silahlanmaya ayrılan bölümüartırmasının bu sonucu yarattığına işaret edilen raporda, yapılan hesaplamalara göre bu gelişmenin sürmesi durumunda 2003 yılında ABD'de 18 milyon evsiz olacağı açıklanıyor. ABD'de 500 bini aşkın çocuk da sokaklarda yaşıyor.

Af Örgütü haziran raporunda Türkiye'yi ele aldı

ULUSLARARASI Af Örgütü haziran raporunda, Türkiye'yi ele aldı. Raporda Türkiye'de işkencenin sürdüğü zaman zaman da artış gösterdiği belirtiliyor ve işkencecilerin cezalandırılmak biryana, ödüllendirildikleri örnekleniyor. Rapor gözaltı yerlerinin jandarma karakollarının, polis araçlarının bile işkencehaneye dönüştürülebildiğini anlatıyor. 1986'da işkenceyle öldüğü belirtilen sekiz kişinin isimlerinin de yeraldığı rapor, Hasan Acar'ın 14 Şubat 1987'de Feridun Çelik'in de 22 Nisan 1987'de sorgu için götürüldükleri Sirkeci polis karakolunda öldüklerini yazıyor.

Kısa...kısa...

■ VENEZÜELLA'da bir uyuşturucu şebekesinin 10 askeri öldürdüğü açıklandı. Kolombiya sınırı yakınlarında çıkan çatışmada, uyuşturucu şebekesinin üyelerinden 20 kişinin de öldüğü kaydediliyor.

■ FİLİSTİNLİLERLE Suriyeli yetkililer arasında yeni görüşmeler yapılarak, bölgedeki son durumun değerlendirildiği bildirildi. Görüşmelerde Filistin Ulusal Konseyi'nde kabul edilen kararlar da ele alındı. Görüşmelerin sürmesi bekleniyor.

■ ABD Başkanı Reagan, Sovyetler Birliği ile Varşova Anlaşması ülkelerinin aylar önce sunmuş olduğu önerileri yanıtsız bıraktığını yine unutarak, Sovyetler Birliği'ne, kısa menzilli füzelerin kaldırılmasını önerdi. Öneri, Cenevre'de ele alınacak.

■ İSRAİL savaş uçaklarının Lübnan'ın güneyinde bir dizi Filistin köyünü bombaladığı bildirilirken, İsrail tank ve birliklerinin de bölgede ilerlediği bazı noktalarda yer yer çatışmalar çıktığı haber verildi. Bölgedeki yurtsever güçlerin tank saldırıları sırasında bir tankı havaya uçurdukları bildirildi.

"Kahraman" North'un marifetleri...

İrangate skandalında Türkiye bağlantısı!

İRANGATE skandalının iki kilit adamı **Yarbay Oliver North** ve onun kontralarla ilişkisini kuran Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi **Robert Owen** görevlerine Türkiye ile bağlantılı olarak başladılar. Kongre komiteleri önünde ifade veren ve birdenbire Amerikan halkının "sevgilisi" olan Yarbay North, Carter-Brzezinski döneminin rehine krizinden beri İran-Türkiye sınırından sorumluydu.

Nation dergisinde yeralan bir habere göre, bir Ulusal Güvenlik yetkilisi, Yarbay North'un Türkiye-İran sınırından sorumlu olarak, Carter-Brzezinski'nin rehineleri kurtarma operasyonu için Türkiye'de İran sınırına yakın bir yerde Amerikan askerleriyle mevzilendiğini söyledi. North bu operasyondan sonra UGK'nın en güvenilir adamı durumuna yükseldi.

Kısa süre önce Kongre soruşturmasında ifade veren ve Yarbay North'un kontralarla ilişkisini sağlamakla görevli UGK yetkilisi Robert Owen ise, Savunma Bakanlığı'nda kayıtlı bir "Türkiye ajanı" idi. 16 Kasım tarihli New York Times gazetesine göre, Owen, UGK'da çalışmaya başlamadan önce "Gray and Company"de çalışıyordu. Bilindiği gibi, "Gray and Company", 1983'den beri Türkiye'nin Vaşhington'da lobisini yapan şirket. Şimdiki adı ise, "Hill and Northon". Şirketin genel müdürü, Owen'ın Türkiye ile ilgili herhangi bir özel görev aldığını hatırlamadığını, ancak alabilme olasılığına karşı şirketin kendisini Türkiye ajanı olarak kaydettirdiğini belirtti. Owen Kongre'de ifade verirken, North'a bağlılığını ortaya koymuş, onun için kontralara iletilmek üzere General Secord ve Hakim'den aldığı paraları çorapların içinde saklamaya nasıl çabaladığını anlatmıştı.

Owen, 1984-85 arasında da Ortadoğu ve Nikaragua ile ilgili silah alışverişinde rol oynadı. Bu faaliyetlerinde ya Beyaz Saray ya da CIA görevlisi olarak çalışıyordu. Yarbay North ile bu sırada yakınlaştı.

Yarbay North Carter-Brzezinski'nin rehineleri kurtarma operasyonu için Türkiye'de İran sınırına yakın bir yerde Amerikan askerleriyle mevzilendi.

Yarbay North'un ise, UGK'ya katılarak, "çok gizli ve güvenilir" eleman durumuna gelmesinde Carter döneminde İran'daki rehinelerin kurtarılması için Türkiye'den yapılması planlanan operasyon için Türkiye'de İran sınırına yakın bir yerde pusuya yatması önemli rol oynadı. 1980 Nisan'ında son derece sessiz bir biçimde Türkiye'ye girişini, sonra aynı biçimde çıkışını Beyaz Saray'a ve UGK'ya bir raporla bildirdikten sonra, "riskli, gizli operasyonlarda gözüpekliği" ile ün yaptı. Böylelikle son beş yıl içinde başlangıçta sıradan bir asker olan North, kısa sürede Beyaz Saray'ın en güvenilir adamı oldu.

1983'de Grenada'nın işgalinin planlanmasında Yarbay North kilit rolü oynadı. Achille Lauro'nun kaçırılmasından sonra kaçıranların belirlenmesinde Oliver North belirleyici oldu.

Şimdiki "Amerika kahramanı"nın hikâyesinin bir de bu yanları var. □

ÖRSAN ÖYMEN'İ YİTİRDİK

MİLLİYET gazetesi yazarı Örsan Öymen, 22 Temmuz'da bir gün önce geçirdiği kalp krizini atlatamayarak öldü. Öymen'in, ülkenin saygın gazetecilerinden bir olmasında gerçekçi ve ilerici kişiliği kuşkusuz ilk sırada yer alan etkenlerdendir. Çalıştığı TRT'den 12 Mart döneminde de bu nedenle uzaklaştırılmış ve sonrasında ANKA'da Milliyet'te süren gazetecilik yaşamında da hep bu özelliklerini sergilemişti.

Öymen'in **Politika Kazanı** adıyla köşe yazılarını topladığı bir kitabıyla, geçtiğimiz dönemde üzerinde çokça tartışılan **Bir İhtilal Daha Var** adlı çalışması yayımlanmıştı.

Kılıçoğlu, May Yapı, Veziroğlu grevleri

KRİSTAL-İŞ Sendikası Büyükçekmece'de kurulu **May Yapı** ve Halkalı'da kurulu **Veziroğlu** işyerlerinde 26 Haziran Cuma günü grev uygulamasına başladı.

Çalışma koşullarının çok kötü olduğu ve asgari ücretin de altında ücretle çalışılan işyerlerinde greve, işverenlerin ve Toprak İşverenleri Sendikası'nın toplu sözleşme görüşmeleri boyunca sürdürdükleri katı ve dayatmacı tutum neden oldu.

40 işçinin çalıştığı Veziroğlu işyerinde kıdem ortalaması 10 yıl, buna karşılık ücret ortalaması 42-48 bin lira arasında. İşyerinde 12 yıldır çalışmakta olan işçilerin eline ayda net 48 bin lira para geçiyor. İşçiler, "beton yapılan işyerinde çalışma koşullarının çok sağlıksız olduğunu, kışın çok soğuk yazın ise çok sıcak bir ortamda çalışmak zorunda kaldıklarını, buna karşılık, komik ücret zammı teklifleriyle karşılarına dikilen işveren karşısında grevden başka çarelerinin olmadığını," belirtiyorlar. Bu arada işveren grevi kırmanın çeşitli yollarını arıyor. İşçiler, işverenin yasadışı biçimde kolon kalıp makinesini ve bir betoniyeri işten çıkardığını belirtiyorlar.

Greve çıkılan ikinci işyeri, 25 işçinin çalıştığı May Yapı. İşyerinden çok bir taşocağı görünümünde olan May Yapı'da da ücret ortalaması 45 bin lira. Toz toprak içinde çalışılan işyerinde işçiler, çalışma koşullarından, susuzluktan, kalitesiz yemeklerden şikayet ediyorlar ve greve çıkmayıp da ne yapalım diyorlar.

Bu arada Kristal-İş Sendikasının Eskişehir'de kurulu **Kılıçoğlu Toprak Sanayii**'nde 20 mart 1987 tarihinde başlattığı grev de, başladığı günkü coşku ve kararlılıkla devam ediyor. 560 işçinin tam katılımla sürdürdüğü grevde işveren sendikası da grevi kırmak için her türlü oyuna başvuruyor. Toprak İşverenleri Sendikası genel başkanı Bekir Uzun, Kristal-İş'in grevini kırmak için bu kez de işi düzmece oyunlara vardırarak, işçilere gönderdiği mektuplarla toplu iş sözleşmesinin başıtlandığını ilan etmiş ve greve sendikalarının tutumunun neden olduğunu belirterek, işçiyle sendikanın arasını açmak, işçilerin sendikalarına olan güvenlerini sarsmak yolunu seçmiştir. Ancak kararlılıklarını bir an olsun yitirmeyen Kılıçoğlu işçileri bu mektupları sendikada toplayarak, işveren sendikasınageri postaladılar.

Toprak Holding mallarını boykot edelim!

TOPRAK Holding'e bağlı (Halis Toprak) Toprak Seramik işyerinde sendikalaşmaya karşı baskı ve işçi kıyımı sürüyor. İşyerinde bu güne kadar Kristal-İş'e üye olan 200 işçi işten atıldı. Bugün vitrinlerde satılan banyo takımlarını, seramikleri üretenler işsizdir.

İş yasasının 13. ve 17. maddelerine göre işten çıkarılan işçilerin tek suçları sendika seçme haklarını kullanarak Kristal-İş Sendikasına üye olmaktı. Sendika bu işten çıkarmaları protesto için 29 Mart 1987'de Bozüyük'te yığınsal bir yürüyüş ve miting düzenlemişti. Ancak sözkonusu işyerindeki baskı ve işçi kıyımı bugüne kadar sürdü.

Bu gelişmeler üzerine, Kristal-İş Sendikası tüm emekçileri, emekten yana tüm kişi ve kuruluşları, esnafı, kooperatifleri tüm demokratları Toprak Holding'in mallarını satın almamaya çağırdı. Kristal-İş'in çağrısında şunlar deniyor.

"Toprak Holding'e bağlı, Toprak Kağıt (Gala, Fiesta mendil, Beybi çocuk bezi v.b.) Toprak Gıda, Toprak Seramik ve tüm Toprak mamüllerini boykot edelim. Üretimden gelen gücümüz yanında, tüketimden gelen gücümüzü de kullanalım

Bugün yüzlerce emekçi, işsiz bırakılmıştır. Babalar işsiz, çocuklar aç kalmasın diyen herkes duyarlı olmak zorundadır.

Tüketici boykotu kampanyasına katılalım. Kampanyanın geniş kesimlere yayılması için çalışma yapalım. Tüketici boykotu yanında, Toprak Holding'e ve Toprak İşverenleri Sendikası'na protesto telgrafları çekelim."

BOYKOT KAMPANYAMIZ KAPSAMINDAKİ ŞİRKETLER VE ÜRÜNLER

Toprak Holding'e bağlı bütün şirketler,

Toprak Seramik, (Bütün seramik ürünleri)

Yapı Kooperatifleri bu boykot kampanyasına katılabilirler. **İşçi Yapı Kooperatiflerini** Toprak Seramik ürünlerini almamaya çağırıyoruz.

Toprak Kağıt, (Fiesta Mendil, Gala Mendil, Beybi Çocukbezi **ve** Toprak markası taşıyan bütün kağıt ürünleri.)

Toprak Gıda: Toprak Holding'e bağlı marketlerden alışveriş etmeyelim, Toprak markası taşıyan malları satın almayalım.

UNESCO araştırması

Dünyada en çok okunan yazarlar Lenin, Agatha Christie ve Walt Disney

BİRLEŞMİŞ Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO'nun yaptığı açıklamaya göre, dünyamızda en çok Lenin'in Agatha Christie'nin ve Walt Disney'in yapıtları okunuyor.

UNESCO Special dergisinin son sayısında yeralan bir araştırmaya göre, Lenin'in yapıtlarının bir yıl içinde, dünyamızdaki yüzlerce dile toplam 370 çevirisi yapıldı. Ölümünün üzerinden 64 yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına karşın, Lenin'in yapıtları hala daha dünyada en çok okunan yapıtlar durumunu koruyor ve çağımızın kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olduğunu bir kez daha doğruluyor.

Lenin'in yapıtlarını, Agatha Christie romanlarının çevirisi izliyor. 1 yılda 216 ayrı çevirisi yapılan bu cinayet romanlarının ardından, Miki Fare'yle Vak Vak kardeşin maceralarını içeren Walt Disney'in çizgi romanları 203 ayrı çeviriyle geliyor. İncil, 202 çeviriyle dördüncü sırada ve Jules Verne de 156 çeviriyle onu izliyor. Karl Marks'ın yapıtları da 111 çeviriyle, dünyada en fazla okunan kitaplar durumunda, Marks'la atbaşı giden Barbara Cartland romanları da yılda 111 çeviriyle, yedinci sırada. Bunun 109 çeviriyle Andersen masalları, 108 çeviriyle Grimm masalları ve 95 çeviriyle Isaac Asimov'un bilim kurgu türünden romanları izliyor.

İlk onun altında bulunan yazarlar arasında Şerlok Holmes'un yaratıcısı Conan Doyle'un (81 çeviri), Georges Simenon'un (63), Jack London'un (79) ve Mark Twain'in (77) yapıtları var. Klasik yazarlardansa Shakespeare ve Tolstoy 78'er çeviri, Dostoyevski 61 çeviri, Dickens 60, Gorki 54 ve Balzac 53 çeviriyle popülerliklerini koruyorlar. Bu yazarları Goethe (37), Çehov (36), Homeros (33), Victor Hugo (27), Hemingway (50) ve Graham Greene (52) izliyor. Çağdaş yazarlardan Gabriel Garcia Marguez'in yapıtlarıysa, bir yılda tam 23 ayrı çeviriye sahip olmuş durumda...

UNESCO verilerine göre, en fazla çeviri yapılan ülke, Sovyetler Birliği. Sovyetler Birliği'nde, yılda 7171 ayrı çeviri yapılırken, İspanya'da 6361, Batı Almanya'da 4904, Fransa'da 2794 ve Japonya'da 2754 ayrı çeviri yapılmış.

UNESCO Special dergisi, 2/1987 tarihli sayısında UNESCO'nun yıllardan beri yapmakta olduğu araştırmalarda, hemen hemen aynı sonuçları almakta olduğuna dikkat çekiyor. Daha önceki yıllarda yapılan pek çok UNESCO araştırmasında da, dünyada en çok okunan yapıtların, Lenin'in yapıtları olduğu ortaya çıkarılmıştır.

•sevgül uludağ

Barış Elektrik'de sendikal sorun

EMEK Holding (Ankara)'e bağlı İzmir Kemalpaşa'da kurulu Barış Elektrik A.Ş.'de çalışan bizler, sendikasız olan işyerimizde, patronların keyfi tutum ve baskılarına karşı, işçilerin yoğun olduğu yerleşim birimlerine servis çıkarılması, iş güvenliği ve işçi sağlığı, daha iyi ve yeterli yemek verilmesi gibi en doğal hak ve taleplerimizi yaşama geçirmek için Otomobil-İş'te, 20 Mart'tan başlayarak 78 kişi ile örgütlendik. 15 Mart'ta Çalışma Bakanlığı'na başvurarak yetki istedik.

Bu yasalarla da belirtilen en doğal hakkımıza işverenin tutumu saldırmak oldu. İşveren yasa tanımaz işçi düşmanı yüzünü göstererek 8 sendika üyesini ve bizlerle ilişkisi olduğunu düşündüğü sekreter Gülten Pala arkadaşımızı 13. maddeyi gerekçe göstererek 30 Mart'ta işten çıkardı.

Baskılara göğüs gerip sendikadan istifa etmediği için işlerine son verilen 8 sendikalı arkadaşımızın 8 Nisan'da Kemalpaşa Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda ve Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne fabrikadaki baskılarla ilgili şikayette bulunmasına rağmen, bir tepki gelmemesinden de iyice cesaretlenen işveren, bu sefer istifa ettiremediği kararlı 13 arkadaşımızın iş akitlerini 24. maddeye göre feshetti.

Çalışma Bakanlığı'ndan 7 Nisan 1987'de yetki istemimizin 133'e 77 lehimize çıkmasına bile, 18 Nisan'da işveren itirazda bulundu ve durum mahkemeye intikal etti.

Biz emeğiyle yaşamını sürdürenler, bu kısa zaman sürecinde gördük ki, yasalarla belirlenmiş en basit haklarımızı bile kullanma olanağından yoksunuz.

BARIŞ ELEKTRİK'den bir grup işçi

Doğu İlaç'ta grevin 39. günü

DOĞU İLAÇ, Petrol-İş'in Boğaziçi şubesine bağlı Bomonti'de küçük konfeksiyon atelyeleri arasında bir işyeri. 99'u kadın olmak üzere, toplam 162 işçi çalışıyor. İşyeri kıdem ortalaması 8 yıl. Ücret ortalaması ise, işverene göre 121.822 TL/ay. Fabrika 80'den fazla çeşit ilaç üretiyor. Üretiminin bir bölümünü fason olarak yaptırıyor. İşyerinde sürekli fazla mesai ile çalışılmasına karşın, piyasada pekçok ilacı yok satıyor. Patronlar greve çıkılmasının nedenini işçilerin evlerine gönderdikleri iki mektupta şöyle belirtiyorlar: "Anlaşamadığımız **tek madde** işyeri temsilcilerinin kendi iş güvencelerini aşırı ve hiç bir anlaşmada yer almayan biçimde emniyete almak konusunda gösterdikleri israrдan kaynaklanmıştır."

İşyeri temsilcileri ve görüştüğümüz işçiler bu mektuplara gülüyor ve ciddiye almıyorlar. İşyeri baştemsilcisi **Sadık Toy**, "greve hangi maddelerde anlaşamadığınız için gittiniz" diye sorduğumuzda, "Bizler parasal konuları çok sorun etmedik. Dedik ki, sizin teklif ettiğiniz rakkama bile yanaşırız. Ancak, bizler bu parayı alacak kadar çalışamadıktan sonra neye yarar. Onun için işten çıkarmalarda veya cezai durumlarda Disiplin Kurulunu işletelim dedik. Ancak işveren yanaşmadı," dedi. Disiplin kurulunun nasıl oluştuğu sorumuzu da, "3 işveren, 3 işçi artı işverenin göstereceği 4 aday arasından seçeceğimiz bir başkandan oluşacak," diye yanıtladı. Sadık Toy, "bu disiplin kurulu sizin iş güvenceniz olur mu" sorumuzun da, uzunca şöyle yanıtladı: "Elbette olmayacak, ama biz bu kadar geri bir talebi bile kabul ettiremediğimiz için grevdeyiz. Bu yaptıklarına en güzel örnek, grevden üç gün önce işveren mesaiye gelmedikleri için iki arkadaşımızın iş akitlerini feshetti. Üç gün sonra çıkacağımız grev için işverene mal stoku yapmak için fazla mesai yapmalıymışız. Bu isteğe gülerler. Ancak, bizde komiklik yerine dram yaşanıyor. Biz toplu sözleşmede iş güvenliğiyle ilgili olarak, eğer bir bölüm kapatılıyorsa o bölümün işçileri atılmasın, başka bölümlerde çalıştırılsın. Bizde zaman zaman değişen kadın işçi sayısı vardır. 98-99 arasında değişir. Bu hiç bir vakit 100 olmadı. Çünkü, o zaman yasa gereği kadın işçilere kreş için para vermesi gerekecek. Yemeklerimiz dışardan geliyor. Giyim yardımı tüm toplu sözleşmelerde yer alır biz de istedik. Tahsil yardımı eski sözleşmemizde var, bu seferkinde görüşmeye yanaşmadı. Yılbaşı pirimi adı altında yeni bir madde istedik, görüşmedi bile. Disiplin Kurulu bundan böyle işletilsin dedik, ne gerek var, dedi. İşte biz bu saydıklarımdan dolayı grevdeyiz. Yoksa, işverenin mektubunda yazdığı yalanlardan hiçbiri yok. Yalanlardan diyorum, çünkü, ortalama ücretimizi hiç kimse almıyor. Ben 17 yıldır bu işyerinde çalışıyorum, elime geçen para 106 bin lira. Yalan diyorum, çünkü, işine geldiği işyerlerini yazmış. Onlar sözleşme yapalı bir yıldan fazla bir zaman oldu. Neden bir Birleşik Alman'ı Roche'u, Hoechst'ü bu listeye yazmıyor? Çünkü biliyor ki, o işyerleri yeni sözleşme yaptı ve bizden çok çok fazla zam aldılar. Biz, iş güvencesi maddesi kabul edilene kadar bekliyoruz. İşveren ne zaman işine gelirse bizi çağırsın"

Türkeş F.Almanya'da tepkilerle karşılandı

DGB Türkeş'in F.Almanya'ya girmesini istemiyor

TÜRKEŞ'in F.Almanya'ya gelişi, bu ülkedeki göçmen yurttaşlarımızın olduğu kadar, ilerici Alman kamuoyunun da büyük tepkilerine yolaçtı. Her gittiği yerde antifaşist gösterilerle karşılaşan Türkeş Batı Berlin'e giremedi, pekçok yerde de planladığı konuşmaları yapamadı.

F.Almanya'nın en büyük sendikal örgütü, Alman Sendikalar Birliği-DGB, bir açıklama yaparak, "Türkeş'in hiçbir engelle karşılaşmadan, aşırı-milliyetçi sağcı kuruluşların toplantılarında konuşma yapabilmesini şaşkınlıkla karşıladığını" belirtti. DGB'nin açıklamasında şunlar dile getiriliyor:

"A.Türkeş ve onun politik çizgisi, Türkiye'yi 1980 askeri darbesine götüren koşulların oluşmasında belirleyici bir rol oynamıştır. Bu nedenle de kendisi yakın zamanda Türkiye'de bir çete kurup yönetmek suçundan 11 yıl hapse mahkum olmuştur. Ankara'da çoğu sendikacı, sanatçı, yazar, toplam 300 bin Türk vatandaşına yurtdışına çıkış izni verilmiyor. Türkeş'e ise, yurtdışına çıkış izni verilmesinden, Türkiye'deki egemen güçlerin Türkeş'in görüşlerini F.Almanya'daki Türkler arasında yaymasını istedikleri sonucu mu çıkarılmalıdır?

F.Almanya'da yasal olarak ikamet eden Türklerin birçoğunun ailesine giriş izni verilmiyor, ailelerini ziyaret etmelerine olanak tanınmıyor. Örneğin, Türk gençlerinin eşleri vize almak için bir yıl bekletilirken, anlaşılan Türkeş vize almakta güçlük çekmemiştir."

DGB, Almanlarla Türklerin dostça, birarada uyum içinde yaşamalarına yönelik tüm çabaların Türkeş ve ardındakilerin görüş ve konuşmaları ileboşa çıkarılmaya çalışıldığını kaydediyor. Açıklamanın son bölümünde, Türkeş'in "istenmeyen kişi" ilan edilmesi, sınır dışı edilmesi ve bir daha ülkeye girmesine olanak tanınmaması isteniyor.

TKP milletvekili Alpay Durduran

"Zorunlu askerlik kaldırılmalıdır..."

KUZEY Kıbrıs'da, TKP milletvekili Alpay Durduran, zorunlu askerlik uygulamasının kaldırılmasını istedi. TKP basın bürosu tarafından yapılan açıklamaya göre, TKP'nin Temmuz ayı içinde Magosa'da düzenlediği konferansa konuşmacı olarak katılan Lefkoşa milletvekili Durduran, güvenlik politikasında değişiklik yapılarak, zorunlu askerlik uygulamasına son verilmesini, yerine meslekten askerlik uygulamasına geçilmesini istedi.

Durduran, Avrupa Konseyi ülkelerinin zorunlu askerliği tümüyle yasaklama kararı aldıklarını hatırlatarak, önümüzdeki 4 yıldan sonra meslekten askerlik uygulamasına geçmek için bir geçiş süreci başlatacaklarını söyledi.

Türkiye'nin de bir Avrupa Konseyi ülkesi olarak, biraz gecikmeli de olsa,zorunlu askerliği kaldırıp meslekten askerliğe geçmek zorunda kalacağını kaydeden Durduran, meslekten askerlik uygulamasına geçmek için hazırlıklara başlanması gerektiğini belirtti.

Yeni Düzen gazetesinin verdiği haberde, güvenlik politikasında mutlaka değişikliğe gidilmesi gerektiğini savunan Alpay Durduran, güvenliğin 17-18 yaşındaki çocukların sırtında bırakılmasının haksızlık olduğunu vurgulayarak, şunları söyledi:

"Askerlik, yurttaşların onu meslek olarak seçmesine teşvik unsuru olacak düzeye getirildikten sonra mesleki askerlik uygulamasına geçilmeli, asker olmayan insanlarımızın da her an seferberliğe hazır olması için düzenlemeler yapılmalıdır."

"86 Petrol-İş" Yıllığı çıktı

PETROL-İŞ sendikası üç yıldır bir boşluğu doldurmanın onurunu taşıyor. Devletin resmi kurumlarının bile tutarsız açıklamalarda bulunduğu enflasyon, gerçek ücretler ve gelir dağılımı konularında derinlemesine bir inceleme ve araştırma sonucunda resmi olmayan ama doğru sayılar işçilere, temsilcilere ve ilgili kurumlara sunuluyor. Yıllıkta, gelir dilimleri arasındaki uçurumun giderek arttığı gözleniyor. Nüfusun yüzde 36.23'ünü oluşturan ücretliler ulusal gelirden yüzde 17.70 oranında pay alırken, kâr faiz gelirleri olan yüzde 11.56 oranındaki nüfusun yüzde 64.21 oranında pay almasının çarpıklığı vurgulanıyor.

Yıllıkta, Ulusal gelirin paylaşımı, İşsizlik, Gerçek ücretlerdeki düşüş, Greve çıkan işçi sayıları, Sendikasızlaştırma politikaları, gibi konular yer alıyor.

Öz İplik-İş'de antidemokratik uygulamalar

GEÇTİĞİMİZ Aralık ayında olağan genel kurulunu yapan Hak-İş'e bağlı Öz İplik-İş sendikası, kendi içinde yeniden çalkalanmaya başladı.

Dergimizi ziyaret eden bir grup Öz İplik-İş üyesi seçilen yönetimin dümen suyunda gitmedikleri için Şubat 87'de Bursa ve Adana şubelerinin kapatıldığını ve bu kapatmaların "gerektiğinde" diğer şubelerin de başına gelebileceğini söylediler. Genel Merkez'in bu ve benzeri keyfi uygulamalarına karşı, Bursa, Adana, İstanbul ve Gaziantep bölgelerinden 46 delege Olağanüstü Genel Kurul istemi ile genel merkeze başvurdular. Ancak, bu demokratik isteme genel merkez yöneticileri baskı ve entrikalarla yanıt veriyorlar. Çukobirlik delegelerinden 3 kişinin genel kurul öncesi bir haftalık istifası ve sonra yeniden girişleri gerekçe gösterilerek delegeliklerinin düştüğünü, yine Adana Çukobirlik delegelerinden imza sahibi 11 kişinin 2500 TL olan üyelik aidatlarının 21 aylık tutarı 7 gün içinde ödenmezse üyeliklerinin düşeceği belirtilmiş. Ancak sendika bu işletmede sözleşme yapamadığı için bu aidatların istenmesinde yasal ve haklı bir gerekçe yoktur. Ayrıca, Hasköy İplik fabrikasından imza sahibi 2 delege attırıldı. İşveren, ise, "bu iki işçiyi işten çıkarmamı sendika istedi" diyor.

Genel merkez yöneticilerinin 1/5 delegenin imzasını dikkate alarak olağanüstü genel kurul çağrısı yapması beklenmektedir.

Yabancı petrol şirketlerinde işçi kıyımı

TÜRKİYE'de çalışan Shell petrol şirketi, İskenderun, Kuşadası, Trabzon ve İstanbul'da toplam 60 işçinin iş akitlerini feshetti. Shell şirketi bu çıkarmaların gerekçesini, "telefon, teleks, fax ve bilgisayar bağlantıları gibi iletişim olanaklarındaki gelişmelerden dolayı olduğunu öne sürdüler. Oysa ki, bu yabancı şirketler, kuruluş yılları olan 1950'lerde bile bu sayılan iletişim olanaklarını kullanıyorlardı.

Türkiye'de çalışma yapan diğer iki yabancı petrol şirketinin de (BP ve Mobil) aynı doğrultuda toplu işçi çıkarımı için hazırlıklara başladığı öğrenildi.

Ulusal kaynakları alabildiğine sömürmenin bir aracı haline gelen çalışma yasaları ve bu işkolundaki grev yasağı değişmedikçe, yabancı teröristlerin daha fazla sömürü politikaları durdurulamayacak.

GEREKLİ OLANI YAPMAK SORUMLULUĞU

12 EYLÜL rejiminin yasaklı anayasasının ve tekelci burjuvazinin iktidarı olan ANAP'ın bütün çabalarına rağmen, son 3 yıldır, Türkiye'nin politik demokratikleştirilmesi mücadelesinde oldukça önemli adımların atıldığı, dahası yurt çapında kitlelerin politikaya olan ilgisinin giderek arttığı bir dönemin yaşanmakta olduğu açıktır.

Bugün, devrimci demokrat, sol ve sosyalist güçlerin önündeki ana hedef, gaspedilmiş olan demokratik hak ve özgürlüklerin yeniden kazanılması, geri dönülmez, gelişkin ve gerçek demokrasinin toplum hayatında kurumsallaştırılmasıdır.

Bugün, Türkiye'de işkencelere son verilmesi ve işkencecilerden hesap sorulması, genel siyasi af, sendikal haklar, ayrımcı baskıların son bulması, Türkiye'nin nükleer silah deposuolmaktan çıkarılması, ulusal bağımsızlığı zedeleyici ikili anlaşmalardan vazgeçilmesi, büyük bir boyuta ulaşmış olan işsizliğe, hayat pahalılığına vb.ne kaynak olan kokuşmuş burjuva düzenine dur denilmesi ve demokratik istemleri daha da yaygınlaştırma ve kazanma mücadelesi görevleri her zamandan daha çok önem kazanmıştır.

Kuşkusuz, başta işçi sınıfı ve emekçi kitleler olmak üzere, demokrasiden yana tüm politik güçlerinin ana hedefi demokrasidir. Barış, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi yeni değildir; dolayısıyla savunucularına yönelik saldırılar da yeni değildir. Ancak, demokrasi güçlerine düşen görev, mücadeleyi bu zor şartlarda yeni bir tarzda yürütmektir. Devrimci davanın, demokrasinin gerçek sahipleri ve savunucuları olan çalışan kitleler ve demokrasiden yana tüm politik güçler ve demokratik yayın organları, bu sorumluluğun bilincinde olarak, bu yöndeki çalışmayı daha da derinleştirerek yürütmelidir.

GÜN dergisi'nin, Türkiye'nin politik demokratikleştirilmesi mücadelesinde: sendikal mücadele, demokrasi mücadelesi, işçi sınıfı ve demokrasi güçlerinin birliği, işkencenin son bulması vb. yolunda, özgürlük ve demokrasi yolunda derin ve geniş boyutlu çalışmalar yaptığı ve çalışmalarını geniş halk kitlelerine ulaştırmaya büyük bir özen gösterdiğini söylemeye gerek yoktur.

SERHAT CAN

İŞÇİ LİDERİ

KEMAL TÜRKLER'i

7. ölüm yıldönümünde, saygıyla anıyoruz.

Kalbimizde yaşıyor.

TEKEL ÇALIŞANLARI

Bizden Biri — *Nezih Danyal*

BİR MEKTUP

Dergimizin 28. sayısında 47. sayfada yayınlanan "İlkesiz muhalefet girişimi" başlıklı yazımız üzerine Yılmaz Ateş'in gönderdiği mektubu aynen yayınlıyoruz. Tartışarak doğruların bulunacağını, ancak aynı zamanda eylemde de doğruların geçerli olması gerektiğini yineliyoruz. Konuyla ilgili olarak 29. sayımızda da Sami Yalçın'ın eleştirisini yayınlamış ve Gün'ün Notu olarak düşüncelerimizi iletmiştik.

ÇAĞDAŞ GAZETECİLER DERNEĞİ GENEL KURULU İLKESİZLİĞE "İLKE" DENEMEZ

Sayın İsmail Doğaner
Gün Dergisi Yazıişleri Müdürü

Derginizin Haziran 1987 sayısının 47. sayfasında, "Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Kurulu -İlkesiz Muhalefet Girişimi" başlıklı yazınızla ilgili olarak, aşağıdaki açıklamayı yapma gereği duydum. Bu açıklamayı, Gün okurlarına olan saygımdan, gerçeği bilmeleri açısından gönderiyorum.

Aynı sayfada yayınlamamız dileğiyle saygılar sunarım.

"Gün Dergisi, ilerici, demokrat, ciddi yayın yapma iddiasında olan bir yayın organıdır. Bu iddia yayın organına birtakım sorumluluklar da yüklemektedir. Yazılan konunun iyi araştırılması, suçlanan kişilerin görüşlerini almak, dinlemek gibi...

Gazeteciliğin bu kuralına, 'Boyalı basın' dahi uymaya çalışmaktadır.

Çağdaş Gazeteciler Derneği genel kurulunu, sözünü ettiğiniz 'Birliktelik' ilkesini zedeleyici, Derneği kamuoyu karşısında yıpratıcı açıklamalar yaptırmayı gerektirecek şekilde vermenizin nedenini anlayamadım.

Çağdaş Gazeteciler Derneği'(ÇGD)ni tartışmanın yeri Gün sütunları değildir. Gün, ÇGD'nin yayın organı olmadığı gibi, ÇGD yönetimini, kendisini savunamayacak 'aciz' likte gibi gösterip sözcülüğünü üstlenmesine de gerek yoktur.

ÇGD, yazılı ve sözlü basın mensuplarının demokratik kitle örgütüdür. Her demokratik kitle örgütünde olduğu gibi, bizim genel kurulumuzda da yönetime bir takım eleştirilerin gelmesi, Derneğin daha başarılı, daha etkin işleve kavuşturulması amacıyla ayrı listelerin çıkmasını doğal karşılamak gerekir.

Genel kurulda yaptığım konuşmaya, burada yer vermeyi, yönetime ilişkin iddialarınızı yanıtlamayı uygun bulmuyorum. Çünkü ÇGD'yi tartışmanın yeri, Genel Kurulu'dur. Bu tartışmayı da yaptık. Oy vermesek de, beğenmesek de ÇGD'nin bugünkü yönetimi hepimizi temsil etmektedir. ÇGD'ne olan saygım, inancım beni böyle davranmaya mecbur etmektedir.

Ancak, 'Birliktelikten uzak, gerici, inkarcı, Abakay'ın şahsına eleştiri' iddialarınıza karşılık şunları söylemek istiyorum: Dernek kurulduğu 1978 yılından Haziran 1981'e kadar genel başkanlığını yaptım. Abakay, 1979'dan itibaren genel sekreterimizdi. Birlikte görev yaptığım arkadaşlarımın şahıslarına yönelik konuşmadığımı, konuşmayacağımı beni tanıyan herkes bilir.

Gerici isimleri açıklar, iddianızı ispat ederseniz, ihraç edilmeleri için ilk başvuruyu ben yapacağım. Ve bunu da yapmak durumundasınız.

Aslında siz yönetimi 'ilkesiz, geri çekme' girişimleri kelimelerini eğer bilinçli olarak saptırmıyorsanız, yanlış yapıyorsunuz. Bana göre gericilik; bulunduğunuz zemine renk uydurmadır. Gericilik; 'Askeri yönetime yakın' başkan arayışları içine girmektir. Gericilik, 12 Eylül öncesi şehit verdiğimiz arkadaşların resimlerini' solcu biliniyorlar' gerekçesi ile lokalimizin duvarından indirmeye kalkmaktır.

İlkesizlik; bir grup arkadaşımıza 'onlar polistir' deyip on dakika sonra gidip işbirliği yapmaktır.

Bu saydıklarıma 'ilericilik, ilkeli olmaktır' diyorsanız, size söyleyecek bir sözüm yok. Ama bunlara katılmıyorsanız, bu yanlışları yapanları teşhir etmeniz daha doğru bir hareket olmaz mı?

Birliktelik, en geniş katmanlarıyla tabanı kucaklamaktır; demokratik kitle örgütünü 'dükkan'dan ayırmaktır. Başarısızlıklar üzerine 'Birliktelik' inşa edilemez.

"Basın çalışanlarının Ankara'daki Demokratik Kitle Örgütü ÇGD'dir ve öyle olmak durumundadır." Deyip ilgilenince, bana Beyhan Cenkçi'nin yönettiği Ankara Bayram Gazetesi ile Gün Dergisi saldırıyor.

Gün'e üzüldüm." 15.7.1987

METİN NUROL...
21. SAYFADA SÜRÜYOR...

tor, teknik eleman ve gençler hapse atıldı. Doğulu okumuş insanlar tümüyle bölücü ve düşman olarak görüldü, gösterildi.

Bugün de, bu çevrelerin ve sözcülerinin soruna çağdaş, hümanist, bilimsel yaklaşımları yok. Sıkıyönetim ya da benzer yetkili olağanüstü hal uygulamaları ve kişisel yönetimle sorunu çözmek olanaksızdır. Sorunu güvenlik sorunu olarak görmek ve yurttaşların hukuksal güvencelerini yok saymak geçerli değildir. Sindirmek, bastırmak, yasaklamak huzur değildir. Huzursuzlukların nedeni, geçerli çözümler bulunmadıkça içten içe sürer ve bir gün yine su yüzüne çıkar.

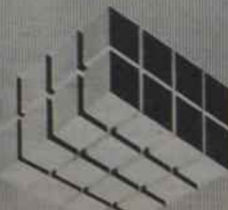
Köy koruculuğu gibi uygulamalar kan davalarını körükleyen aşiret kavgalarına olanak veren, düşmanlık yaratan uygulamalardır. Şiddet, baskı ve işkencenin insanlardaki psikolojik etkisi ve karşı vaziyet alışlara yönelttiği bilinir. Tüm bunlar bölge halkı boyutunda düşünüldüğünde, sonucun nereye varacağını düşünmek güç değil. Silahları susturmanın her zaman yolu vardır.

Bu:

Ülkenin genelinde demokrasinin kurum ve ilkeleriyle yaşama geçirilmesidir. Herkesin eşit ve özgürce tartışabildiği, düşüncelerini dile getirebildiği, anayasal bir düzenin yaratılmasıdır. İşkence ve şiddeti, kalıcı yasal önlemlerin yaşama geçirilmesiyle önlemektir. Başka ülkelerin içişlerine müdahaleden kaçınan, barışçı ve karşılıklı dostluk ilişkilerine dayanan bir dış politikadır. Çözümü GAP'ta görmemek, tamamlayıcı önlemleri almak, toprak ağalığının baskı ve zulmünü giderecek düzenlemeleri yapmak, gelişme farkını giderecek, dengesizliği kaldıracak, bölgenin özelliklerine uygun, ekonomik ve kültürel planları yaşama geçirebilmektir. Buna bağlı olarak "Kürt gerçeğini" kabul etmek, ırkçı, şoven, milliyetçi politikalardan kurtulmaktır.

İnsanlara yeni kimlikler kabul ettirmek değil, onların sosyolojik ve kültürel kimliklerine saygı göstermektir. Bölge insanlarının yurt düzeyinde yaşamın her alanında karar ve söz sahibi olmasını sağlamaktır. Sorunlara çağdaş, kardeşliğe, eşitliğe dayalı özgür iradeyle oluşmuş, birlik ve bütünlük gözüyle yaklaşmaktadır.

Bu yaklaşım, birlik ve bütünlüğü parçalamaz, halkın özgür iradesine dayanan bütünlüğü sağlar. □

Referandum ve sol parti üzerine

yeni demokrasi

YENİ DEMOKRASİ'nin başyazısında referandum konusuna değinilerek referandumun, egemen sınıfların bir bölümünün diğer bölümün politik temsilcileri üzerine koyduğu kısmi yasakları kaldırsın mı kaldırmasın mı tartışmasından ibaret olduğu, bu tartışmanın halkı ilgilendirmediği, bu nedenle sandık başına gitmemek gerektiği söyleniyor. **Yeni Demokrasi**'ye göre bu durumun sınıfsal açıklaması şöyle: "Komprador burjuva, toprak ağası partileriarasındakiçelişkiler giderek şiddetleniyor. Derinleşen ekonomik kriz ve kıpırdanmaya, sokaklara çıkmaya başlayan halk muhalefeti, hem bu partiler arasındaki hem de bu partiler içindeki çelişkiyi kızıştırıyor. Bu iyi bir şeydir. Fillerin kapışması karıncaların dalgalar halinde ilerlemesini kolaylaştırır."

Yeni Demokrasi ve gençlik eleştirisi: "Yarın dergisine kısa bir eleştiri" başlıklı yazı; Yarın'ın, "modern revizyonist anlayış"a sahip olduğunu, bunun sonucunda Yarın dergisinin "baskı gelir" gerekçesiyle öğrenci gençliği uysallığa davet ettiğini ileri sürüyor. Bakıyoruz, yazıda Yarın dergisinin ya da gençlik içindeki bir anlayışın eleştirisinden çok, spekülasyona ve çamur atmaya rastlanıyor. **Yeni Demokrasi**; bu anlayışın, FKF'nin Dev-Genç'in antifaşist, antiemperyalist gösterilerini provokasyon olarak niteleyip kin kustuğu -6. Filo'yu hedef alan eylemlere karşı çıktığı— ya da 15-16 Haziranları engellemeye çalıştığı gibi iddiaları böylece savuruyor. Bu tür "eleştiri" anlayışına hadi hayırlısı demek gerekiyor. Hadi hayırlısı, çünkü dergiye abileri olduğunu hissettirerek mektup yazan, Kadıköy'den Livani Güney, daha anlaşılır olmak için "Yarın" yerine, "sosyal faşist" denmesini öneriyor. Bu uzun mektubun da yeraldığı sayıdaki Yarın dergisi eleştirisi, Yeni Demokrasi'nin demokratik gençlik örgütü konusundaki görüşlerini özetleyerek sonuçlanıyor: "...Gerçekten demokratik bir gençlik örgütü, emperyalizme, feodalizme, komprador kapitalizme karşı olmalıdır. Her türden ulusal imtiyazlara, eşitsizliklere karşı durmalıdır, tam hak eşitliğini savunmalıdır. Şovenizme, sosyal-şovenizme karşı, tutarlı bir mücadele sürdürmelidir."

Yeni Demokrasi ve Sovyetler Birliği: Dergi on sayfasını "Glasnost"un geçmişini anlatmaya, beş sayfasını da SSCB-Hindistan ekonomik ilişkilerine ayırıyor. Birinci yazı, "bürokrat burjuvazinin" Stalin'in ölümünden sonra SSCB'de iktidarı nasıl ele geçirdiğini, ikincisi ise SSCB'nin Hindistan'ı nasıl sömürdüğünü anlatıyor. Bir zamanların maocu partilerinden ve batılı propaganda kaynaklarından yapılan bu derlemeler, Yeni Demokrasi'nin deyimiyle, RSE (Rus Sosyal Emperyalistleri) kavramını açıklamak amacıyla yayınlanıyor. Buraya kadar yazılanların okunmasını engeller düşüncesiyle, **Yeni Demokrasi**'nin kapağını anlatmayı ertelemiştik. Şimdi sırası geldi. Manşeti şöyle: "Emperyalist sistemin haydut başları: RSE'de reformlar ve glasnost'un geçmişi." Kapak resminde çöreklenmiş yılanlar görülüyor, biri Reagan biri Gorbaçov, bıyıklı bir adam elinde odunla bunları ezmeye geliyor! Ressamın Reagan'ı kapağa koymakla haksızlık ettiği kanısındayız. Çünkü derginin içeriğinde Filipinler'i konu alan çeviri de olmasa, ABD emperyalizminin geçtiği tek satır yok.

Sözde devrimci lafazanlıkla üstü örtülmeye çalışılan bilgisizlik, hedef şaşırtma, ucuz tahlil ve suçlamalar! **Yeni Demokrasi** hangi saflarda mevzileniyor? İçinde bulunduğu dejenerasyondan çıkamadığı **sürece**, sol harekete karşı bozguncu bir odak oluşturmaktan öteye gidemez. Söylenecek tek şey var: İlkinde trajedi olarak yaşanan şimdi komediye dönüşüyor. Bu ne aymazlık?

> GENÇLİK NEYMİŞ?
>
> Gençlik bahar şafağı gibidir. Ne zaman açılacağı belli olmayan bir tomurcuğa benzer. Canlılığın, dinamizmin ve diyalektiğin en yeşili, en diri kesimidir. Vurgu, ritm ve sürpriz öğesinin zirveye vardığı, armoninin binbir renkte gülümsediği müzik ona özgüdür. Çılgınca terketmek ve hesapsız, içli, derin, tertemiz sevmek ona özgüdür. Dansta hareket yoğunluğunun ve güzelliğinin Afrikalı'dan daha hünerli ustasıdır o. Puslu havaların mağrur ışıldayan gökkuşağına benzer onun onuru. Duyarlı ve dikbaşlıdır. Merhameti Lanetinden daha güçlüdür. Ama yürüdümü, destan güzelliğinde, feda ruhuyla, toplu bir Sümer Entida'su gibi yürür. Bunun içindir ki o, insanlığın biricik kurtarıcısı proletaryanın en yakın dostu ve yol arkadaşıdır. (Ali Dolunay, **Yeni Demokrasi**, Mayıs 1987

Toplumsal Kurtuluş

TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

Temmuz 87'de yayınına başlayan **Toplumsal Kurtuluş**'un ilk sayısında ağırlıklı konu 15-16 Haziran direnişi. Aktüel siyasal konuları ele alan başlıca yazılar şunlar: **Yasal parti ve görevler/M.Emin Sert, Gecikmiş Çözümler İçin Garbaçov'un Kütle Çağrısı/Yalçın Küçük, Ortak Pazar'a Hayır, AT'a Evet mi?/Mesud Odman.**

Dergi 6 Eylül Referandumunu bir aldatmaca saydığını açıklıyor. Ve belgenin tümünün sandığa atılmasını öneriyor: "**Bu haliyle yapılacak referanduma katılarak evet ya da hayır demeyi reddetmeliyiz. Konulmuş olan para cezasına katlanarak oy vermeye gitmemek bir yoldur. Beş kuruş bile vermem diyerek sandık başına gitmek ve evet ile hayır'a tümden karşı oy kullanmak bir başka yoldur.**"

EKONOMİ VE POLİTİKADA

Görüş

Boran'la söyleşi: Görüş dergisinin Temmuz sayısında, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran'la yapılan geniş bir söyleşiye yer verildi. Behice Boran'ın "Sol Parti" ve NATO-AT bağlamında rejimin dış politikası konularındaki sorulara yanıtlarını sayfalarımızda bulacaksınız.

Tartışma bölümü: Dergi diğer bir söyleşiyi Halit Çelenk'le sol parti üzerine yapmış. Halit Çelenk 141 ve 142. maddelerden açılan davalarda ve tüm önemli siyasi davalarda savaşım veren bir hukuk adamı olarak tanıtılıyor. Bu arada 1961-67 arasında TİP GYK üyeliği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Türkiye Barış Derneği, İnsan Hakları Derneği kuruculuğu yaptığı belirtiliyor.

Halit Çelenk demokrasi, anayasa ve siyasi partilerin tutumu üzerine bir dizi sorudan sonra, emekçi halkımızın sorunlarına kesin çözüm getirecek, alternatif bir sosyalist partinin gerekli olduğunu söylüyor. "Bu parti yasalar ve demokratik kurallar çerçevesinde mücadele veren, siyasal anlamda bağımsız bir parti olmak gerekir. Bu parti insan haklarını, demokratik hak ve özgürlükleri kararlı bir biçimde savunacak ve sosyal demokrasinin daha tutarlı olmasına da yardımcı olacaktır." Söyleşiyi yapan Çağatay Anadol'un solun bölünüşlüğünü, dağınıklığını hatırlatması üzerine, Çelenk şöyle devam ediyor: "Önemli olan bu dağınıklığı gidermek, demokrat ve sol kadroların birliğini sağlamaktır. Bunun kolay olmadığı açıktır. Ama bu amaca ulaşabilmek için tüm çabaların gösterilmesi gerekir. Herhangi bir parti kurulduğu zaman bu partiye karşı olanlar, partiyi şu ya da bu yönde eleştirenler bulunabilir... Ama ben inanıyorum ki, böyle bir parti kurulduğu zaman sol çevrelerin itibarını kazanacak ve onlar tarafından desteklenecektir."

Kenan Somer aynı dergide "Sol Parti" yazısını şöyle bağlıyor. "Sol parti sorunu, ancak işçi sınıfının hegemonya aygıtı içinde, biraraya gelebilecek ve gelmeleri de gereken öğeler arasında anlamlı bir sonuca bağlanabilir. Bugün bu öğeler varlıklarını henüz birarada olmaktan uzak kişi ve topluluklar biçiminde sürdürüyor. Öyleyse sol partinin kendisinden önceki seçeneklere eklenen yeni bir seçenek değil, ama hepsinin birleşmesine ve böylece yeni bir kaynaşma uğrağının gerçekleşmesine katkıda bulunabilecek bir menteşe hizmeti görebilmesi için, eğer kurulacaksa, her ögenin gerçek

Biliyorsunuz, uzunca bir süredir, özellikle sol kamuoyunda "sol parti" tartışmaları sürüyor. Sizin düşünceleriniz kısıtlı ölçülerde de olsa basında yansımıştı. Konu etrafındaki tartışmaların yeniden canlandığı görülüyor. Ayrıca genel seçimlerin bu yıla alınacağı söyleniyor. Gerek "sol parti" konusunda, gerekse zamanlaması konusunda dergimize söyliyeceğiniz bir şey var mı?

Kanımca "sol parti" sol'un önemini belirttiğim eksikliğini giderme görevinin yüklenecektir. Sosyalizm hedefinde birleşiyoruz, ama sosyalizme köprüleri yakarak değil, gerçerek gidilecektir. Politika gerçeklik zemininde yürütülür; gerçeklik ise nesnel ve somuttur. Türkiye'nin nesnel ve somut koşullarında toplumun önünde duran ivedi sorun bugünkü rejimi aşmak, demokrasi adına layık bir demokrasiye geçmektir. Bunu başarmak, toplumsal güçler dengesini demokrasi güçlerinden yana değiştirmek ve demokrasi için olabildiğince kitlesel, kararlı ve tutarlı mücadele vermekle ancak mümkündür. Bu nedenle de demokrasiden yana güçlerin olabilen en geniş yelpazede birlikteliğinin, güç ve işbirliğinin sağlanması gereklidir. Bütün dikkat ve gücümüz toplumsal güçler dengesini bu yönde değiştirmek görevi üzerinde yoğunlaşmalıdır. Toplumsal güçler dengesinin bu yönde değişmesi, demokrasiye geçildikten sonra da, toplumun politik gelişmesinin tıkanıklığa uğramadan ilerlemesi olanağını açık tutacaktır. Konunun şimdiden olgunlaştırılması gereken yanı, kurulacak partinin programatik platformunun bir sonuca varmak niyetiyle tartışılmasıdır.

Söz konusu görevin başarılmasında sosyal demokrasi ötesi sol'un yeri ve rolü önemlidir. Birlikteliğini ve bütünselliğini gerçekleştirdiği ölçüde, demokrasiden yana diğer güçleri toparlamada ve demokrasiye gerçekten geçişi sağlamada belirleyici rol oynayabilir, oynamalıdır da.

"Sol Parti"nin kuruluşu zaman alacaktır. Söz konusu güçler koalisyonunu oluşturmak kolay olmayacaktır. Erken seçim olmasa bile "sol parti"nin 1988 seçimlerinden önce kurulabileceğini sanmıyorum.

Rejimin dış politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz? NATO ve ABD ilişkileri açısından, Avrupa Topluluğu'na katılım açısından, ülkemizde yurtsever, bağımsızlıkçı ve barışsever süreçler açısından.

Türkiye'nin NATO'ya üyeliği özellikle ABD'ye bağımlılık ve Türkiye'de Amerikalılar'ın ayrıcalıklı bir konumda olması biçiminde somutlanmıştır. 12 Eylül sonrası dönemde bu bağımlılık artmıştır. Savunma ve İşbirliği anlaşmasıyla Amerikan üsleri görünürde Türk Silahlı Kuvvetleri'ne maledilmiş, böylece ABD'nin Türkiye'deki askeri varlığı ve imtiyazları üzerine şal örtülerek gözlerden gizlenmeye çalışılmıştır.

Türkiye'nin çok yönlü -yani bir anlamda bağımsız- bir dış politika izlediği iddiası doğru değildir. Türkiye'nin dış ilişkiler ve savunma politikası Ankara-Washington eksenine oturtulmuştur. Bütün diğer ülkelerle ilişkiler bu eksenin olanak verdiği ölçüde -o çerçeve içinde- yürütülüyor. Türkiye'nin Batı ile İslam dünyası arasında köprü görevini gördüğü iddiası doğru ise, o zaman bu görevin özellikle ABD ile belli İslam ülkeleri arasındaki ilişkiler için geçerli olduğunu kabul etmek gerekir. Yönetimin Yakın ve Ortadoğu ülkeleri arasında ayırım gözeten bir politika izlediği açıktır. Yakın ilişki kurulan ülkeler en ABD yanlısı ve gerici olanlardır. Reagan yönetimi Türkiye'nin bölgede- ▶

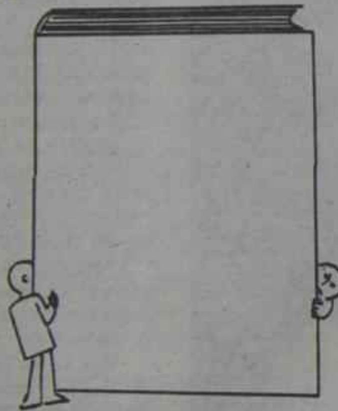
temsilcilerinden oluşan anlamlı bir çoğunluğun aktif onayı ve gerekli ölçülerdeki katılımıyla kurulması gerekir. Yoksa yapılacak hayır, korkarım ürkütülen kurbağaya değmez."

Referandum: Birçok siyasi dergi gibi, Görüş de tutumunu açıklıyor. Dergide, "Referanduma boykot çağrısı, emekçilerin başhasımlarının değirmenine su taşımaya hizmet edecektir," deniliyor. Yazı tüm demokrasi güçlerinin görevini "6 Eylül referandumunda, 12 Eylül rejiminin keyfi biri yasağını reddetmek noktasından hareket edip 1982 Anayasası'nın bütününün reddedilmesi için seslerini duyurmak, referandum kampanyasını, 1982 Anayasası'nı toptan değiştirme kampanyasına dönüştürmek" olduğunu söylüyor.

ÖZNELCİLİĞİ AŞMADAN OLMAZ

Çağdaş Yol'u elinize alıyorsunuz, önce bir takdir hissi uyanıyor içinizde. Derginin hacmine, içerdiği emeğe bakarak. Belli ki bir birikim ürünü. Ancak okudukça şaşkınlık ve üzüntü egemen oluyor. Yakınlık duyduğunuz siyasi görüşler eleştiriliyor diye mi? Hayır. Karşılıklı eleştiri ve kavganın en amansızını yaşadığımız, hareketlerle, değişik düzeylerde savaşım birliği kurmak yoluyla yıllarca bilendiğimiz için böyle bir sorunumuz yok. Sorun şu: Öznelcilik (sübjektivizm-iradecilik) dergi içeriğindeki tüm emeği ve siyasal birikimi gölgeliyor. TİP'i burjuva sosyalist, diğer hareketleri "küçük" burjuva sosyalisti, kendini de devrimci proletarya sosyalisti sayan bir çevreyle nasıl tartışabilirsiniz? Madem öyle, ben de peşine takılayım bari demedikten sonra. Siyasi hareketlerin dününe ve bugününe bu öznelci yaklaşımın yanı sıra, Yol'un öznelciliğinin ikinci belli başlı unsuru Hikmet Kıvılcımlı'yı ele alışında beliriyor. Yol Kıvılcımlı'ya hatası ve sevabıyla sahip çıksa, o düzeyde tartışılır, ancak böyle yapılmıyor: "...bu hareket devrimcilerin içine düştüğü handikap ve eylemsizliğin bir çözümü idi. Doktor Kıvılcımlı bu çözümsüzlüğü de kastederek 'ordu kılıcını attı' diyordu. Gerçekten de ordu kılıcını attı. Sermayenin içine düştüğü 1971 krizinin, kitlelerin içine düştüğü bunalım ve kendiliğinden büyüyen devrimci muhalefeti durdurmazsa bile, baskı altına alan, geciktiren. Bu bunalım ve açmazın yanı sıra, devrimcilerin silahını 'iktidar alternatifi' olarak yönetenlere, ABD'ye çeviren THKO'nun eylemlerini kıskaç altına alan ve onun kitleşelleşmesini engelleyen 'kılıcını attı'." (A.Erkök, Eleştiri Günlüğü'nden)

Ya da öznelci tevilin başka bir örneği: "12 Eylül görünüşte yine eski bir geleneğin devamı oldu. Ordu yine 'devlete sahip çıkma' güdüsüyle yönetime el koydu. Fakat benzerlik yalnızca görüntüde kalmaktadır. 12 Eylül, ilk gününden itibaren ve kararlı bir şekilde bir sınıfa dayanmıştır... Demek ki, bir sınıfa dayanmanın kaçınılmazlığı önceki deneylerden iyice öğrenilmiştir." (Yol, Temmuz, 27 Mayıs -12 Eylül)

Gerçekten de Yol'un savunduğu görüşler 'düzeltilerek' sahip çıkılmaya çalışılan 'tezlerin' tüm zaaflarını taşıyor: Mustafa Kemal arsa spekülasyonunu neden durduramamış? "...toplumumuzda babil çağı kalıntılarının, Tefeci-Bezirganların Batı finans-kapitali ile kaynaşmasından doğmuş, bizim bize benzeyen özel sermayeci sosyal sınıfımız" karşı çıktığı için, Burada Mustafa Kemal döneminde şehir plancılığının nasıl ele alındığı tartışma konumuz değil. Ancak bu sınıfsal tahlillerden 12 Eylül'e gelindiğinde tüylerimiz ürperiyor: "Kemalizm, 'çağdaş batıyı' özleyen devlet sınıflarının, bu yolu antika kökenli tefeci-bezirgan sermayeyle yürütmeleri zorunluluğunun yarattığı antika-modern karması pragmatik burjuva ideolojisidir. Finans-Kapitalin yaratılış günlerinde, sermaye birikiminin yaygın tefeci-bezirgan sermayeye karşı laiklik parolasıyla Tek Partinin kılıcı yetebilirdi. Ancak soygun arttıkça, geniş yığınların hoşnutsuzluğu yükselince, özellikle kırlarda Kemalizm propagandası yetemezdi. Geniş

ki ABD dostu devletleri -olabilirlerse- bir konsensüs etrafında toparlamasını istiyor.

Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nın geçirdiği macera bugünkü yönetimin ABD karşısında boynunun ne kadar bükük olduğunu bir daha gösterdi. Anlaşma değil andlaşma istemiyle ortaya çıkılıp, buna daha bir dizi istem eklenerek, bunlar kabul edilmediği takdirde Anlaşma'nın uzatılmayacağı tehdidi savruldu. Sonra da bunların hiçbirisi elde edilmeden, hatta doğru dürüst müzakere masasına oturulamadan, yalnızca verilen sözlerle yetinip Anlaşma'nın uzatılmasına imza atıldı. Şimdi bu durumun yarattığı sorunlarla uğraşılıyor.

Avrupa Topluluğu'na üye olmanın Türkiye'nin demokratikleşmesini ve çağdaşlaşmasını kolaylaştıracakmış gibi bir hava estirildiği görülüyor kimi çevrelerde; girilmek istenen topluluğun büyük tekellerin ekonomik ve politik egemenliği altında olduğu unutulurcasına. Oysa tekelci büyük sermaye kesimi demokrasi ile ilgilenmez; "gelişmekte olan" diye nitelenen ülkelerde öncelikle istikrar ve güvenliğe önem verir; onun için de "otoriter",. "kanun ve nizamı" her ne pahasına sağlamayı başa alan rejimler yeğler. AT Türkiye'yi eninde sonunda tam üyeliğe kabul ederse, bu, Türkiye'yi kendine tam bağlayıp büyüyen pazarını ve artan ucuz emek gücünü daha iyi sömürebilmek, sermaye kârlarını büyütebilmek içindir. Türkiye AT'nin eşit haklara sahip bir üyesi olamayacaktır.

Tekelci büyük sermayenin ekonomik-politik egemenliğine karşın Avrupa Topluluğu ülkelerinde belirli demokratik rejimlerin bulunabilmesi, bu ülkeler işçi sınıfı ile halk kitlelerinin geçen yüzyıldan beri yürütegeldikleri ve bugün de sürdürdükleri inatçı ve güçlü mücadeleler sayesindedir. Tam üye olmanın demokratikleşme yönünde belli bir etki yapabilmesi için Türkiye'nin demokrasi güçlerinin şimdiden Avrupa Topluluğu demokrasi güçleriyle iş ve güç birliğine yönelmeleri ve üyelikten sonra da önemle sürdürmeleri gerekir.

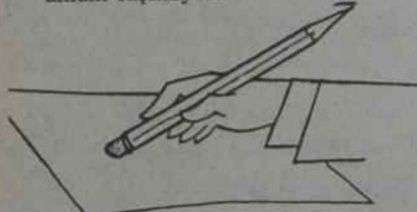
Sözünü ettiğiniz yurtsever, bağımsızlıkçı ve barışsever süreçler açısından rejimin dış politikasını onaylamak ve desteklemek olanağı yoktur. Bu süreçlerin taşıyıcısı olan güçler NATO'dan çıkmayı, bağımlılıktan kurtulmayı ve AT'ye tam üye olmamayı nihai istemler olarak benimsemekle beraber, bunlar gerçekleştirilinceye kadar o yönde ileri sürülebilecek güncel istemler ve mücadeleler olduğunu göz ardı edemezler.

*Görüş dergisinin Temmuz '87, 8. sayısında yayımlanan konuşmadan alınmıştır.

köylü yığınlarına cennet vaadeden geleneksel ideoloji, Finans-Kapitalin egemenliğini sürdürebilmesi için gerekliydi. 12 Eylül bu gerçekliği çok iyi kavramıştır."
(Çağdaş Yol, Temmuz, Kemalizm Nedir?)

Yol'un öznelciliğinin üçüncü bayrağı "o eski ve şanlı Dev-Genç zemini"nde bulunuyor. Öğrenci gençlik içinde etkisini artırmayı temel eksen olarak alan birçok siyasi akım gibi, **Yol** da, Dev-Genç'i kitleselliği, savaşkanlığı ve hatalarıyla birlikte değerlendirmek yerine, tarih (ya da hikaye) anlatıyor. Yine öznelci bir bakışla, istediği olguyu istediği gibi göstererek.
(Not: Vedat Demircioğlu'nu - Demirci değil- ve Taylan Özgür'ü gerici silahlı çeteler öldürmedi, Demircioğlu FKF'nin anti-Amerikan eylemlerine tepki olarak İTÜ yurdunu basan polislerce, Özgür de İÜ Talebe Cemiyeti seçimleri sonrası yine polis kurşunuyla öldürüldü.)

Böylesi bir öznelci temel üzerinde, **Çağdaş Yol**'un yaşayan sosyalizmi ve dünyadaki devrimci süreçleri yakalama çabaları (Arslan Başer Kafaoğlu ile Söyleşi: Sovyetler'de Neler Oluyor, Yeni Öncü Eleştirisi: Gorbaçov Ne yapıyor, Nikaragua Devrimi, vb) güme gidiyor, bir anlam taşımıyor.

Çağdaş Yol, "demokrasi" diyeni eleştiriyor, "bağımsız Türkiye" diyeni eleştiriyor. Ya kendisi ne savunuyor? "Devrimci Demokrasi." Bu tartışılır. **Yol**'un attığı çamurlar, "tekmesi", "devrimci öfkesi", kendisine kalsın. Şabloncu da olsa, baştan sona tutarlık taşımasa da ortak savaşım hedeflerine getirilen yaklaşımlar, tüm diğer yazılardan daha büyük önem taşıyor. **Çağdaş Yol**, "Devrimci Demokrasi'nin Programı"nda "Demokrasi konusunda uğrunda mücadele edilecek hedefler"i şöyle açıklıyor: "—Halkın örgütlenme özgürlüğüne getirilen bütün sınırlamaların kaldırılması, serbest örgütlenme hakkı. —Nisbi demokratik seçim.— Üretim ve tüketim alanlarında kurulan halk teşekküllerinin kendi alanlarında söz sahibi olması, kırtasiyeci ve militarist olmayan ucuz devlet. —İşçi sendikalarının, iş kanunlarında gerçek söz sahibi olması, kısıtsız grev hakkı, işçiye iş, bulunamazsa tazminat hakkı. —Milletvekillerine ortalama hayat standartına göre maaş, seçimle gelip, seçmenine hesap veremediğinden her an seçmen çoğunluğunun isteğiyle geri çağrılması. -Mahkemelerin jürili ve halka açık olması. -Bütün mahalli idarelerin, yukardan atama ve buyurmalarla değil, halkın kendi seçtiği özerk yönetimlerle yönetimi. -Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı."

Çağdaş Yol daha sonra "devrimci demokrasinin" sanayileşme ve köylü sorunu konularındaki hedeflerini sıralıyor. Demek ki bu kadar "reformizm", "**Çağdaş Yol**"da da oluyor.

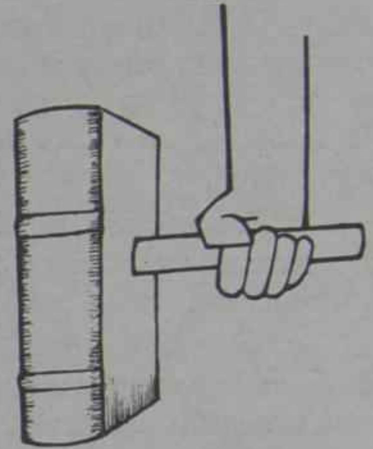
ZEMİN

GELENEK

Gelenek ve **Zemin**'in Temmuz sayılarında ağırlıklı konular sol parti üzerine? **Gelenek**'de bu konuda yeralan yazıların başlıkları şöyle: Sol Parti, Dünün Deneyimleri, Bugünün Tartışmaları/Parti ve Örgüt Teorisi/Bir Parti Tartışmasının Düşündürdükleri/Parti: Uzlaşma mı Mücadele mi?/"Cephe"ler, Geçmiş ve Bugün.

Zemin dergisinde de şu yazılar var: Legal Sosyalist Parti Girişimi Üzerine Düşünceler/Sadece İyiniyet Yetmez: Program/Program Tartışmaları Başlamalıdır/Birkaç Söz/Tartışabilmek.

Her iki dergi de refaranduma boş oy verilmesini öneriyor.

Dergiler için geçtiğimiz ayın kuşkusuz en önemli konusu, dağıtımlarına çıkarılan engellerdi. Okurlarına ulaşmak için sürdürülen yoğun çabaların ardından, dağıtım tekellerinin engellemesi sonucu bayilere ulaşamamanın, ulaşılan yerlerde "yasak/gizli" birşey gibi gizli saklı satılmasının ne olduğunu okurların anlayacağını biliyoruz. GÜN olarak, bu olumsuz durumu yaşayan tüm dergilerle olan dayanışmamızı bir kez daha duyuruyoruz. ☐

GÜN
Aylık Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: **Sami Alptekin**
Yazışleri Müdürü: **İsmail Doğaner**
Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç**
Yönetim Yeri: 856. Sokak, 3/502. Konak-İzmir. 13 72 66
İstanbul Bürosu: **Taner Renda**, Asmalı Çeşme Sokak 14/2 Sultanahmet-İstanbul
Ankara Bürosu: **Cemil Turan**, Menekşe Sokak, 27/5 Kızılay-Ankara. 118 38 26
Adana Muhabiri: **Ömer Uz**, Özel Sancak İşhanı. No:5 Adana
Kıbrıs Muhabiri: **Zeki Erkut**
Abone Koşulları: Yurtiçi / Yıllık 3500 lira - Altı Aylık 2000 lira
Yurtdışı / Yıllık 20 DM - Altı Aylık 10 DM
Posta Çeki No: 275808, İstanbul
Baskı: Engin Ofset
Genel Dağıtım: Etkin Dağıtım, 527 60 11

36 AYLIK DERGİNİN KAMUOYUNA AÇIKLAMASI

Ülkemizin gazete, dergi ve her türlü yayın dağıtımını tekelinde bulunduran iki büyük dağıtım kuruluşu HÜR DAĞITIM ve GAMEDA'nın ortak imzasını ve "Dikkat Önemlidir" başlığını taşıyan, 22 Haziran 1987 tarihli bir "Dış Genelge", Haziran ayı sonunda tüm bayi ve satıcılara dağıtıldı.

Genelgede, bayilere kendileri ile sözleşmeleri bulunduğu hatırlatılarak, kendilerinin dağıtmadığı süreli yayınları dağıtan bayilerin sözleşmelerinin feshedileceği uyarısı yapılıyor.

Bu ekonomik tehdit etkisini gösterdi. Bayi ve satıcılar HÜR DAĞITIM ve GAMEDA'nın dağıtmadığı süreli yayınları Temmuz ayından başlayarak, satmaktan kaçınır oldular.

Sözkonusu genelgede 66 derginin adları sıralanıyor!

Okur desteğinden başka kaynakları bulunmayan dergilerin dağıtımının engellenmesi, kültür yaşamını ölüme mahkum etmekle eşdeğerdir. Anti-demokratikdir. Haksız bir uygulamadır.

Üzücü olan, HÜR DAĞITIM ve GAMEDA'nın haksız rekabet anlamına gelen ve hukuk kurallarıyla bağdaşmayan bu girişiminin ticari kaygılardan kaynaklanmamasıdır.

Biz aşağıda adları bulunan 36 süreli yayın, kültür yaşamının zenginliğini ve demokratik hak ve özgürlükleri zedeleyen bu "Dış Genelge"nin kaldırılmasını talep ediyor, kamuoyunu bu haksız uygulamaya karşı duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Okurlarımızdan da, dergilerini bayilerden ısrarla takip etmelerini, bulundukları yerdeki kitapçılardan edinmeyi unutmamalarını, sorunlarına sahip çıkmalarını diliyoruz.

Abece
Alınteri
Bilim ve Sanat
Broy
Çağdaş Yol
Edebiyat Dostları
Felsefe
Feminist
Fotoğraf
Gelenek
Gökyüzü
Görüş
Gün
Güneşe Çağrı
İşçiler ve Toplum
Kara
Karşı Edebiyat
Mayıs
Mülkiyeliler Birliği
Öğrenci Postası
Öğretmen Dünyası
Süreç Yayıncılık
Şiir Atı
Toplumsal Kurtuluş
Türk Dili
Vardiya
Varlık
Ve Sinema
Yarın
Yaşasın Edebiyat
Yeni Aşama
Yeni Çözüm
Yeni Demokrasi
Yeni Düşün
Yeni Öncü
Zemin